

LAUREA

Päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä
kasvatuskumppanuuden toteuttamisesta
venäjän- ja somaliankielisten vanhempien
kanssa

Ihantila, Taina; Pylvänäinen, Heli

2008 Vantaa

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Otaniemi

Päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä
kasvatuskumppanuuden toteuttamisesta venäjän- ja
somaliantielisten vanhempien kanssa

Taina Ihantila
Heli Pylvänäinen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Syyskuu, 2008

Taina Ihantila ja Heli Susanna Pylvänäinen

Päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä kasvatuskumppanuuden toteuttamisesta venäjän- ja somaliankielisten vanhempien kanssa

Vuosi 2008

Sivumäärä 76

Tämä opinnäytetyö käsittelee varhaiskasvatusta, kasvatuskumppanuutta ja monikulttuurisuutta. Sosiaalinen vahvistaminen pääkaupunkiseudun monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa -hanke (Moniku) toimi vuosina 2005-2007. Opinnäytetyömme on osa Moniku -hankkeen loppuarviointia. Hankkeen tavoitteisiin kuului päiväkodin työntekijöiden osaamisen ja tietoisuuden lisääminen monikulttuurisuudesta. Moniku-päiväkotien yksi kehittämiskohde oli kasvatuskumppanuus.

Painotamme laadullisessa opinnäytetyössämme päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä sekä ratkaisukeskeisen ja kasvatuskumppanuutta kehittävän tiedonsaantia. Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä kasvatuskumppanuuden toteuttamisesta venäjän- ja somaliankielisten vanhempien kanssa. Selvitämme näihin kieliryhmiin liittyen sitä, miten kasvatuskumppanuus toimii, sekä miten vanhemmat otetaan mukaan päiväkodin toimintaan. Opinnäytetyömme tarkoituksena on tuottaa tietoa kasvatuskumppanuuden kehittämiseksi.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin kolmessa Espoon Moniku-päiväkodeissa teemahaastatteluilla neljältä lastenhoitajalta ja kuudelta lastentarhanopettajalta. Haastattelut toteutettiin ryhmähaastatteluina, ja analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Haastattelukysymyksemme vastaavat hankkeelta tulleisiin tutkimuskysymysten suosituksiin. Haastattelukysymyksemme rakentuivat kahden pääteeman alle, jotka olivat kasvatuskumppanuuden osallisuus ja toimivuus. Aiheeseen johdattelvana teemana oli kasvatuskumppanuuden määrittely.

Päiväkodin työntekijöiden mukaan kasvatuskumppanuus on pääsääntöisesti toimivaa. Toimivia asioita olivat vanhempien myönteinen asennoituminen lapsen kehittämiseen ja osallistuminen joihinkin yhteistyömuotoihin. Toimimattomia asioita ovat joidenkin vanhempien osallistumattomuus, ymmärtämättömyys, sulkeutuneisuus ja epäluottamus sekä yhteistyön yksinkertaisuus. Päiväkotien työntekijöiden mielestä nämä asiat eivät kuitenkaan estä yhteistyötä. Kasvatuskumppanuuteen vaikuttavat kieli, kulttuuri, resurssit ja ammattitaito. Päiväkotien työntekijät nostavat nämä asiat esille myös kasvatuskumppanuuden parannusehdotuksissa. Työntekijät toivovat myös lisää kanssakäymistä vanhempien kanssa ja perheiden osallistumisen lisäämistä tutustumisjaksolle. Päiväkotien työntekijät ottavat vanhemmat mukaan päiväkodin toimintaan perehdyttämällä heidät siihen ja tukemalla vanhempien osallisuutta. Vanhempien osallisuuden tukemiseen kuuluvat kieli- ja kulttuurierojen sekä erilaisuuden huomioiminen.

Opinnäytetyössämme mukana olleissa päiväkodeissa on yhtenäisiä toimintatapoja ja keinoja toteuttaa yhteistyötä monikulttuuristen perheiden kanssa. Kasvatuskumppanuuteen monikulttuuristen vanhempien kanssa vaikuttavat kuitenkin monet asiat, joita päiväkotien työntekijät eivät voi toiminnallaan poistaa. Kielierot ovat suurin kasvatuskumppanuuteen vaikuttava asia, joka synnyttää työntekijöissä riittämättömyyden tunteita. Päiväkotien työntekijöiden tulisi saada lisää tukea kielieroihin.

Asiasanat: varhaiskasvatus, monikulttuurisuus, kasvatuskumppanuus

Taina Ihantila ja Heli Susanna Pylvänäinen

Employees' views on educational partnership with Russian and Somalia speaking parents in day-care centres

Year 2008

Pages 76

Our thesis discusses early childhood education, educational partnership and multiculturalism. The Social Strengthening in the Multicultural Early Childhood Education of the Capital Region Project (Moniku) was carried out in 2005-2007. Our thesis is one part of the final evaluation of Moniku project. The project aims to increase the multicultural know-how of day-care employees. One goal for the Moniku day-care centres was to develop educational partnership.

In data-gathering we emphasized solution-centred knowledge which would develop educational partnership. The aim of this thesis is to examine the views of the workers in day-care centres on educational partnership with Russian and Somali speaking parents. We investigate how educational partnership works with those language groups. We also investigate how parents are involved in day-care centres' activities. The aim of our thesis is to contribute to the development of educational partnership.

The material for our thesis was gathered from three Moniku day-care centres in Espoo by interviewing four day care nurses and six kindergarten teachers. The interviews were conducted as group interviews, which were analyzed by using content analysis. The questions in our interviews correspond to the research questions from the Moniku project. The questions come from two main themes, which are participation and functionality in educational partnership. The introductory theme was definition on educational partnership

According to day-care centres' employees, educational partnership is generally functional. The matters that do function were parents' positive attitudes to supporting children's development and participation in certain forms of co-operation. The matters that do not function are introversion, distrust, simplicity of co-operation and some parents' lack of participation and understanding. However, the employees do not think that these matters would hinder co-operation. The factors that affect educational partnership are language, culture, resources and know-how. The employees emphasized these matters also in suggestions for improvements for educational partnership. The employees also wish more interaction with parents as well as families' participation in orientation periods. The workers involve the parents into the day-care centres' activities with familiarizing them to them and supporting the participation of the parents. Supporting the participation of the parents involves considering diversity and taking language and culture differences into account.

The day-care centres in our study have coherent practises and methods for co-operation with multicultural families. However, many issues affect the educational partnership with multicultural families. All of these issues cannot be eliminated by the workers in day-care centres. Language differences are the most important factors that affect educational partnership, and they make the workers feel inadequate. The workers in day-care centres should get more support for language differences.

Key words: early childhood education, multiculturalism, educational partnership

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Sosiaalinen vahvistaminen pääkaupunkiseudun monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa -hanke (Moniku).....	8
3	Suomalaisen varhaiskasvatuksen linjauksia.....	11
4	Kasvatuskumppanuus päivähoidossa	13
4.1	Kasvatuskumppanuuden teoreettinen tausta ja lähtökohdat	13
4.2	Valtakunnalliset linjaukset kasvatuskumppanuuden toteuttamisessa.....	15
4.3	Kasvatuskumppanuuden toteuttaminen käytännössä.....	17
4.4	Kasvatuskumppanuus haasteena.....	20
5	Monikulttuurinen päivähoito.....	22
5.1	Monikulttuurisuus päivähoidon arjessa	23
5.2	Monikulttuurinen osaaminen	24
5.3	Kulttuuriin sopeutuminen	26
6	Opinnäytetyön toteuttaminen.....	27
6.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	27
6.2	Laadullinen tutkimus lähestymistapana	28
6.3	Teemahaastattelu	29
6.4	Ryhmähaastattelu	29
6.5	Haastatteluiden toteutus.....	32
6.6	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	33
7	Tulokset	38
7.1	Monikulttuuristen vanhempien mukaan ottaminen päiväkodin toimintaan ...	38
7.2	Toimivat asiat kasvatuskumppanuudessa	41
7.3	Toimimattomat asiat kasvatuskumppanuudessa	45
7.4	Kasvatuskumppanuuden toimivuuteen vaikuttavia asioita.....	49
7.5	Kehitysehdotukset kasvatuskumppanuuden kehittämiseksi	51
8	Päätelmät	52
8.1	Tulosten tarkastelu.....	53
8.2	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	57
8.3	Jatkotutkimusehdotukset.....	63
	Lähteet.....	65
	Liite 1. Teemahaastattelurunko	69
	Liite 2. Johtajien haastattelurunko	72
	Liite 3. Sisällön analyysi.....	73

1 Johdanto

Päiväkotien ja vanhempien välinen yhteistyö sekä monikulttuuristuvat päiväkodit ovat olleet tämän vuosituhannen puolella kehittämisen alla useissa hankkeissa. Suomalaisen yhteiskunnan muutosten myötä vanhempien perinteiset tukijärjestelmät ovat vuosikymmenien kuluessa heikentyneet: Perheet ja suvut ovat pienentyneet ja kyläyhteisöt hajonneet. Tämän myötä virallisen tukiverkoston merkitys perheiden ja vanhemmuuden tukijana on lisääntynyt. (Tsempoi, Salah & Huhminiemi-Anttonen 2005, 3.) Vanhempien tukeminen nähdään usein päiväkodin työntekijöiden tehtäväksi (Estola 1997, 55–57).

Vanhempien tuen tarve näkyy myös heidän näkemyksiään käsitelleissä tutkimuksissa. Vain osa vanhemmista kokee selviytyvänsä kasvatuksesta hyvin, mutta suurin osa vanhemmista tuntee itsensä riittämättömiksi ja epävarmoiksi kasvattajina. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 26.) Vanhemmat kaipaavat rinnalleen toista vanhempaa tai muuta läheistä ihmistä jakamaan äitiyden ja isyyden tuntemuksia ja huolia. Vanhemmat kantavat huolta lapsen kasvatuksesta ja tähän he tarvitsevat tietoa lapsen normaaliin kehitykseen kuuluvista asioista. (Tähtinen, Erkama & Kankkonen 2004, 12.)

Uuden lastensuojelulain myötä päiväkodin rooli ennaltaehkäisevän lastensuojelun toimijana ja perheen ja vanhempien tukijana korostuu. Päivähoito on yksi ennaltaehkäisevän lastensuojelun palveluista ja koskettaa lähes kaikkia pikkulapsiperheitä. Niinpä sillä on oltava osaamista, tietämystä ja kykyä toimia yhteistyössä erilaisten vanhempien kanssa (Keskinen 2004, 8). Kasvatuskumppanuus on tärkeää erityisesti lapsen edun toteutumista ajatellen. Ilman vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä päivähoito ei pysty toteuttamaan yksilöllistä lapsen kulttuuritaustan huomioivaa kasvatusta. (Hujala ym. 2007, 26.)

Maahanmuuttajat lapsineen kuuluvat riskiryhmään syrjäytyä ja siksi heihin ja heidän sopeutumiseensa on panostettava. Maahanmuuttajataustaisten perheiden asettuessa vieraaseen maahan asumaan monet omaiset asuvat kaukana ja suvun tarjoamaa hoito- ja kasvatusapua ei ole. (Tsempoi ym. 2005, 3.) Tällöin päiväkotien työntekijöillä on tärkeää olla monikulttuurista tietämystä. Venäjän- ja somaliankieliset asukkaat ovat suurimmat maahanmuuttajaryhmät Espoossa. Niinpä näiden kieliryhmien kohtaaminen on Espoon päiväkodeissa todennäköistä.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta venäjän- ja somaliankielisten vanhempien kanssa. Kasvatuskumppanuus on yksi päiväkodin työntekijöiden ja vanhempien välisen yhteistyön strategia (Keskinen 2004, 81). Päiväkodin työntekijöillä tarkoitamme opinnäytetyössämme lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia.

Opinnäytetyömme kuuluu Sosiaalinen vahvistaminen pääkaupunkiseudun monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa -hankkeeseen, eli Moniku-hankkeeseen. Osassa Moniku-hankkeessa mukana olevista päiväkodeista kasvatuskumppanuus on yksi kehittämistyön osa-alue, ja kasvatuskumppanuuden tutkimisen toive opinnäytetyöllemme on lähtöisin Moniku-hankkeelta.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset ovat Moniku-hankkeen antamien selvitystoiveiden joukosta valittuja. Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset ovat (1) Miten kasvatuskumppanuus toimii ja (2) Miten vanhemmat on otettu mukaan päiväkodin toimintaan. Valintamme perustuu siihen, mitkä selvitettävistä asioista sopisivat parhaiten päiväkotien työntekijöiden haastatteluihin. Opinnäytetyömme tutkimuskysymysten myötä saamme myös nykypäivähoidon osaamista lisäävää, käytännönläheistä ja konkreettista tietoa. Kasvatuskumppanuuden kysymyksiä ja rajoja olemme pohtineet ja asettaneet yhdessä muun muassa Moniku opinnäytetyösuunnittelukokouksissa Socca:ssa ja opinnäytetyöhautomoissa Laurea-ammattikorkeakoulussa.

Opinnäytetyöhömmme sisältyy kolme päiväkodin henkilökunnalle suorittamaamme ryhmähaastattelua. Opinnäytetyömme laadullinen tutkimusote soveltuu työntekijöiden näkemysten selvittämiseen ja kasvatuskumppanuuden käsitteen syvälliseen käsittelyyn. Tällöin saamme myös ratkaisukeskeistä tietoa. Ratkaisukeskeinen tieto on hyödyksi meille, päivähoito työntekijöille ja Moniku-hankkeelle. Ryhmähaastattelu vuorovaikutusprosessina toimii jo haastattelutilanteessa haastateltavien työntekijöiden ammatillista osaamista kehittävä ja yhteistä ymmärrystä luovana menetelmänä. Saamamme aineiston analysoimme aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.

Työmme teoreettisena viitekehyksenä toimivat Moniku-hankkeen taustalla vaikuttavat varhaiskasvatuksen suuntaukset, kuten kasvatuskumppanuus-ajattelu ja uusin monikulttuurisuustutkimus. Tämän jälkeen käsittelemme opinnäytetyössämme tutkimuksen toteuttamista ja menetelmiä, sekä esittelemme tuloksia. Käsittelemme venäjän- ja somaliankielisten kulttuurien erityispiirteitä opinnäytetyömme tulosten ja päätelmien yhteydessä niiltä osin, kun ne nousevat työntekijöiden näkemyksissä esille. Päätelmissä käsittelemme opinnäytetyön tuloksia, eettisyyttä ja luotettavuutta sekä jatkotutkimusehdotuksia.

2 Sosiaalinen vahvistaminen pääkaupunkiseudun monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa -hanke (Moniku)

Vuosien 2005-2007 aikana pääkaupunkiseudulla toimi hanke Sosiaalinen vahvistaminen pääkaupunkiseudun monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa. Käytämme opinnäyttyessämme hankkeesta lyhennettä Moniku, sillä myös hanke käytti itsestään lyhennettä hanketta

käsittelevässä lähdekirjallisuudessa. Moniku-hankkeen projektipäällikön Heli Jauholan mukaan sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa syrjäytymisen käynnistymisen ennaltaehkäisyä (Jauhola 2007). Sosiaaliseen vahvistamiseen sisältyy uuteen kieleen ja kulttuuriin kasvattaminen sekä oman kulttuurin säilyttämisen turvaaminen ja vahvistaminen (Remsu 2005, 2). Hankkeen päätavoitteena oli pääkaupunkiseudun kuntien yhdistäminen seudulliseen yhteistyöhön. Yhteistyöllä kehitettiin yhtenäistä monikulttuurisen varhaiskasvatuksen toimintamallia sekä muodostettiin toimialalle yhteisiä käsitteitä. Lähtökohtana hankkeen toiminnalle oli kuntien jo olemassa olevien ja uusien työkäytäntöjen ja -menetelmien kokoaminen. (Socca 2007a.)

Monikulttuuristen lasten ja perheiden osuus varhaiskasvatuksen tarjoamissa palveluissa on lisääntynyt viime vuosien aikana. Moniku-hanke ei ole määritellyt käyttämäänsä termiä monikulttuurinen varhaiskasvatus. Hanke määrittelee kuitenkin, että monikulttuurisuus tarkoittaa eri kulttuurien tasa-arvoista rinnakkaiseloä (Jauhola, Bisi, Järvi & Rusama 2007, 26). Monikulttuurisilla perheillä tarkoitamme perheitä, jotka edustavat muuta kuin valtaväestömme suomalaista tai suomenruotsalaista kulttuuria.

Moniku-hanke pyrki vahvistamaan eri kulttuuri- ja kielitaustaisia lapsia ja heidän perheitään sosiaalistumisessa ja sopeutumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan (Socca 2007a). Eri kieli- ja kulttuuritaustaisilla lapsilla tarkoitetaan saamelaisia, romaneja, viittomakielisiä ja maahanmuuttajataustaisia lapsia (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 39). Tässä opinnäytetyössä rajaamme eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset lapsiin, joiden vanhemmista vähintään toinen on maahanmuuttaja. Maahanmuuttajilla tarkoitetaan kaikkia maahan muuttaneita henkilöitä. (Jauhola ym. 2007, 26).

Hankkeen kehittämisalueet voidaan jakaa kahteen osa-alueeseen, jotka olivat suomi toisena kielenä(S2) -opettamisen systematisointi ja päivähoidon henkilöstön sekä monikulttuuristen vanhempien välisen kasvatuskumppanuuden tukeminen. Kasvatuskumppanuutta tuettiin varhaiskasvatuksen henkilöstön monikulttuurista tietoisuutta ja ammattitaitoa vahvistamalla. (Socca 2007a.) Moniku-hankkeessa on ollut mukana useita päiväkoteja pääkaupunkiseudulta. Päiväkodit olivat valinneet kehittämiskohteekseen joko suomi toisena kielenä(S2) opetuksen systematisoinnin tai kasvatuskumppanuuden. (Socca 2007b.)

Moniku-hankkeen tavoitteisiin kuului myös päivähoidon henkilöstön ja monikulttuuristen vanhempien kasvatuksellisen kumppanuuden kehittäminen arjen työkäytännöissä. Tavoitteeseen sisältyi monikulttuuristen vanhempien osallisuuden lisääminen lapsensa varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Lähtökohtana kasvatuskumppanuudelle on jokaisen lapsen yksilöllisten tarpeiden tukeminen. Oleellista on se, että toimintaa suunnitellaan yhdessä vanhempien ja henkilöstön kanssa, jotta lapsen etu ja oikeudet toteutuvat. (Socca 2007c.)

Moniku-hankkeen tavoitteena oli varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamisen ja tietoisuuden tukeminen monikulttuurisuudesta, joihin liittyen hankkeessa järjestettiin työntekijöille täydennyskoulutusta (Socca 2007d). Tämä opinnäytetyö tukee hankkeen edellä mainittua tavoitetta. Monikulttuuristen perheiden kanssa työskennellessä päiväkodin henkilöstöltä edellytetään erityistä osaamista ja ammattitaitoa sekä kulttuurista ymmärrystä. Hanke kehitti päivähoidon moniammatillista osaamista vastaamaan entistä paremmin monikulttuurisen varhaiskasvatuksen haasteisiin. (Socca 2007d.)

Opinnäytetyömme aihetta miettiessämme osallistuimme Moniku-hankekokoukseen. Siellä hankkeen kuntakoordinaattorit ja projektipäällikkö totesivat, että kasvatuskumppanuuden kehittäminen olisi tärkeä arvioinnin kohde ja arviointia voitaisiin toteuttaa keräämällä tietoa yksilö- tai ryhmähaastatteluilla. Valitsimme opinnäytetyömme aiheeksi kasvatuskumppanuuden.

Moniku-hankkeessa mukana olevat ammattikorkeakoulujen opiskelijat aloittivat syksyllä 2007 opinnäytetöitä, joissa tarkoituksena on selvittää vanhempien ja päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta. Otaniemen Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijat käynnistivät kolme opinnäytetyötä Espoon alueen päiväkoteihin, kun taas muut ammattikorkeakoulut suuntautuvat Vantaan ja Helsingin Moniku-hankkeen päiväkoteihin. Otaniemen Laurea-ammattikorkeakoulun opinnäytetöistä meidän opinnäytetyömme keskittyy selvittämään Espoon Moniku-päiväkotien työntekijöiden näkökulmaa yksikkömme kahden muun opinnäytetyön keskittyessä vanhempien näkemyksiin. Opinnäytetyömme on osana hankkeen asiakasarviointia.

3 Suomalaisen varhaiskasvatuksen linjauksia

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pienten lasten eri elämäntilanteissa tapahtuvaa suunnitelmallista kasvatuksellista vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kehitystä, kasvua ja oppimista, jossa lapsen omaehtoinen leikki on keskeisessä asemassa. Lasten päivähoito kuuluu varhaiskasvatuksen peruspalveluihin, jonka järjestäminen on kunnan velvollisuus. Varhaiskasvatuspalveluita tarjoavat myös erilaiset järjestöt, seurakunnat sekä yksityinen sektori. Lasten päivähoidolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös esiopetus, joka on vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista tarjottavaa suunnitelmallista kasvatusta ja opettamista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 13.) Tässä opinnäytetyössä puhumme varhaiskasvatuksen henkilöstöstä päiväkodin työntekijöinä, joilla tarkoitamme lastenhoitajia ja lastentarhanopettajia.

Yhteiskunnan tarjoamien varhaiskasvatuspalveluiden tarkoitus on tukea lasten kotikasvatusta. Yhteiskunta järjestää ja valvoo varhaiskasvatusta, joka koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatuksen henkilöstön, vanhempien ja lasten vuorovaikutus sekä kasvatuksellinen kumppanuus ovat ydin asioita varhaiskasvatuksessa. Lisäksi monet varhaiskasvatuksen lähtökohdat ja periaatteet koskevat ja liittyvät kasvatuskumppanuuteen (Stakes 2006.)

Lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen on varhaiskasvatuksen ensisijainen tavoite. Tämä tavoite perustuu siihen, että lapsen voidessa hyvin, hänellä on hyvät edellytykset kasvun, oppimisen ja kehityksen kannalta. Perustan varhaiskasvatuksen toiminnalle muodostaa hyvä hoito. Lapsi pystyy suuntaamaan mielenkiintonsa ympäristöön, muihin lapsiin ja toimintaan, kun hänen perustarpeistaan on huolehdittu hyvin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 17.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tekemä opas ja valtakunnallinen varhaiskasvatuksen ohjauksen väline. Sen pohjana ovat valtioneuvoston hyväksymät periaatepäätökset ja linjaukset ja tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa. Tavoitteena on myös ohjata varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun kehittämistä ja muun muassa lisätä vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksen palveluissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita käytetään päiväkotikohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien oppaana.

Varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu keskeisiin kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansallisiin säädöksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Keskeisin arvo lapsen oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa on lapsen ihmisarvo. Lapsen oikeuksien yleissopimus turvaa lasten inhimillistä kasvua ja kehitystä. Yleissopimus tuli laintasoisena säädöksenä voimaan vuonna 1991. Yleissopimus kattaa lapsen ihmisarvossa neljä yleisperiaatetta, jotka ovat: Syrjintäkielto ja lasten tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, lapsen etu, lapsen oikeus elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen sekä lapsen mielipiteen huomioon ottaminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 12.) Se, miten hyvin lapsen etua ja ihmisarvoa toteutetaan vaikuttaa varhaiskasvatuksen laatuun.

Varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet konkretisoivat lapsen oikeuksia ja nämä periaatteet tulvat Suomen perusoikeussäännöksistä, muusta oikeussäätelystä ja asiakirjainformaatiosta. Keskeisiä periaatteita varhaiskasvatuksessa on lapsen oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin, turvattuun kasvuun, kehittymiseen, oppimiseen sekä terveelliseen ympäristöön, jossa voi leikkiä ja toimia monipuolisesti. Lisäksi periaatteisiin kuuluu lapsen oikeus tulla ymmärretyksi ja kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti sekä saada tarvitsemaansa erityistä tukea. Lapsella on myös oikeus omaan kulttuuriin, äidinkieleen ja uskontoon. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 12.)

Päiväkodin työntekijöiden työ, on yhteiskunnallisesta näkökulmasta nähty merkityksellisenä lasten perustarpeista huolehtimisena ja sosiaalisten vuorovaikutussuhteiden tarjoamisena sekä erilaisten toimintamahdollisuuksien luomisena. Perushoidolla tarkoitetaan muun muassa oikean ravinnon, hygieniasta huolehtimisen ja ulkoilun tärkeyttä osana kasvatustyötä. (Niikko 2005, 13.) Päivähoidossa perushoidon lisäksi päiväkodin työntekijöiden tehtävänä on suunnitella toimintaa ja rakentaa ympäristöä sen mukaan, että niissä näkyvät lapsille ominaisimmat tavat toimia sekä sisällölliset orientaatiot. Sisällöllisillä orientaatioilla tarkoitetaan tässä lapsien suuntautumis- ja suhtautumistapoja, joita voivat olla muun muassa matemaattinen, luonnontieteellinen ja esteettinen orientaatio. Näihin asioihin liittyen päiväkodin työntekijät saavat toiminnan kannalta tärkeää tietoa erityisesti lapselta ja hänen vanhemmiltaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 16–17.)

Varhaiskasvatus on hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus. Päiväkodin työntekijöiden tulee kunnioittaa lapsen, perheen ja muiden päiväkodin työntekijöiden kokemuksia ja mielipiteitä sekä työskennellä kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti. Päiväkodin työntekijöiden toiminta pohjautuu suomalaisen yhteiskunnan määrittelemissä asiakirjoissa oleviin ja yhteisesti sovittuihin arvoihin ja toimintatapoihin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 16–17.)

4 Kasvatuskumppanuus päivähoitossa

Päiväkodin ja vanhempien välisestä yhteistyöstä ja monikulttuurisesta päivähoitosta on tehty monia tutkimuksia. Näitä ja muuta kirjallisuutta hyödynämme opinnäytetyössämme siltä osin, kun ne liittyvät kasvatuskumppanuuteen. Tutkimuksista ja kirjallisuudesta löytyy myös paljon yleistä tietoa vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden yhteistyöstä. Koska opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia erityisesti somalin- ja venäjänkielisten vanhempien kanssa toteutettavaa kasvatuskumppanuutta, käsittelemme tässä luvussa monikulttuuristen vanhempien kanssa toteutettavaa kasvatuskumppanuutta. Keskitymme lähinnä päiväkodin työntekijöiden näkökulmaan.

4.1 Kasvatuskumppanuuden teoreettinen tausta ja lähtökohdat

Kasvatuskumppanuus myötäilee varhaiskasvatuksen tieteelliseksi perustaksi nousutta sosiaalipsykologi Urie Bronfenbrennerin 1980-luvulla esittämää ekologista teoriaa. Tällöin monet kasvatuskumppanuuden lähtökohdat näkyvät myös varhaiskasvatuksen yleisissä lähtökohdissa. Bronfenbrennerin teorian myötä perheen ja päivähoiton yhteistyö on noussut selkeästi päivähoitokasvatuksen perustaksi (Keskinen 2004, 8–9, 81). Bronfenbrennerin teorian mukaan lapsi nähdään laajasti ja kokonaisvaltaisesti osana perhettä ja kulttuurista elinympäristöä ja hänen toimintansa ja kasvatuksensa ymmärretään osana koko ympäristön toimintaa (Estola 1997, 55–57). Tällöin lapsen subjektiivinen elämäntodellisuus tulee objektiivisia "tosiasioita" tärkeämmäksi (Hujala ym. 2007, 28).

Kasvatuskumppanuus on tärkeä yhteistyön strategia lapsen edun turvaamiseksi. Yhteistyöllä pyritään ennaltaehkäisemään niitä kehityksellisiä riskejä, joita liian erilaisissa välittömissä ympäristöissä toimimisesta saattaisi seurata lapselle. (Karila & Kinos 2001, 218.)

Kasvatuskumppanuus luo lapselle kokemuksen häntä hoitavien aikuisten molemminpuolisesta näkemysten arvostamisesta, mikä taas auttaa lasta oppimaan muun muassa sopivia puhe- ja käyttäytymistaitoja. Kasvatuskumppanuus lisää eri tahojen näkemysten kuulemisen ja kokemusten välittämisen myötä laajemman, syvällisemmän ja monipuolisemman käsityksen saamista lapsesta eri kasvuympäristöissä. Ymmärryksen lisääntyminen helpottaa myös päiväkodin työntekijän kasvatustehtävää. (Kaskela & Kekkonen 2006, 21–25.)

Ennen Bronfenbrennerin teoriaa keskeisimmät kasvatusta ohjaavat teoriat ovat kiinnittäneet huomiota pääsääntöisesti joko lapseen tai ympäristöön. Lastenkasvatusta on käsitelty myös toisistaan erillisten osa-alueiden näkökulmista. Bronfenbrennerin teoriassa taas perusajatuksena on oletus kehityksen tapahtumisesta yksilön ja ympäristön välisenä

vuorovaikutuksena (Karila & Kinos 2001, 33). Lapsi nähdään aktiivisena ja hän toiminnallaan vaikuttaa myös ympäristöönsä. Oppimista, kasvua ja kehitystä ei nähdä vanhempien tai opettajien toimenpiteiden seurauksena, vaan lasten ja aikuisten sekä lasten keskinäisen yhteistoiminnan tuloksena. (Hujala ym. 2007, 18). Keskitymme opinnäytetyössämme eniten aikuisten väliseen yhteistyöhön ja siinä lapsen näkökulmaan.

Ekologisessa teoriassa lapsen kasvu ympäristöjä tarkastellaan alkaen lapsen lähipiiristä ja edeten lapselle kaukaisempiin yhteiskunnan arvomaailmoihin (Hujala ym. 2007, 19). Bronfenbrennerin näkemysten (1973, 121–148) mukaan lapsen kehitykseen ja sosiaalistumiseen vaikuttavat voimakkaimmin ihmiset, joihin lapsella on kiinteä ja pysyvä suhde. Niinpä päiväkodin työntekijöiden velvollisuutena on kehittää lapselle sopivien esikuvien ja kehityksen tukijoiden toimintaa.

Bronfenbrennerin ekologisen teorian mukaan kasvatuksen päämääränä on saavuttaa tasapaino yksilön ja ympäröivän systeemin välillä. Kasvu ympäristö muodostuu välittömistä ympäristökokemuksista laajeten koko yhteiskunnalliseen systeemiin, minkä osana yksilö toimii. (Hujala ym. 2007, 18.) Bronfenbrennerin (1973, 121–148) mukaan lapsen kehitykseen ja vanhempien kasvattajuuteen voi vaikuttaa ryhmä, hoitopaikka, perhe, lähiympäristö ja koko yhteisö.

Lapsen ympäristön vaikutteiden moninaisuuden vuoksi päiväkodin työntekijän tulee tiedostaa koko kulttuurinen konteksti, jossa lapsi elää. Tasapainon puuttuminen yksilön ja ympäröivän systeemin välillä voi ilmetä lapsen ongelmina ja käytöshäiriöinä. Toisaalta se, mikä yhdessä systeemissä on normaalia, voidaan toisessa yhteisössä luokitella poikkeavaksi ja päinvastoin. Jokainen ympäristön osa voi vaikuttaa toinen toisiinsa joko suoraan tai välillisesti. (Hujala ym. 2007, 18–27.) Tietoisuus eri kasvu ympäristöjen erilaisuudesta ja omasta roolista lapsen elämässä auttaa näkemään lapsen käytöksen ympäristösidonnaisuuden. Samalla katteettomien odotusten mahdollisuus puolin ja toisin vähenee (Karila, Alasuutari, Hännikäinen & Nummenmaa 2006, 104). Tasapainon palauttamiseksi voidaan vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen. Tällöin muutetaan sekä lapsen toimintaympäristöjen kokonaisuutta, että lapsen reaktioita ympäristöön (Hujala ym. 2007, 28).

Ekologisen teorian mukaan lapsen ja vanhemman välinen tunnesuhde on lapselle keskeinen ja ainutkertainen päivähoidossa syntyviin suhteisiin verrattuna. (Keskinen 2004, 8–9, 81.) Lisäksi perhe on lapsen tärkein kasvu ympäristö (Hujala ym. 2007, 22). Kasvatuskumppanuudessa sekä lasta että vanhempaa ja heidän välistä vuorovaikutusta tulisi pyrkiä vahvistamaan (Kaskela & Kekkonen 2006, 16). Kasvatuskumppanuudessa perheet nähdään myös toimijoina ja vanhemmat omien lapsiensä asioiden asiantuntijoina. He ovat lapsen kasvun edistäjiä ja ylläpitäjiä. (Keskinen 2004, 8–9).

4.2 Valtakunnalliset linjaukset kasvatuskumppanuuden toteuttamisessa

Kasvatuskumppanuus näkyy virallisesti Suomen politiikassa muun muassa laissa lasten päivähoidosta. Laki ei tunne sanaa kasvatuskumppanuus, mutta määrittelee päivähoidon yhdeksi tehtäväksi perheiden kotikasvatuksen tukemisen. (Keskinen 2004, 81.)

Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 31) taas vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välinen kasvatusyhteistyö ymmärretään henkilöstön ja vanhempien tietoisena sitoutumisena ja toimimisena lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 11) mukaan kasvatuskumppanuutta tarvitaan, jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 17) mukaan vanhempien näkemykset tulisi huomioida lasten päivähoitoa järjestettäessä. Tämä on tärkeää, sillä vanhemmalle tulisi luoda kokemus siitä, että päiväkodin työntekijät toimivat lasta koskevilla asioilla yhteisymmärryksessä vanhemman kanssa. Kasvatuskumppanuudessa varhaiskasvatusta ymmärretään päivähoidon ja perheiden yhteiseksi jaetuksi kasvatustehtäväksi. Tällöin vanhemmat ovat vastuussa kotona ja perhepiirissä tapahtuvasta hoidosta ja kasvatuksesta ja päiväkodin työntekijät taas lapsen päivähoitossa viettämästä ajasta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 20.)

Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista ja edun toteuttamisesta, joka on yksi lastensuojelun keskeisimmistä periaatteista (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417). Kasvatuskumppanuus lähtee lisäksi siitä, että lapsi toimijana ja oman elämänsä kokijana tulisi kokonaisvaltaisesti nähdyksi, ymmärretyksi ja kannatelluksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Lapsen etua ajatellen on tärkeää lapsen toiminnan, kokemusten ja tarpeiden havaitseminen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17). Sosiaalihuollon tekemän pakolaislasten päivähoitoa käsittelevän raportin (1988,11) mukaan lapsen tarpeet ja niiden tyydyttyminen voivat vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen eri kasvuympäristöissä. Eri maasta tullut lapsi voi tarvita apua esimerkiksi työstäkseen ja hyväksyäkseen kohtaamiaan muutoksia ja aikuisten tekemiä ratkaisuja (Sosiaalihuolto 1988, 11).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 31) ja kasvatuskumppanuudessa nähdään vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välinen vuorovaikutus tasavertaisena ja jaettavina tiedoina toisiinsa nähden yhtä arvokkaina. Kasvatuskumppanuudessa pyritään

molemminpuoliseen tiedonvaihtoon ja vaikuttamiseen. Näiden tahojen tulisi olla aidossa ja kunnioittavassa dialogissa keskenään.

Kaskelan ja Kekkonen (2006, 16–34) mukaan kasvatuskumppanuus rakentuu neljälle periaatteelle, jotka ovat kuuleminen, kunnioitus, dialogi ja luottamus. Vanhempien kertomuksia omista näkemyksistään lapsestaan ja vanhemmuudestaan tulee kuulla. Lisäksi kuulemiseen liittyy se, että vanhemmalla on mahdollisuus kertoa hoito- ja kasvatuskäsityksistään, yhteistyötoiveistaan, odotuksistaan, tunteistaan ja huolistaan.

Kunnioituksella tarkoitetaan toisen ihmisen arvostamista ja hyväksymistä. Vanhempien omaa lastaan koskevan tiedon arvon tunnistaminen ja tunnustaminen luo perheelle tasa-arvoiset edellytykset osallistua päivähoidon toimintaan ja suunnitteluun. Kunnioittavan suhteen luominen on kuitenkin haaste erilaisuuden kohtaamisessa. Erilaisen perheen, kulttuurin ja arvojen mukaiset toimintatavat ovat samansuuntaisia toimintatapoja vaikeampia hyväksyä. Kunnioitukseen ja kasvatuskumppanuuteen kuuluvat myös rehellisyys ja avoimuus. Toiselle merkittävien asioiden salaaminen voi olla viesti kunnioituksen ja arvostuksen puutteesta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17, 34.)

Dialogilla tarkoitetaan taitoa ajatella, puhua ja toimia yhdessä toisen ihmisen kanssa. Tällöin puhekumppanit pyrkivät yhteisten merkitysten luomiseen (Keskinen 2004, 120). Vuorovaikutuksessa vanhempien omaa lastaan koskeva asiantuntemuksen ja päiväkodin työntekijöiden koulutuksen ja kokemuksen kautta omaksutun asiantuntemuksen on tärkeää yhdistyä lapsen hyvinvointia kannattelevalla tavalla. Dialogisuuteen mahtuu kuitenkin eri mieltä oleminen ja sen avulla voidaan tehdä erilaiset lapsen hoito- ja kasvatuskäytännöt näkyviksi. Yhdessä ajattelun taito merkitsee, että yksilön ottama kanta asioihin ei ole lopullinen. Se on askel kohti lopputulosta, jossa on soviteltu yhteen erilaisia tulkintoja todellisuudesta. Kunnioittavan dialogin myötä vanhempien kanssa käytävien keskustelujen sisältö syvenee. (Kaskela & Kekkonen 2006, 14–17, 38.)

Luottamuksella kasvatuskumppanuudessa tarkoitetaan sitä, että vanhempi voi kokea olonsa turvalliseksi ja huolettomaksi sen suhteen, että lapsi on päiväkodissa asiantuntevassa hoidossa. Vanhempi voi tällöin luottaa, että lapsen tarpeet ja toiveet tulevat kuulluksi, nähdyksi, vastaanotetuksi ja jaetuksi. Luottamus rakentuu pienin askelin, eivätkä pulmalliset tilanteet yleensä ratkea nopeasti. Niinpä päiväkodin työntekijät joutuvat työssään kestäämään keskeneräisyyttä ja sitä, että asiat eivät aina hoidu heidän toivomallaan tavalla. Kuulemisessa on tärkeää kuulla myös lasta, jotta hänestä eri kasvuympäristöissä saadaan laajempi, syvällisempi ja monipuolisempi käsitys. (Kaskela & Kekkonen 2006, 21–25, 37.)

Luottamusta ja myönteistä ilmapiiriä tarvitaan erityisesti kun päiväkodin työntekijän havainnot ja käsitykset menevät ristiin vanhempien käsitysten kanssa. Tällöin myönteinen

ilmapiiri voi toimia asioiden käsittelyä ja eteenpäinvientiä edistävänä asiana.

Ristiriitatilanteiden haasteena on, miten yhtäältä kuulla lapsen ääntä, havaita lapsen erilaisuus, tuoda esiin lapsen etua ja tarpeita, ja toisaalta ylläpitää päiväkodin työntekijöiden ja vanhempien keskinäiseen kuulemiseen ja kunnioitukseen perustuvaa vuoropuhelua. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.)

4.3 Kasvatuskumppanuuden toteuttaminen käytännössä

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan päiväkodin työntekijöiden kuuluu vastata siitä, että kasvatuskumppanuus sisältyy alusta alkaen osaksi perheiden ja päivähoidon yhteistyötä ja lapsen varhaiskasvatusta. Lapsen siirtyessä kotihoitosta päivähoitoon on siirtymisen hyvä tapahtua vaiheittain ja näin luoda lapselle tärkeää jatkuvuuden tunnetta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.) Kun maahanmuuttajaperheen lapsi tulee päivähoitoon, on erityisen tärkeää tehdä mahdollisimman pian hoito- ja kasvatussopimus perheen kanssa, jolloin tulkin käyttö on oikeutettua (Hytönen, Laurell, Mannila, Marttila & Routio 2006, 23, 25–26).

Kumppanuus alkaa aina tutustumisesta ja päivähoiton aloituskeskustelusta. Kaskelan ja Kekkonen (2006, 41–42) mukaan tutustuminen voidaan aloittaa tutustumiskäynnillä kun perheelle vahvistetaan tieto lapsen päivähoitopaikasta. Tavoitteena on käydä lapsen päivähoiton aloituksesta, perheen odotuksista ja toiveista keskustelu. Vanhemmilla voi olla myös monenlaisia ennakoajatuksia ja kysymyksiä päivähoitosta ja arjen sujumisesta muuttuvassa tilanteessa.

Luontevimmin alkututustuminen voidaan tehdä lapsen ja perheen omissa kodissa. Koti myös konkretisoi vanhempien puhetta, jolloin päiväkodin työntekijöiden mielikuville jää vähemmän tilaa. Koti on lapselle turvallisin paikka tutustua lapsen tulevaan hoitajaan. Samalla kasvattaja voi tutustua siihen, miten lapsi toimii yhdessä vanhempiensa kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41–42). Sosiaalihuollituksen pakolaislapsien päivähoitoa käsittelevän raportin (1983, 20) mukaan kotivierailu on osoittautunut hyväksi keinoksi vähentää pakolaislapsen tuntemaa pelkoa uutta hoitopaikkaa kohtaan. Opinnäytetyömme haastattelussa mukana olevissa päiväkodeissa päiväkodin työntekijät eivät ole kuitenkaan tehneet tutustumiskäyntejä lasten koteihin. Tutustumista on kuitenkin muuten tehty päiväkodissa. (Päiväkotien johtajat, henkilökohtainen tiedonanto 21.11.2007, 14.1.2008 ja 17.1.2008.)

Alkukeskustelussa perheen ja päivähoitonhenkilöstön kanssa käydään läpi päiväkodin toimintaa ja tavoitteita sekä keskustellaan lapsen kehityshistoriasta. Nämä asiat pitää ottaa huomioon kaikkien vanhempien, mutta erityisesti maahanmuuttajaperheiden kanssa. Heille

suomalainen yhteiskunta ja sen palvelut ovat usein tuntemattomia. (Hytönen ym. 2006, 23, 25–26.) Sekä maahanmuuttajavanhemmilla että päiväkodin työntekijöillä voi olla myös tarve tietää toistensa kasvatustavoitteista ja keinoista. (Sosiaalhallitus 1990, 12.)

Toisistaan eroavat käytänteet ja toiveet voivat liittyä esimerkiksi lapsen unen rytmittämiseen. Tällöin päiväkodin toimintavaihtoehtoja voidaan yhdessä pohtia sen perusteella, kuinka lapsi itse tilanteen kokee, ja mikä olisi hänelle pitkällä aikavälillä ja laajasti ajatellen paras vaihtoehto. Vanhempien kanssa keskusteltaessa on syytä varoa tilanteita, jossa perheelle kasvaa pelko, että se menettää otteensa lapsesta ja valta siirtyy päiväkodille. Muuten vanhemmat saattavat passivoitua yhteistyössä vastaanottajan rooliin. Tällöin dialogisuuden aikaansaaminen voi olla haasteellista. (Kaskela & Kekkonen 2006, 14–15, 122.)

Keskustelussa keskeisessä asemassa ovat myös perheen uskonto, ruokailu, vaatetus, kulttuuri, äidinkieli sekä sairaudet. On tärkeää, että vanhempien kanssa keskustellaan heidän ajatuksistaan lastensa kasvatuksesta ja millaiseksi he haluavat lapsensa kasvavan (Hytönen ym. 2006, 23–26.) Pakolaisvanhemmat eivät välttämättä tule usein omatoimisesti kertomaan omia toiveitaan ja periaatteitaan lastensa kasvatuksen suhteen, joten päiväkodin työntekijän on hyvä nostaa asioita esille keskustellen. (Sosiaalhallitus 1990, 12.)

Päivähoidon alussa on myös tärkeää sopia työnjaosta vanhempien ja päiväkodin kesken: Päiväkoti huolehtii suomen kielen opettamisesta ja vanhemmat keskittyvät lapsen äidinkielestä huolehtimiseen ja kulttuuriperinnön siirtämiseen. Lisäksi monet vanhemmat tarvitsevat rohkaisua äidinkielen ylläpitämiseen ja tietoa lapsen kielen rikastuttamiskeinoista. (Munge 1994, 28.) Vanhemmilla on myös oman lapsensa ensisijainen kasvatusvastuu ja kasvatusoikeus (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.)

Lapsen saattamiseen kotihoidosta päivähoitoon kuuluu tutustumisen ja alkukeskustelun lisäksi vanhemman ja lapsen tutustumisjakso päiväkodissa. Tutustumisjakson pituudesta ja sisällöstä on hyvä sopia jo aloituskeskustelussa. Päivähoitoon on kehitetty myös omahoitajakäytäntöä, joka mahdollistaa perheen ja lapsen yksilöllisen huomioimisen aloitusvaiheessa ja lapsen vastaanottovaiheessa. Omahoitajakäytännössä lapselle nimetään yksi päiväkodin työntekijä, joka auttaa lasta aloitusvaiheessa turvautumaan ja lohduttautumaan kasvattajaan muun muassa vanhemman ja lapsen erohetkissä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 12–17.) Omahoitajuus onkin yleistä opinnäytetyössämme mukana olevissa päiväkodeissa. Lapsen ikävää voidaan lievittää myös kannatteleamalla lapsen mielikuvia vanhemmistaan muun muassa valokuvien ja tutujen räsyjen ja lelujen avulla. Näistä muun muassa leluja oli käytössä opinnäytetyössämme mukana olleissa päiväkodeissa (Päiväkotien johtajat, 21.11.2007, 14.1.2008 ja 17.1.2008. Henkilökohtainen tiedonanto).

Kasvatuskumppanuus rakentuu myös päivittäisten lasten haku- ja tuontitilanteiden yhteydessä. Näissä päiväkodin työntekijä voi omalla esimerkillään ja myönteisyydellään rohkaista vanhempaa puhumaan, kysymään tai pohtimaan yhdessä lapsen liittyviä asioita. Vanhemmille on näissä tilanteissa tärkeää jakaa ajatuksia heidän lapsestaan ja kertoa päivän tapahtumista. Nämä auttavat vanhempaa ymmärtämään lasta ja tallentamaan arvokkaita lapsuusmuistoja. Laajemmin lapsen asioista puhutaan erikseen sovituissa kasvatustilanteissa, joissa tärkeää on luoda vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välille myönteinen ja kannustava ilmapiiri. Lisäksi vanhempien ja kasvattajien säännöllinen vuoropuhelu helpottaa lapsen päivittäistä siirtymistä eri kasvuympäristöstä toiseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26, 44–46.)

Lapsi tarvitsee aikuisten vuoropuhelua kasvatustilanteissa elettyjen ja koettujen ajatusten, kokemusten, tunteiden ja tarinoiden välittämiseksi. Aikuiset kantavat kasvatuskumppanuudessa vastuuta myös siitä, että lapsi on kertojana ja osallistujana omassa tarinassaan. Päivittäisiin lasten haku- ja tuontitilanteisiin onkin tärkeää ottaa lapsi mukaan ja kuulla hänen kertomuksiaan päivästä, ajatuksista ja tunteista. Näin lapsi saa olla mukana konkreettisesti omissa asioissaan. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17, 44–46.)

Perheen kanssa tulee käydä tasaisin väliajoin palaute- ja arviointikeskusteluja. Tällöin tulkin paikalla olo on välttämätön jos yhteistä kieltä ei ole. Perheen ja päiväkodin työntekijöiden yhteistyö auttaa lasta kotoutumaan uuteen ympäristöön. Kotouttamisella tarkoitetaan maahanmuuttajien sopeuttamista uuden kotimaansa kulttuuriin, joka sisältää muun muassa kielen oppimisen tukemista. (Hytönen ym. 2006, 23, 25–26.) Sen tavoitteena on, että maahanmuuttajilla on mahdollisuus osallistua suomalaisen yhteiskunnan tarjoamaan toimintaan kuten valtaväestöön kuuluvat (Sisäasiainministeriö 2008). Vanhempia rohkaistaan myös osallistumaan päivähoiton toimintaan ja rikastuttamaan sitä omalla kulttuurillaan. (Hytönen ym. 2006, 23, 25–26.) Myös lapsen äidinkielen työntekijän myötä lasten kielitaito voi kehittyä, kaksikielinen identiteetti vahvistua ja vanhempien luottamus päiväkodin työntekijöihin lisääntyy.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan vanhemmilla tulee olla mahdollisuus osallistua omaa lastaan koskeviin kasvatustilanteisiin ja lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen. Tällöin tulee keskustella muun muassa kasvatustilanteista, -käsitteistä ja -menetelmistä. Näitä toimintoja on mahdollista harjoittaa muun muassa perhe- ja vanhempainilloissa. Vanhempi voi olla mukana päiväkodin toiminnassa näiden lisäksi juhlien ja tapahtumien järjestämisessä, vanhempaintoimikunnassa ja haku- ja tuontitilanteissa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.)

Päiväkodin työntekijöiden vastuulla on luoda sisällölliset ja rakenteelliset edellytykset vanhempien osallisuudelle varhaiskasvatuksessa. Vanhempien osallisuus tarkoittaa konkreettista osallistumista ja toimintaa lasten varhaiskasvatuksessa. Vanhempien

osallisuuteen kannustamisen kannalta merkityksellistä on se, millaista tietoa vanhemmalle päivähoidosta annetaan ja miten perheiden ääni päivähoidossa kuuluu. Tietoa annetaan muun muassa kunnan varhaiskasvatuspalveluista, hoitoyksikön toiminnasta, kasvatuseriaatteista, tapahtumista ja retkistä. Päivähoidossa tiedottaminen saattaa kuitenkin olla usein yksisuuntaista, vaikka kasvatuskumppanuudessa pyritään molemminpuoliseen tiedonvaihtoon. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–26.)

Vanhempien osallisuuden kannalta on tärkeää se, että päiväkodin työntekijät ovat kiinnostuneita vanhempien ajatuksista ja odotuksista päiväkodista. Tärkeää on huomioida myös pelot, toiveet ja uskomukset. Osallisuuden edellytyksiä voidaan lisätä myös tunnistamalla ja tunnustamalla vanhempien omaa lastaan koskevan tiedon arvo. Viimekädessä kysymys on jäsenyyden tunteesta yhteisössä ja mahdollisuudesta olla rakentavasti mukana yhteisöllisessä prosessissa. Osallisuus merkitsee omakohtaisesta sitoutumisesta nousevaa vaikuttamista asioiden kulkuun ja vastuun ottamista seurauksista (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–26.)

4.4 Kasvatuskumppanuus haasteena

Lapsen eri kasvuympäristöjen kokonaisuuden toimivuus on merkittävä tekijä kasvatuksen laatua ajatellen (Hujala ym. 2007, 24). Kasvatuskumppanuuden vuorovaikutusta ja sen toimivuutta määrittelee Powellin (1989) mukaan perheen puolelta kulttuuriset arvot. Tähän liittyy se, millaisia arvoja ja rooleja perheiden sisällä on, esimerkiksi kasvatuksessa ja sosiaalisessa toiminnassa. Tähän kuuluu myös se, millaisia ovat arvoihin liittyvät vaikutukset ja odotukset. (Keskinen 2004, 82–84.) Yhteistyö kodin ja päivähoidon välillä voi muuttua haasteelliseksi tai toimimattomaksi. Tällaisia tilanteita voi syntyä jos hoito- ja kasvatuskäsitykset lapsen tavanomaisista perustarpeista eriävät vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välillä, eikä yhteisymmärrystä saavuteta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 12.)

Suomeen tulleet maahanmuuttajat erilaisine kulttuureineen ja perheineen ovatkin synnyttäneet päivähoitoon kasvatuskumppanuuden toteuttamiselle uusia haasteita (Tsemppi ym. 2004, 3). Vaikeuksia saattaa tulla erityisesti kielen ymmärtämisessä ja kulttuurieroissa. Vaikka tulkki voisikin helpottaa ymmärtämistä, eivät vanhemmat välttämättä halua käyttää tulkkia heistä arkaluontoisissa asioissa (Sosiaalhallitus 1990, 20).

Aika ajoin päiväkodin työntekijät voivat myös kokea, etteivät vanhemmat ole kiinnostuneita yhteistyöstä ja valmiita kumppanuuteen (Karila ym. 2006, 104). Tämä voi johtua eri kulttuureihin kuuluvista arvoista ja näkemyksistä kasvatustietojen tärkeydestä.

Yhteistyötä voi ehkäistä myös perheen yksityisyyttä suojaava kulttuurinen normisto, jonka mukaan perheen asiat pyritään salaamaan ulkopuolisilta (Keskinen 2004, 82–84).

Toiseksi kasvatuskumppanuutta määrittelee sosioekologisessa teoriassa perheen elämän todellisuus, eli se, miten perhe kokee oman elämänsä tilanteet ja millaisessa tilanteessa perhe elää (Keskinen 2004, 82–84). Tällöin on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten yhteistyötä vanhempien kanssa tehdään. Pelkkä kasvatustiedon saaminen ilman henkilökohtaista tukea saattaa jopa heikentää vanhempien itseluottamusta kasvattajana ja sitä kautta vaikuttaa vanhemmuuden toteutumiseen ja vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen. (Hujala ym. 2007, 24.)

Osalle ulkomailta tulleista vanhemmista elämänhallinta voi olla jo sinällään uudessa maassa niin vaikeaa, että heidän voimavaransa eivät riitä vanhemmuuteen panostamiseen. Tällöin lapset jäävät usein elämässä taka-alalle. Näiden vanhempien on erityisen tärkeää saada päiväkodin työntekijöiden tukea ja neuvoa vanhemmuuden tehtäviin (Keskinen 2004, 82). Maahanmuuttajuuden lisäksi kulttuurishokki voi vaikuttaa vanhemmissa siihen kuinka he suhtautuvat ympäröivään kulttuuriin ja sen toimijoihin. (Hytönen ym. 2006, 16, 23.) (Ks. lukua 5.3)

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston päivähoidossa toteuttamien maahanmuuttajatyön kehittämishankkeiden raportin mukaan (Rouhio, 2004) maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyy monia arkisia asioita, joita ei osata uudessa kotimaassa ennakoida. Esimerkiksi päivähoito instituutiona on monille vanhemmille outo ja uusi, minkä vuoksi heitä voi olla vaikea saada mukaan esimerkiksi vanhempainiltoihin. (Tsempei ym. 2004, 3.) Lisäksi eri kulttuurista tulleilla vanhemmilla saattaa olla varsin erilaisia näkemyksiä esimerkiksi siitä, pitäisikö äidinkielen taitoa ja kotikulttuuria tukea päivähoidossa. Näkemykset voivat yleensäkin vaihdella maassa oleskeluajan kuluessa. (Mäkelä 1993, 27.)

Powellin (1989) mukaan kasvatuskumppanuuden vuorovaikutusta ja sen toimivuutta määrittelee päivähoidossa päiväkodin organisatorinen malli ja päivähoidon korostamat arvot. Tällä tarkoitetaan sitä, onko päiväkodissa kasvatuskumppanuudelle järjestetty tilaa ja tukevatko sisäiset ja ulkoiset työtavat sitä. Sisäisillä ja ulkoisilla työtavoilla tarkoitetaan muun muassa päiväkodin päiväjärjestystä, suuria ryhmäkokoja, henkilökunnan ratkaisuja ja päiväkodin tilaratkaisuja (Keskinen 2004, 82–84).

Myös vanhempien ja päivähoitohenkilökunnan yksilölliset ominaisuudet, luonteenpiirteet tai vuorovaikutustaidot vaikuttavat yhteistyön sujumiseen (Estola 1997, 57–58).

Kasvatusyhteisössä on hyvä tehdä sekä yksin että yhdessä työn reflektointia, mikä kehittää päiväkodin työntekijöiden ammattitaitoa (Kaskela & Kekkonen 2006, 31). (Ks. lukua 5.2)

5 Monikulttuurinen päivähoito

Tässä opinnäytetyössä syvennymme monikulttuurisuuteen päivähoidossa ja monikulttuuriseen osaamiseen. Koska opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä kasvatuskumppanuuden toteutumisesta somalian- ja venäjänkielisten perheiden kanssa, liittyy tähän olennaisesti monikulttuurinen päivähoito sekä osaaminen. Luvun lopussa kerromme kulttuurisesta sopeutumisesta, sillä aihe on tärkeä opinnäytetyömme aiheen kannalta.

Päiväkodin työntekijät saattavat työssään kohdata juuri maahanmuuttaneita perheitä, joilla ilmenee kulttuurishokin vaiheita. Päiväkodin työntekijän on tärkeää olla tietoinen kulttuurishokin ilmentymisestä, jotta hän pystyy tietoisesti toimimaan perheen hyväksi. Lisäksi päiväkodin työntekijät saattavat olla niitä harvoja tahoja, joita perheet kohtaavat säännöllisesti. Päivähoidon piirissä on lapsia, perheitä ja päiväkodin työntekijöitä useista eri kulttuureista. Tästä johtuen päivähoidon yksi tärkeistä tehtävistä on tänä päivänä maahanmuuttajataustaisten lasten sosiaalisen hyvinvoinnin sekä kotoutumisen edistäminen suomalaiseen yhteiskuntaan. (Jauhola ym. 2007, 7.)

Espoo on monikulttuurinen kaupunki, jonka väestöstä maahanmuuttajia on noin 6,7 % (Tilastokeskus 2007). Päivähoito on osa ympäröivää yhteiskuntaa, ja muutokset yhteiskunnassa aiheuttavat muutoksia myös päivähoidon sisällöissä ja palvelumodoissa. Maahanmuuttajataustaisten lasten suhteellinen osuus Espoon järjestämän päivähoidon lapsista vuonna 2004 oli 6 %. Espoossa äidinkielenä puhutaan jo yli 100 eri kieltä, ja yleisimmät vieraat kielet ovat viro, englanti, somali ja venäjä. (Espoon kaupunki 2006.) Pääkaupunkiseudun kunnissa yleisin maahanmuuttajakieliryhmä on somaliankieliset, joita on 27 %. Venäjänkieliset ovat toiseksi suurin kieliryhmä, joita on 17 % (Askola-Vehviläinen, S., henkilökohtainen tiedonanto 23.11.2007). Monikulttuurisuus nähdään erityisesti voimavarana, ja Espoossa onkin tavoitteena oppia hyödyntämään maahanmuuttajien kulttuurituntemusta sekä muuta osaamista aiempaa paremmin (Espoon kaupunki 2006).

Espoon päivähoito tukee monikulttuurisen lapsen kasvua sekä kehitystä kahdessa kulttuurissa. Kielen kehityksen kannalta suositellaan, että maahanmuuttajalapsi tulisi päivähoitoon noin 3-4-vuotiaana, sillä siihen mennessä lapsi on yleensä oppinut jo omaa äidinkieltään. Oman äidinkielen osaaminen tukee sekä helpottaa toisen kielen oppimista. Espoossa järjestetään kunnallista ja yksityistä päivähoitoa suomen ja ruotsin kielisten päiväkotien lisäksi myös englannin, ranskan ja espanjan kielellä. Suomalaisille ja monikulttuurisille perheille on myös tarjolla leikkikouluja ja kielikylpyjä. (Espoon kaupunki 2006.)

5.1 Monikulttuurisuus päivähoiton arjessa

Yhteiskuntamme monikulttuuristuminen näkyy selvästi myös päivähoitossa, jossa monikulttuurisuus on jo arkipäivää. Päivähoidon tärkeä tehtävä on maahanmuuttajalasten sosiaalisen hyvinvoinnin ja kotiutumisen edistäminen sekä vahvistaminen. Selvimmin monikulttuurisuuden lisääntyminen näkyy pääkaupunkiseudulla. 8 % pääkaupunkiseudun päivähoitossa olevista lapsista on maahanmuuttajataustaisia. (Remsu 2005, 2.)

Maahanmuuttajaperheen tullessa päivähoiton asiakaspiiriin ensimmäistä kertaa, täytyy päiväkodin työntekijän erityisesti alkuvaiheessa varata aikaa työskentelyyn heidän kanssaan, sillä kaikilla perheillä ei ole käsitystä päiväkodin arjesta ja toiminnasta. Päiväkodin työntekijöiden on hyvä keskustella vanhempien kanssa päiväkodin tavoista, käytänteistä ja toiminnasta. Joillakin vanhemmilla voi olla epätietoisuutta joistakin toiminnoista, kuten pakkasella ulkoilusta. Lisäksi joillekin perheille lapsen pukeminen suomalaiseen säähän voi tuottaa ongelmia. Yhteisen kielen puuttuessa, voi kommunikoinnin tukena käyttää esimerkiksi piirroksia eri vaatekappaleista (Räty 2002, 166.) Opinnäytetyössämme mukana olleissa päiväkodeissa käytettiin erilaisia menetelmiä kommunikoinnin tukena, kuten piirtämistä, kuvia, karttoja sekä konkreettisia asioita (Päiväkotien johtajat, henkilökohtainen tiedonanto 21.11.2007, 14.1.2008 ja 17.1.2008). Yhteistyön toimivuuteen vaikuttaa henkilökunnan aktiivisuus ja avoimuus. Keskustelut perheen kanssa lisäävät luottamusta päiväkodin työntekijöihin. Keskusteluiden tukena voidaan tarvittaessa käyttää tulkkia. (Räty 2002, 166.)

Maahanmuuttajataustaisen lapsen aloittaessa päivähoiton, päiväkodin arki saattaa olla lapselle vieras. Kieli, ruoka ja leikkivälineet voivat olla lapselle uusia kokemuksia ja vaativat totuttelua. Lapsen kulttuuriin kuuluvia tapoja ja arvoja tulee kunnioittaa ja uskonnollisen vakaumuksen kunnioittaminen on yksi lapsen ja perheen perusoikeuksista. Päiväkodissa tulisi huomioida, jos lapsi ei pysty kulttuurisista syistä esimerkiksi osallistumaan kaikkeen ohjelmaan. Vaihtoehtona toiminnalle ei kuitenkaan saisi olla käytävissä odottaminen, vaan vaihtoehtoisen toiminnan tulisi olla tasa-arvoista ohjelmaa. (Räty 2002, 166.)

Perheen ja päiväkodin työntekijöiden välisen yhteistyön vakiintuessa tulee päiväkodin työntekijöiden tutustua maahanmuuttajaperheen kulttuuriin lähemmin (Räty 2002, 166). Kulttuurista ymmärrystä edellytetään, jotta erilaisten lasten tarpeita ja vanhempien kasvatukselle antamia tavoitteita kyetään käsittelemään tasavertaisesti vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden kesken (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 38). Myös kulttuurieroista on hyvä keskustella perheen kanssa. Maahanmuuttajaperheissä on havaittavissa eroja siinä, miten lähtömaan kulttuuri heissä näkyy. Joidenkin perheiden kohdalla oman kulttuurin perinteet

näyttäytyvät selvästi, kun taas toinen perhe voi olla pitkälle länsimaalaistunut. (Räty 2002, 166.)

Päivähoidossa maahanmuuttajalapsen kannalta on tärkeää, että hänen omaa kulttuuria ja kieltä tuetaan. Lähtökohtana päivähoidolle tulisi olla se, että lapsi voisi olla ylpeä perheestään ja taustastaan. Lapsen identiteetin kannalta on tärkeää, että lapsille välittyisi vahvana tietoisuus omasta kielestä ja kulttuurista. (Räty 2002, 167.) Maahanmuuttajalapsilla tullee olla mahdollisuus kasvaa oman kulttuuripiirinsä ja suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Kuitenkin päävastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisessä on ensisijaisesti perheellä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 38.)

Joidenkin maahanmuuttajaperheiden kohdalla on havaittu, että vanhemmat toivovat päiväkodin suomalaistavan heidän lapsensa. Taustalla saattavat olla kokemukset omista vaikeuksista vieraassa maassa esimerkiksi kielen opettelemisen suhteen. Päiväkodin työntekijät voivat pyrkiä tekemään yhteistyötä vanhempien kanssa siten, että lapsi voi tuntea myönteisenä asiana erilaisen taustansa. Yhteistyötä voisi tehdä esimerkiksi siten, että perhe tulisi kertomaan omasta kulttuuristaan päiväkotiin. (Räty 2002, 167.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 39) mukaan varhaiskasvatuksen arkipäivässä tulisi näkyä arvostus ja perehdytys lapsen omaan kulttuuriin, elämäntapoihin ja historiaan. Siinä myös puhutaan siitä, että vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välinen yhteistyö on tärkeää. Lapsen kulttuuritaustan tukeminen varhaiskasvatuksessa, lisää lapsen identiteetin vahvistumista.

Myös laissa lasten päivähoitosta on huomioitu kulttuurien erilaisuus ja perhekohtaiset tarpeet. ”Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatus-tehtävissä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä... Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoiton tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. Edistäessään lapsen kehitystä päivähoiton tulee tukea lapsen kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen.” (Laki lasten päivähoitosta 1973, 1983, 2a§.)

5.2 Monikulttuurinen osaaminen

Nopea maahanmuuttajaväestön kasvu on vaikuttanut siihen, että missä tahansa asiakastyössä kohtaa todennäköisesti maahanmuuttaja asiakkaan. Heidän kanssaan työskentelyssä on

pitkälti kyse samasta ammatillisesta osaamisesta kuin millä on totuttu palvelemaan valtaväestöä eri elämäntilanteissa. Niinpä maahanmuuttajien kanssa työskentelyyn pätevät samat asiakaslähtöisyyden periaatteet kuin valtaväestön kanssa työskentelyyn. Monikulttuurisuus tuo silti mukanaan työhön tiettyjä asioita, joita on syytä pohtia asiakassuhteessa. Näitä ovat esimerkiksi kulttuurien erityispiirteet sekä kyky kohdata kielellisistä vaikeuksista huolimatta. On myös hyvä olla tietoinen maahanmuuttajille suunnatuista palveluista lähialueella, jotta osaa ohjata heitä palvelujen piiriin tarvittaessa. (Räty 2002, 210–211.)

Myös ympäristö tuottaa omat haasteensa työhön monikulttuurisen väestön kanssa toimiessa. Työntekijälle avautuu usein uusi maailma, ja työn haasteet ovat mielenkiintoisia ja monipuolisia. Maahanmuuttajien ongelmat ovat usein kuitenkin monitahoisia ja on paljon asioita joihin yksittäinen työntekijä ei pysty vaikuttamaan. Tällöin työntekijä saattaa helposti turhautua työsään. Tämän vuoksi on tärkeää, että työntekijä ymmärtää työnsä roolit ja rajat. Hänen tulee selvittää mitkä asiat sisältyvät hänen työtehtäviinsä ja mitkä asiat taas ovat oman työn tavoittamattomissa. (Räty 2002, 211.)

Monikulttuuriseen osaamiseen liittyy se, että kykenee erottamaan sen, mikä asiakkaan toiminnassa on kulttuurisidonnaista, mikä liittyy asiakkaan sen hetkiseen elämäntilanteeseen ja mikä taas on asiakkaan yksilökohtainen ominaisuus. Selitämme helposti vieraasta kulttuurista tulevan ihmisen käyttäytymistä hänen kulttuuriinsa kuuluvaksi. Tällaista selitysmallia kutsutaan atribuutioteoriaksi. Ihminen pyrkii selittämään itselleen vierasta käyttäytymistä kulttuurista johtuvaksi. Usein tuntiessamme yhden vierasta kulttuuria edustavan henkilön, yleistämme helposti hänen käytöksensä koko kulttuuriryhmää koskevaksi. Asiakas työssä on tärkeää ymmärtää, että asiakkaan käyttäytyessä epäkohteliaasti, ei hänen käytöstään tule heti tulkita kulttuurisidonnaiseksi. Asiakkaan elämäntilanne voi olla vaikea tai taustalla saattaa olla pelkoa ja epäluuloisuutta vierasta tilannetta kohtaan tai lähtömaasta omaksuttu asenne viranomaisiin. (Räty 2002, 213.)

Päivähoidossa vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden vuorovaikutukseen ja sitä kautta heidän yhteistyönsä sujumiseen vaikuttaa se, onko henkilöstö ammatillisesti pätevää (Keskinen 2004, 82-84). Monikulttuurisen näkökulman huomioon ottamisella työyhteisössä tarkoitetaan ”tavallisten” päiväkodin työntekijöiden koulutusten sisältöjen ynnä muun kehittämistoiminnan tukemista kulttuuritietoisuudella (Hytönen ym. 2006, 16). Kulttuuritietoinen päiväkodin työntekijä tiedostaa omien kulttuurikäsitteiden ja käytöksen sidonnaisuuksia ja pystyy kyseenalaistamaan itsestään selvänä pitämiään asioita. Hän myös arvostaa ja kunnioittaa erilaisuutta, ei ahdistu sen kohtaamisesta, sekä ymmärtää vähemmistöjen sosiopoliittista tilannetta. Kulttuuritietoinen yksilö omaa myös eri kulttuureja koskevaa tietoa, on herkkänä kulttuurien välisille kommunikaatioeroille ja on tietoinen kulttuurisesti sopivista puheenaiheista. (Alitolppa-Niitamo 1994, 168–169.)

Päivähoidossa päiväkodin työntekijöiden monikulttuurinen osaaminen on tärkeää monikulttuuristen perheiden kanssa työskenneltäessä, sillä kulttuurien välinen viestintä on kulttuurien sisäistä viestintää alttiimpaa häiriöille. Siinä on todettu syntyvän helposti väärinymmärryksiä, jotka voivat johtaa yhteisymmärryksen vähenemiseen tai jopa syrjintään. (Tittula 2005, 124.) Vieraiden tapojen kohtaaminen jo itsessään saattaa aiheuttaa epävarmuutta, epäluuloisuutta ja kielteisiä stereotyyppioita vaikei vuorovaikutuksessa olisikaan varsinaista uhkaa taustalla. Kuitenkin viestinnästä tulee aiempaa tehokkaampaa, jos osapuolet ymmärtävät toistensa kulttuurieroja. (Brewis 2005, 124.)

Vähän aikaa maassa asunut maahanmuuttaja voi olla kulttuurishokin alaisena, sillä hän on kaukana omasta tutusta ympäristöstään. Kulttuurishokkia läpi käyvän ihmisen kanssa työskennellessä on syytä huomioida kulttuurishokin vaikutukset toiminnassa ja käyttäytymisessä. Monikulttuurisen väestön kanssa työskentelevä saattaa tunnistaa myös itsessään kulttuurishokin piirteitä. (Räty 2002, 211, 213.)

5.3 Kulttuuriin sopeutuminen

Monikulttuurisuus on lisääntynyt päivähoiton arjessa ja tästä syystä on tärkeää kiinnittää siihen entistä enemmän huomiota. Päiväkodin työntekijöiden tulee toiminnan sisällössä ja päiväkodin arjessa huomioida eri kulttuurien vaatimukset ja rajoitukset. Heillä tulee olla myös kulttuurista tietämystä, jotta he ymmärtävät perheitä ja heidän kasvatuskulttuuriaan paremmin. Se miten päiväkodin työntekijät osaavat työskennellä eri kulttuuria edustavien perheiden kanssa, vaikuttaa kasvatuskumppanuuden toimivuuteen. Monikulttuurisesta osaamisesta varhaiskasvatuksessa ei ole vielä runsaasti tutkimuspohjaista kirjallisuutta, joskin siitä on pohdintaa eri teoksissa.

Ihmisten elämäntapa, lait, moraalikäsitteet, tottumukset ja uskomukset ovat kulttuuria siinä missä ihminen on ne yhteisönsä jäsenenä omaksunut. Kulttuuri välittyy kasvatuksen ja sosialisoinnin kautta sukupolvelta toiselle. (Hytönen ym. 2006, 22–24.) Söderlingin (1999, 26) mukaan kahden kulttuurin kohdatessa tapahtuu molemmissa muutoksia. Erilaisten etnisten ryhmien ja kulttuurien kohdatessa niin valtaväestö kuin tulijatkin joutuvat sopeutumaan kulttuuriin muutoksiin. Kulttuurisesta muutoksesta käytetään myös nimitystä akkulturaatio. Uuteen kulttuuriin tultaessa joutuu pohtimaan uudenlaista sosiaalista käyttäytymistä sekä toimintamalleja uudessa ja vieraassa elinympäristössä. Totuttuihin arkielämän rutiineihin tulee yleensä valtavia muutoksia ja niiden omaksuminen vie aikaa. (Hytönen ym. 2006, 22–24.)

Suomeen kotoutumiseen ja sopeutumiseen liittyy usein identiteettikriisin ja kulttuurishokin läpikäynti. Uuteen elinympäristöön muuttaessa sosiaalinen kanssakäyminen ja päivittäisten rutiinien hoitaminen muuttuu vaikeaksi. Ihminen turhautuu, kun totutut toimintamallit eivät enää päde uudessa ympäristössä. (Forsander, Ekholm & Saleh, 1994, 27–29, 36–38; Hytönen ym. 2006, 23–24.) Ajatus uuteen kotimaahan muuton pysyvyydestä on usein vaikeampi kuin itse muutto. Vieraaseen kulttuuriin muuttaminen saattaa aiheuttaa kriisin ja elämänmuutos koetaan aluksi raskaana. Muutoksen aiheuttama stressitila sekä epävarmuuden tunne saattavat ilmetä psykosomaattisina oireina, kuten vatsakipuina tai päänsärkynä. Maahanmuuttajien kanssa työskentelevien on olennaista ymmärtää, että maahanmuuttajat saattavat kanavoida pahan olon konkreettisiin asioihin. Puutteellinen kielitaito vaikuttaa myös siihen, että mieltä painavat asiat ovat vaikeita muotoilla sanoiksi. (Forsander ym. 1994, 27–29, 36–38; Hytönen ym. 2006, 23–24.)

Sopeutuminen vieraaseen ympäristöön on yksilöllistä ja vaikeassa tapauksessa sopeutumattomuus johtaa syrjäytymiseen ja vieraantumiseen yhteiskunnasta (Ravinder 2003, 9). Monet toisesta kulttuurista suomeen tulleet maahanmuuttajalapsat sopeutuvat Suomen valtakulttuuriin vanhempiaan paremmin. Tällöin sopeutumiseen vaikuttavat laajemmat sosiaaliset ympyrät ja muun muassa päiväkodeissa tapahtuva päivittäinen altistuminen pääkulttuurille. (Haghseresht 2003, 107.)

Kulttuurishokki voidaan jakaa neljään eri vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe on ”kuherruskuukausivaihe”, joka tarkoittaa innostumista uudesta. Se kuitenkin sisältää tiedon erilaisista sosiaalisista kanssakäymistä rajoittavista kulttuurieroista. Seuraavana on torjuntavaihe, johon liittyy vihamielisyys ja turhautuminen uuteen kulttuuriin. Torjuntavaiheessa myös oma kulttuuri vaikuttaa niin sanotusti paremmalta ja omasta kulttuurista haetaan turvaa sekä sen arvoja vahvistetaan. Kolmas vaihe on tasapainon haku, jolloin jännitystila on laskussa. Viimeinen vaihe on useamman kulttuurin hallinta, jossa maahanmuuttaja on omaksunut kahden kulttuurin kielet, arvot, ja tavat sekä hän on oppinut tasapainottamaan elämänsä kahden kulttuurin välillä. (Hytönen ym. 2002, 24.)

6 Opinnäytetyön toteuttaminen

6.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Koska opinnäytetyömme on osa Moniku-hanketta, valitsimme Soccan suosituksista seuraavat opinnäytetyön tutkimuskysymykset päiväkotien työntekijöiden teemahaastatteluihin: (1) Miten vanhemmat on otettu mukaan päiväkodin toimintaan? (2) Miten kasvatuskumppanuus

toimii? Tarkoituksenamme oli selvittää työntekijöiden käsityksiä ja tietämystä kasvatuskumppanuudesta. Tällöin käy myös ilmi, vastaavatko päiväkotien työntekijöiden käsitykset yleisiä kasvatuskumppanuuden linjauksia.

Koska opinnäytetyömme on osa työelämää kehittävää hanketta, painotimme opinnäytetyössämme ratkaisulähtöisen tiedon hankkimista. Emme siis keskittyneet vain ongelmien kartoittamiseen, vaan pyrimme käsittelemään kasvatuskumppanuutta kehittäviä ja edistäviä asioita. Lähtökohtanamme oli selvittää, miten päiväkotien työntekijät kokevat kasvatuskumppanuuden toteutumisen. Tutkimme myös sitä, millaiset edellytykset työntekijöillä on kasvatuskumppanuuden toteuttamiseen henkilökohtaisesti sekä miten työpaikka ja työyhteisö mahdollistavat kasvatuskumppanuuden (Ks. Liite 1).

6.2 Laadullinen tutkimus lähestymistapana

Tutkimuksen lähestymistapa ja siihen sopivat menetelmät riippuvat aina siitä, mitä on tarkoitus tutkia ja mihin asiaan haetaan ratkaisua (Hämeen-Anttila & Katavuori 2007, 275). Opinnäytetyömme tiedonhankintamenetelmänä käytimme kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta ja haastattelua. Aineiston hankinnassa suosimme laadullisten metodien käyttöä, koska niissä tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. (Vrt. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 151–155.) Näitä metodeja ovat muun muassa ryhmähaastattelut ja teemahaastattelut. Laadullinen tiedonhankintamenetelmä on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jossa aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. (Hirsjärvi ym. 2004, 151–155.)

Laadullisessa tutkimusmenetelmässä tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti (Hirsjärvi ym. 2004, 151–155). Opinnäytetyömme tutkimuksen kohdejoukkona ovat lastenhoitajat ja lastentarhanopettajat, joilla on kokemusta venäjän- ja somaliankielisten vanhempien kanssa tehtävästä kasvatuskumppanuudesta.

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, ja siinä suositaan ihmistä tiedon keräämisen välineenä. Tällöin tutkija luottaa omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittavien kanssa. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija pyrkii löytämään tai paljastamaan tosiasioita, ja tästä syystä lähtökohtana ei ole hypoteesien tai teorian testaaminen. Lähtökohtana on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Tutkimusta toteutetaan joustavasti. Tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä, jolloin suunnitelmia voidaan muuttaa olosuhteiden mukaisesti. On myös olennaista, että tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2004, 151–155.)

6.3 Teemahaastattelu

Hirsjärven ja Hurmeen (2006, 47) mukaan teemahaastattelulla tarkoitetaan puolistrukturoitua haastattelumenetelmää. Siinä haastattelukysymykset ovat kaikille haastateltaville samoja ja siten osa haastattelun näkökohdista on lyöty jo ennalta lukkoon. Pidämme teemahaastattelua haastattelumenetelmänä hyvänä omaa opinnäytetyötämme ajatellen: Tällöin siinä on jo ennalta määräytyvää selkeyttä ohjaamassa keskusteltavien aiheiden sisältöä muun muassa haastattelukysymysrunгон ja teemojen muodossa. Samalla siinä on kuitenkin oleellisten tietojen saannin kannalta haastattelutilanteissa tärkeää joustavuutta (vrt. Hirsjärvi & Hurme 2006, 47).

Teemahaastattelulle on tyypillistä se, että haastattelu kohdennetaan tiettyihin keskusteluteemoihin. Koska haastattelu ei ole täysin strukturoitu, kysymysten järjestystä ja sanamuotoja voidaan haastatteluissa vaihdella. Haastattelun vastauksia ei myöskään ole sidottu mihinkään tiettyihin ennalta laadittuihin vaihtoehtoihin, vaan haastateltavat voivat vastata omin sanoin. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 47.) Kysymyksiä laatiessamme pyrimme huolehtimaan siitä, etteivät haastattelukysymyksemme ole johdattelevia (vrt. Hirsjärvi & Hurme 2006, 47). Se, että kysymysten järjestystä voi vaihdella, mahdollistaa mielestämme keskustelunomaisen ja luontevan haastattelutilanteen.

Teemahaastattelu ei kohdistu yksityiskohtaisiin kysymyksiin. Tällöin tutkijan näkökulma ei painotu ja tutkittavien ääni pystyy tulemaan hyvin esiin (Hirsjärvi & Hurme 2006, 48). Tämä onkin tärkeä asia opinnäytetyömme kannalta, sillä näin haastatteluissa otettiin huomioon päiväkotien työntekijöiden tulkintoja asioista ja mahdollistettiin haastateltaville merkityksellisten asioiden esilletuomista. Samalla haastateltavat pystyivät kertomaan melko vapaasti käsiteltävänä olevista aiheista vastaamalla kysymyksiimme. Teemahaastatteluun kuuluukin oletus, että kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita voidaan tutkia tällä menetelmällä. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 48.) Pyrimme myös tarttumaan opinnäytetyömme haastatteluissa esille nousseisiin asioihin ja selvittämään niiden vaikutuksia haastateltavien työhön.

6.4 Ryhmähaastattelu

Ryhmähaastattelua voidaan pitää keskusteluna, jonka tavoite on suhteellisen vapaamuotoinen. Siinä osanottajat kommentoivat asioita melko spontaanisti, tekevät huomioita ja tuottavat monipuolista tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 61.) Ryhmähaastattelussa on tärkeää saada aikaan vuorovaikutteinen keskustelu

haastateltavien välille (Hämeen-Anttila & Katajavuori 2007, 276). Tämän vuorovaikutuksellisuuden avulla mahdollistamme päiväkotien työntekijöille merkityksellisten asioiden esiin nousemista ja päiväkotien työntekijöille yhteisten näkemysten vahvistumista kasvatuskumppanuudesta. Haastattelija voi puhua useille haastateltaville yhtä aikaa ja suunnata väliin kysymyksiä myös ryhmän yksittäisille jäsenille. Näin huolehditaan siitä, että kaikilla haastattelun osanottajilla on mahdollisuus osallistua keskusteluun. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 61.)

Hirsjärven ja Hurmeen (2006, 61) mukaan haastatteluiden alussa tutkija selvittää tutkimuksen kohteille ryhmäistunnon tarkoituksen ja helpottaa ideoiden vaihtoa ryhmässä. Samalla tulee pitää huolta siitä, että kaikki haastateltavat saavat äänensä kuuluviin ja pysytään teemassa. Haastattelija vastaa myös teeman vaihtamisesta keskustelun edetessä, mutta ei sekaannu keskustelun kulkuun. Se, mihin haastattelussa keskitytään voi vaihdella yksityisten ihmisten ajatusten selvittämisestä kollektiivisen näkemyksen selvittämiseen jostain aiheesta. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 61.)

Koemme Hirsjärven ja Hurmeen näkökulmat tärkeinä, mutta keskityimme enemmän päiväkotien työntekijöiden kollektiivisten näkemysten selvittämiseen tarkentavien kysymysten avulla. Pyrimme jokaisessa opinnäytetyömme haastattelussa edistämään sitä, että jokainen saisi puheenvuoron tasapuolisesti jakamalla puheenvuoroja vähiten äänessä oleville päiväkotien työntekijöille. Emme kuitenkaan kysyneet jokaista kysymystä erikseen jokaiselta päiväkodin työntekijältä henkilökohtaisesti, jos he muuten viestittivät olevansa samaa mieltä puhujien kanssa muun muassa eleillään ja hyväksyvillä äännteillään.

Ryhmähaastattelun alalajeja ovat muun muassa parihaastattelu ja täsmäryhmähaastattelu (Hirsjärvi & Hurme 2006, 61). Koska tarkoituksenamme oli haastatella useampaa kuin kahta päiväkodin työntekijää, ryhmähaastattelumenetelmänämme oli täsmäryhmähaastattelu (Vrt. Hirsjärvi & Hurme 2006, 61). Tavallisimmin tätä käytetään kun tarkoituksena on kehitellä uusia ideoita, paljastaa tarpeita ja asenteita tai kehittää toimintaa. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 61.) Mielestämme edellä mainitut asiat tuovat ratkaisukeskeistä tietoa opinnäytetyöllemme sekä kehitysmahdollisuuksia päiväkotien työntekijöille ja Moniku-hankkeelle.

Ryhmähaastatteluun menetelmänä kuuluu monia haasteita, joihin tulee varautua. Kaikki haastatteluun kutsutut henkilöt eivät välttämättä saavu paikalle, jolloin haastattelu ei toteudu odotetusti. Ryhmässä voi olla esimerkiksi yksi tai kaksi dominoivaa henkilöä, jotka vievät puheenvuoroja. Kuitenkin haastattelija voi vaikuttaa tilanteen kulkuun pyytämällä muilta puheenvuoroja. Tämä helpottuu, jos tilanteessa on mukana kaksi haastattelijaa. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 63.) Ennen haastatteluita sovimme vastuunjakomme niin, että kysyimme kysymyksiä vuorotellen. Tällöin toinen meistä pystyi valmistautumaan seuraavaan

kysymykseen kun toinen piti keskustelua yllä, teki tarkentavia kysymyksiä ja antoi puheenvuoroja vähemmän äänessä oleville päiväkodin työntekijöille.

6.5 Haastatteluiden toteutus

Suoritimme teemahaastattelut kolmessa Moniku-päiväkodissa Espoon alueella 3.12.2007, 22.1.2008 ja 30.1.2008. Haastateltavien päiväkotien työntekijöiden päiväkodit valitsimme sen mukaan, missä päiväkodeissa olisi kiinnostusta osallistua monikulttuurisuutta käsittelevään opinnäytetyöhön. Myös päiväkotien kehittämisen kohteena tuli olla kasvatuskumppanuus ja niiden tuli sijaita Espoossa sekä kuulua Moniku-hankkeeseen. Lisäksi haastateltavilla päiväkotien työntekijöillä tuli olla kokemusta työskentelystä venäjän- ja somaliankielisten lasten ja vanhempien kanssa. Näin noudatimme täsmäryhmähaastattelulle ominaista erityispiirrettä, jonka mukaan haastateltavat on valittava tarkkaan. Lisäksi tärkeää oli, että haastateltavien mielipiteillä ja näkemyksillä voi olla vaikutusta tutkimaamme ilmiöön. (Vrt. Hirsjärvi & Hurme 2006, 62.)

Haastattelukysymyksien tarkoituksenmukaisuutta selvitimme opinnäytetyössämme ennen haastatteluja tekemällä koehaastattelun. Haastateltava oli lastentarhanopettaja, jolla on pitkä kokemus monikulttuurisessa lapsiryhmässä toimimisesta ja yhteistyöstä monikulttuuristen lasten vanhempien kanssa. Harjoittelimme haastattelun toteuttamista ryhmälle opinnäytetyöpajassa yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa. Käsittelemme näitä asioita tarkemmin päätelmissä keskusteltaessa eettisyydestä ja luotettavuudesta (ks. lukua 8.2).

Selvitimme opinnäytetyömme haastatteluista sopiessamme päiväkodin johtajille kohderyhmämme ja tutkimuksen sisällön. Kävimme ennen varsinaisia haastatteluja tutustumassa päiväkoteihin ja haastattelemassa niiden johtajia vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja perehdytysmateriaalista (Ks. Liite 2). Opinnäytetyömme haastattelujen toteuttamiseen liittyviä ratkaisuja perusteluineen käsittelemme tarkemmin päätelmien alla (Ks. lukua 8.2).

Sovimme haastateltavien osallistumisesta opinnäytetyömme haastatteluun huolellisesti jo etukäteen, jotta heidän saapumisensa paikalle olisi mahdollisimman varmaa. Lisäksi nauhoitimme haastattelut ja varmuudeksi dokumentoimme tietoja haastattelutilanteesta. Haastattelun nauhoituksessa meidän tuli huomioida se, että ihmiset puhuvat eri voimakkuuksilla ja eri etäisyydellä nauhoitusvälineeseen. Nauhoitimme haastattelut myös videokameralle, jotta pystyisimme litterointivaiheessa erottamaan puhujat toisistaan vaivattomammin ja luotettavasti.

Haastatteluihin osallistui neljä lastenhoitajaa ja kuusi lastentarhanopettajaa. Kymmenestä haastattelemastamme päiväkodin työntekijästä neljällä oli kokemusta vain somaliankielisten vanhempien kanssa tehtävästä kasvatuskumppanuudesta. Viidellä haastattelemastamme

päiväkodin työntekijällä taas oli paljon kokemusta kummastakin opinnäytetyömme kohderyhmästä. Haastattelemistamme kymmenestä päiväkodin työntekijästä yhdellä ei ollut kokemusta lainkaan kohderyhmämme kanssa tehtävästä kasvatuskumppanuudesta.

Opinnäytetyömme haastatteluiden alussa kerroimme opinnäytetyömme taustasta ja tarkoituksesta, esittelimme itsemme sekä johdattelimme tulevaan haastatteluun kertomalla tulevat teemat. Lisäksi kerroimme haastateltaville missä käytämme tietoja, että haastattelut ovat luottamuksellisia ja etteivät haastateltavat ole opinnäytetyössämme tunnistettavissa. (Ks. Liite 1)

Opinnäytetyömme haastatteluiden alussa pidimme lämmittelykierroksen, missä kaikki kertoivat omista taustoistaan (Ks. Liite 1). Haastatteluiden edetessä johdattelimme haastateltavia seuraaviin aiheisiin kertomalla tulevan teeman. Tarvittaessa autoimme haastateltavia, jos kysymys oli vaikea, unohtunut tai keskustelu siirtyi asian viereen. Välillä teimme lisäkysymyksiä selkeyttämään päiväkotien työntekijöiden vastauksia. Kysymyksemme eivät kuitenkaan muuttaneet päiväkotien työntekijöiden vastausten sisältöä.

Opinnäytetyömme haastattelut olivat teemahaastattelulle ominaisesti keskustelunomaisia. Erityisesti ensimmäisessä ja viimeisessä haastattelussa syntyi paljon keskustelua aiheista. Toisessa haastattelussa kuitenkin keskustelu oli pidättyväisempää. Kokeneet päiväkotien työntekijät olivat vähemmän kokemusta omaavia työntekijöitä aktiivisempia keskusteluissa. Suuntasimme kysymyksiä siksi eniten vähiten keskusteluun osallistuneille, jotta myös heidän käsityksensä tulisivat esille. Emme kuitenkaan esittäneet jokaista kysymystä joka haastateltavalle erikseen, sillä huomasimme sen olevan tarpeetonta. Keskustelun aikana päiväkotien työntekijät vastasivat kaikkiin kysymyksiin, joko sanallisesti tai myötäilemällä muiden vastauksia.

Kaikki ryhmähaastattelut kestivät noin tunnin. Lisäksi meillä haastattelijoina oli selvä tehtävänjako. Jaoimme etukäteen haastattelukysymykset, jolloin toinen haastattelijasta pystyi tekemään havainnot haastattelutilanteesta sekä valmistautumaan seuraavan kysymyksen esittämiseen.

6.6 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Tutkimuksen ydinasioita ovat kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko. Tutkijalle selviää analyysivaiheessa se, millaisia vastauksia hän saa ongelmiinsa. Tosin tässä vaiheessa saattaa selvittää myös se, miten ongelmat olisi tullut asettaa. Yhtä oikeaa tai

ehdottomasti muita parempaa analyysitapaa ei ole. Analyysin avulla tutkija tulkitsee ja ymmärtää tekstejä. (Hirsjärvi ym. 2004, 211.)

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen periaatteissa. Sillä voidaan myös tehdä monenlaista tutkimusta osana analyysikokonaisuutta tai yksittäisenä metodina. Se sopii hyvin myös strukturoimattoman aineiston analyysiin. Sillä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Tällä saadaan kerätty aineisto kuitenkin vain järjestetyksi johtopäätösten tekoa varten. (Tuomi 2002, 93, 105.) Valitsimme tämän analyysimenetelmän sen joustavuuden ja yleisyyden vuoksi.

Sisällönanalyysissä etsitään merkityssuhteita ja merkityskokonaisuuksia. Sisällönanalyysiä voi tehdä aineistolähtöisenä tai teorialähtöisenä analyysinä. (Vilka 2005, 139.) Valitsimme analyysimenetelmäksi aineistolähtöisen, eli induktiivisen sisällönanalyysin. Tarkoituksemme ollessa löytää näkemyspohjaista tietoa, päädyimme aineistolähtöiseen analyysiin. (Vrt. Tuomi 2002, 110.) Tutkittavaa ilmiötä kuvaa tutkimuksen aineisto ja analyysin tarkoitus on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysillä pyritään järjestämään aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon. (Tuomi 2002, 110.)

Näemme aineistolähtöisen sisällönanalyysin teorialähtöistä sisällönanalyysia parempana opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin vastattaessa. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi antaa totuudenmukaisemman kuvan päiväkotien työntekijöiden kasvatuskumppanuuteen liittyvästä osaamisesta, koska se perustuu päiväkotien työntekijöiden omaan kieleen ja spontaaneihin ilmaisuihin.

Tutkittavan aineiston analyysiin tulisi ryhtyä mahdollisimman pian sen keruuvaiheen jälkeen, sillä aineisto on tällöin vielä tuore. Tällöin pystytään täydentämään ja selventämään tarvittaessa saatuja tietoja. Tämä on helpoimmin tehtävissä heti haastattelun jälkeen. (Hirsjärvi ym. 2004, 136.) Eskolan ja Suorannan (Hirsjärvi & Hurme 2006, 136) mukaan analyysin voi tehdä ainakin kolmella eri tavalla, joista yhden valitsimme työtämme ohjaavaksi aineiston käsittelytavaksi. Sen mukaan haastatteluaineisto puretaan, minkä jälkeen se litteroidaan ja siitä edetään analyysiin. Litteroimme ja purimme yhdessä haastattelut ja haastattelutilanteet nopeasti niiden toteuttamisen jälkeen. Koska tarkoituksenamme oli selvittää päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä, huomioimme jo litteroinnissa haastateltavien korostamia asioita. Analyysimme muodostui 64 sivusta litteroitua aineistoa.

Tutkimuksessa tulisi päättää, mikä kerätyssä aineistossa kiinnostaa (Tuomi 2002, 93–95). Itse pidimme opinnäytetyömme haastatteluja litteroidessamme tärkeänä kirjata myös haastattelemiemme elekieltä. Huomioimme myös päiväkotien työntekijöiden yhtymistä toistensa näkemyksiin kirjoittamalla lyhyetkin huomautukset ja myötäilevät sanonnat ylös.

Haastateltavien näkökulmien korostaminen on yksi laadullisen aineiston tärkeimpiä ominaisuuksia (Hämeen-Anttila & Katajavuori 2007, 278).

Opinnäytetyömme analyysivaiheessa käytimme koodausta erottelemaan opinnäytetyömme tutkimuskysymysten kannalta olennaista tietoa epäolennaisesta tiedosta. Koodausvaiheella tarkoitetaan aineiston jäsentämistä (Hämeen-Anttila & Katajavuori 2007, 278). Koodeina käytimme erilaisia värejä, jotka muodostimme tutkimuskysymyksistämme ja käyttämistämme teemoista. Koodeilla korostetaan tutkimusongelman kannalta kiinnostavimmat kohdat, joihin analyysissä on syytä paneutua. Jokainen väri erotteli aineistosta omaa tutkimukselle olennaista aihetta. (Hämeen-Anttila & Katajavuori 2007, 278.) Loput aineiston tiedot jätetään tutkimuksen ulkopuolelle. Tämä aineiston erottelu ja valikointi tapahtuu tutkimuksen tarkoituksen, tutkimusongelman tai tutkimustehtävän perusteella. (Tuomi 2002, 93–95.)

Koodauksen jälkeen valittu aineisto luokitellaan. Tämä vaihe ymmärretään varsinaiseksi analyysivaiheeksi. Tässä vaiheessa on hyvä myös miettiä, hakeeko aineistosta samuutta vai erilaisuutta ja toiminnan logiikkaa (Tuomi 2002, 93–95). Pidimme näitä kolmea näkökulmaa tärkeinä tutkiessamme opinnäytetyömme tutkimuskysymyksien vastauksia. Eniten painotimme tuloksissamme samankaltaisten näkemysten löytymistä, mutta pidimme tärkeänä myös huomioida poikkeukset ja haastateltavien näkemysten perustelut.

Tutkijat päättävät tutkimusaineiston keräämisen jälkeen mistä toiminnan logiikkaa tai tyyppillistä kertomusta lähdetään etsimään. Tutkimusaineiston pelkistäminen aloitetaan tämän jälkeen. Pelkistämässä tutkimusaineistosta karsitaan tutkimusongelman kannalta epäolennainen informaatio. Kuitenkaan tärkeää informaatiota ei hävitetä. Pelkistysten jälkeen tutkimusaineisto ryhmitellään uudeksi johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Analyysin kohteena olevasta analyysiyksiköistä löytyvät ominaisuudet, piirteet tai käsitteet joista ryhmittely voidaan toteuttaa. Ryhmittelyn jälkeen jokainen ryhmä nimetään ryhmän sisältöä parhaiten kuvaavalla kattokäsitteellä. Ryhmittelystä muodostuu käsitteitä, luokitteluita tai teoreettinen malli. (Vilka 2005, 140.)

Seuraavissa taulukoissa annamme esimerkin siitä, kuinka käsittelimme opinnäytetyömme haastatteluissa saamiamme tietoja. Aluksi jaottelimme haastattelujen materiaalin toimivuuden ja osallisuuden pääteemojen alle. Koodasimme pelkistettyjä ilmauksia haastatteluiden suorista ilmauksista, joiden sisältö toistui useaan kertaan. Pyrimme etsimään haastatteluista mahdollisimman monia toistuvia ilmauksia, jotta saisimme luotettavan pelkistuksen aikaan. Kuitenkin teimme pelkistystä myös yksittäisistä ilmauksista, jos niissä olevat tiedot olivat itsessään arvokkaita tutkimuksen tulosten kannalta.

Taulukko 1

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
<p>HB: Joo, et kauheen vaikeeta keksii mikä ei toimis. Hyvinhän toi on menny.</p> <p>HI: Ku ei niit oikein oo mitään mikä ei toimis.</p> <p>HB: Ei tuu just nyt hirveesti heti mieleen(venäläinen)</p> <p>HG: No me ollaan varmaan lueteltu jo aika paljon, et mikä toimii, pitäis miettiä, et mikä ei toimi.</p>	<p>Toimimattomia asioita ei ole paljon.</p>
<p>HE: Nii ja kyl mun täytyy sanooa, et me ollaan oltu kauheen positiivisia tässä ja enimmäkseen täähän on erittäin positiivinen asia</p> <p>HE: et mä luulen, et on annettu ehkä semmonen niinkun ja- mukavaahan työtä tää on</p> <p>HE: Niin ja yleensä, et nää kuulostaa paljon vakavemmilta asioilta, yleensä kun nää lutviutuu sit loppujen loppuks kuitenkin. Niinkun paljon helpomminkin nää asiat että.</p>	<p>Työ koetaan myönteisenä.</p>

Pelkistysä työstimme eteenpäin alaluokiksi järjestelemällä toisiinsa liittyviä pelkistysä yhteen. Tässä esimerkissä olemme muodostaneet kahdesta pelkistysestä alaluokan.

Taulukko 2

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Toimimattomia asioita ei ole paljon.	Kasvatuskumppanuus on pääosin toimivaa.
Työ koetaan positiivisena.	

Alaluokkia käsitellessämme järjestelimme toisiinsa liittyvät alaluokat yhteen yläluokiksi. Nämä yläluokat kuvaavat alaluokkia yhdistäviä aiheita. Taulukon 3 esimerkissä mukana on myös toinen alaluokka.

Taulukko 3

Alaluokka	Yläluokka
Kasvatuskumppanuus on pääosin toimivaa.	Päiväkotien työntekijöiden myönteinen asennoituminen.
Päiväkotien työntekijät asennoituvat vanhempiin myönteisesti.	

Yläluokkien perusteella muodostimme pääluokat, joiden nimet perustuivat tutkimuskysymyksiimme. Analyysimme ollessa aineistolähtöinen, pääluokkia muodostui myös opinnäytetyömme haastattelussa esiin nousseista muista asioista, jotka eivät vastanneet opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin. Esimerkkimme pääluokkaan kuuluu yhteensä kuusi yläluokkaa, jotka esitämme taulukossa 4.

Taulukko 4

Yläluokka	Pääluokka
Yhteistyö venäjänkielisten vanhempien kanssa toimii.	Toimivat asiat kasvatuskumppanuudessa.
Vuorovaikutussuhde somaliankielisten vanhempien kanssa toimii	
Yleensä yhteistyö monikulttuuristen vanhempien kanssa toimii	
Vanhempien toimiva osallisuus	
Vanhempien myönteinen asennoituminen lapsen kehittämiseen.	
Päiväkotien työntekijöiden myönteinen asennoituminen kasvatuskumppanuuteen ja sen toimivuuteen	

7 Tulokset

Tutkimustuloksemme vastaavat opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin: (1) Miten somalian- ja venäjänkieliset vanhemmat on otettu mukaan päiväkodin toimintaan (2) Miten kasvatuskumppanuus toimii.

Sisällönanalysimme tuotti viisi pääluokkaa, jotka vastaavat opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin. Ensimmäinen pääluokkamme käsittelee monikulttuuristen vanhempien mukaan ottamista päiväkodin toimintaan. Toinen pääluokka käsittelee toimivia asioita ja kolmas toimimattomia asioita kasvatuskumppanuudessa. Neljäs pääluokka käsittelee kasvatuskumppanuuden toimivuuteen vaikuttavia asioita ja viidennessä pääluokassa käsittelemme parannusehdotuksia kasvatuskumppanuuden kehittämiseksi. Esittelemme tutkimustuloksiamme pääluokkien mukaisten otsikoiden alla.

7.1 Monikulttuuristen vanhempien mukaan ottaminen päiväkodin toimintaan

Pääluokka monikulttuuristen vanhempien mukaan ottaminen päiväkodin toimintaan muodostuu kahdesta yläluokasta. Yläluokat ovat: Vanhemmat perehdytetään päiväkodin toimintaan ja päiväkotien työntekijät tukevat vanhempien osallisuutta.

Vanhemmat perehdytetään päiväkodin toimintaan

Tämä yläluokka muodostuu alaluokasta *vanhemmat perehdytetään päiväkodin toimintaan*. Perehdyttämiseen liittyy vanhempien tutustuttaminen päiväkodin tiloihin, henkilökuntaan ja arvoihin sekä päiväkodin toimintaan. Jälkimmäisessä selvitetään vanhemmille mitä toimintoja, toiminnan sisältöjä ja käytäntöjä päiväkodissa on. Tällöin selvitetään arjen asioita, kuten päivärytmiä ja laulujen sisältöjä. Vanhemmille perustellaan esimerkiksi palvelusopimuksen ja päiväkotiin tulemisen hyötyä ja tarkoitusta.

...Perehdyttäminen tietyst niinku meidän omaan henkilökuntaan, meidän tiloihin, siitä alotetaan ja tota ja sitte mitä arvoja, mitä toimintoja, millä tavalla, niinku mahdollisuuksien mukaan. (HF)

Päiväkodin toimintaan perehdytetään myös siten, että tutustumisjakso on päiväkodeissa käytössä. Tutustumisjakson kautta vanhempien on mahdollista nähdä konkreettisesti mitä päiväkodissa tapahtuu. Maahanmuuttajataustaisen perheen kanssa ei aina tarvita erityistä

perehdyttämistä. Päiväkodin työntekijät eivät erittele erikielisten vanhempien mukaan ottamista päiväkodin toimintaan.

Tekis mieli nyt vastata, et ei mitenkään sen erikoisemmin kun muitakaan ihmisii ja se on mun mielest yks tärke juttu (myötäilyä muilta), et ei mitenkään niin... et yks ei oo mitenkään toista erikoisempi ryhmä. (HH)

Se ei aina tarkota sitä, että vaikka tulee ulkomaalainen perhe niin oikeestaan ihan samalla tavalla on perehdytetty tääki perhe kun kenet muut tahansa. (HE)

Päiväkotien työntekijät tukevat vanhempien osallisuutta

Tämä yläluokka muodostuu seuraavista neljästä alaluokasta: *Yhteistyön tukena käytetään papereita, päiväkotien työntekijät huomioivat erilaisuuden, perheen eri kulttuuri huomioidaan ja päiväkotien työntekijät huomioivat erikielisyyden.*

Yhteistyössä vanhempien kanssa hyödynnetään eri kielille käännettyjä papereita päivähoidosta. Lapsen kasvatusta käydään läpi yhdessä perheen kanssa kasvatust keskustelupapereita apuna käyttäen. Kasvatust keskusteluissa käydään läpi lapsen kanssa toimimista päiväkodissa ja kotona, sekä sovitaan mitä tehdään kotona ja mitä päiväkodissa.

...Mut onhan niit papereit meille käännetty somalinkieliseksi ja venäjänkieliseksi. (HB)

Päiväkotien työntekijät keskustelevat asioista, joissa vanhempien käsitykset voivat poiketa päiväkotien työntekijöiden käsityksistä. Näitä asioita ovat aikakäsitys ja hoitoajat. Perhekohtaisuus koetaan tärkeäksi, sillä tietyn kulttuurin yleistyksen eivät välttämättä päde yksittäisten perheiden kohdalla. Saman kulttuurin perheiden toimintatavat voivat erota toisistaan.

...Just ku on oppinu jotain jostain uskonnosta, ni sit tää perhe sanoo, et ei kyllä saa, et se täytyy jokaisen kans, jokaisen perheen kans ottaa kuitenkin yksilönä että vaik ois lukenu jostain islamista, niin ei ne välttämättä päde sen perheen kohdalla. (HG)

...Et ei voi olla somaleillekkaan yhtä, yhtä niiku toimintatapaa, että joskus voi olla, että alku menee tosi hyvin ja on mennytkin niinku näin ja ei oo tarvinnukkaa samalla tavalla ku jollekki toiselle perheelle ihan alusta asti ja vähän niinku ei nyt taistella, mutta niinku todella kovasti jouduttu selittämään ja selvittelemään asioita.. sitä ei oikeestaan etukäteen voi tietääkkään et mitä tuo tullessaan tavallaan se perhe, että. (HE)

Perheen kulttuuriin huomiointi ilmenee siinä, että huomioidaan lapsen ja perheen tarve poiketa päiväkodin normaalista toiminnasta. Kulttuurin ja uskonnon tuomia rajoituksia on muun muassa uimahalliin menossa, tanssimisessa ja leikkimisessä. Rajoituksia liittyy myös soittimiin, askarteluun, pukeutumiseen ja jouluun. Päiväkotien työntekijät järjestävät tarvittaessa eriytettyä toimintaa sen sijaan, että lapsi osallistuisi suomalaisen uskonnon juhliin. Eriytettynä toimintana järjestetään muun muassa suomi 2-kieli (S2)-opetusta.

...Pyritään siihen, että lapsi saa osallistua kaikkeen samaan, kuin muutkin, mutta tietysti, et jos vanhemmat ei halua, et lapsi osallistuu johonkin, niin sitten meidän tehtävä on keksiä jotain muuta, mut aina niitä yritetään niiku avata, et mistä se nousee, minkä takia joku juttu on kielletty tai epämieluisa tai näin. (HF)

Lapsen kulttuuriin kuuluva sallittu ruoka huomioidaan päiväkodissa lasten ruokavaliossa. Kulttuurin huomioiminen ilmenee myös vanhempien toiveiden ja arvojen kuulemisessa. Toiveita huomioidaan suomalaisen kulttuurin rajoissa. Esimerkiksi jumppaa, musiikkia ja juhlia järjestetään ja toteutetaan päiväkodeissa. Nämä kuuluvat suomalaiseen kulttuuriin, eikä niitä voida jättää vanhempien toiveiden perusteella pois päiväkotiryhmän toiminnasta. Lain mukaan musiikki kuuluu perusopetukseen, minkä alle taas esikoulutoiminta kuuluu. Jos kodin rankaisumenetelmät poikkeavat suomalaisesta käytännöstä, asia nostetaan puheeksi. Suomen lain mukaan lapsen ruumiillinen kuritus ei ole sallittua.

...Saavatko he tehdä tai syödä kaikkee mitä täällä tarjotaan, niin se on sanottu sit näin, et me pidetään täällä huolta, et sä syöt ja teet täällä vaan semmosii asioita, mitä sun vanhemmat hyväksyy.(HF)

Perheen erikielisyys huomioidaan käyttämällä kommunikoinnin tukivälineitä ja käyttämällä yksinkertaista kieltä ymmärtämisen varmistamiseksi. Kommunikoinnin tukivälineinä käytetään kuvia, konkreettisia esineitä, kirjoja, tiedotteita, karttoja, almanakkaa, kelloa, näyttämistä, piirtämistä ja pantomiimia.

...Kyl kaikkee keinoja joutuu käyttämään pantomiimistä (naurua) kaikkeen, niin kyl sitä saa vaikka mitä käyttää. (HF)

Erikielisyys huomioidaan myös ottamalla tulkki avuksi, jos yhteistyö olisi muuten hankalaa. Kuitenkaan kaikissa päiväkodeissa tulkki ei ole käytettävissä perheen tullessa päiväkotiin ensimmäisiä kertoja. Tulkin lisäksi on muutenkin käytetty kolmatta osapuolta tukena ja vanhempaan vaikuttamisen keinona. Esimerkiksi sukulaissuhteita hyödynnetään, jos vanhempi ei ymmärrä tulla sovittuun tapaamiseen. Myös vanhempien kieltä osaavia päiväkotien työntekijöitä ja lapsia käytetään apuna.

...Ja hyvin pian siihen sitten tulkki mukaan kahden viikon sisään, et ymmärtää mitä täällä oikeesti tehdään ja mitä me tarkotetaan. (HA)

7.2 Toimivat asiat kasvatuskumppanuudessa

Pääluokka toimivat asiat kasvatuskumppanuudessa muodostuu seuraavista kuudesta yläluokasta: Yhteistyö venäjänkielisten vanhempien kanssa toimii, vuorovaikutussuhde somaliankielisten vanhempien kanssa toimii, yleensä yhteistyö monikulttuuristen vanhempien kanssa toimii, vanhempien toimiva osallisuus, vanhempien myönteinen asennoituminen lapsen kehittämiseen sekä päiväkotien työntekijöiden myönteinen asennoituminen kasvatuskumppanuuteen ja sen toimivuuteen.

Yhteistyö venäjänkielisten vanhempien kanssa toimii

Tämä yläluokka muodostuu alaluokasta *venäjänkielisten kanssa yhteistyö kielisistä helpompaa kuin somaliankielisten kanssa*. Venäjänkieliset osaavat suomen kieltä somaliankielisiä paremmin. Venäjänkielisten vanhempien kanssa paperiasiat saadaan myös hoidettua helpommin, sillä kaikki somaliankieliset vanhemmat eivät ole luku- ja kirjoitustaitoisia.

...Kyl se yhteistyö varmaan vaikeempaa on somaliperheiden kanssa, (muut myötäilee) et venäläiset osaa sitä suomen kieltä vähän paremmin, et heidän kanssa nää paperiasiat ja tämmöset saa hoidettua. (HA)

Vuorovaikutussuhde somaliakielisten vanhempien kanssa toimii

Tämä yläluokka muodostuu alaluokasta *hyvät vuorovaikutussuhteet somalinkielisten kanssa*. Somaliakielisten kanssa on päästy tuttavallisiin väleihin ja somaliankieliset vanhemmat kokevat päiväkodin paikaksi, jossa he voivat harjoitella suomen kieltä.

...Et siinäkin se raja alkaa jossain vaiheessa hämärtyä. Et ollaan jo vähän niiku kavereita. Sehän on ihan hyvä ja hieno juttu. Mut ite täytyy vetää jossain sitä rajaa. (HB)

Yleensä yhteistyö monikulttuuristen vanhempien kanssa toimii

Tämä yläluokka muodostuu kolmesta alaluokasta: *Vanhemmat sitoutuvat yhdessä tehtyihin sopimukseen, yhteisymmärryksen eteen tehdään töitä, eivätkä näkemyserot tuota ongelmia sekä huomioimalla kulttuuri keskustelut toimivat*. Perheet sitoutuvat tehtyihin sopimukseen, kun ne on tehty yhdessä ja mukana on tulkki. Tällöin perhe on ymmärtänyt läpikäydyn asian ja asioista on sovittu yhdessä. Venäjänkieliset vanhemmat ovat sitoutuneet noudattamaan yhdessä tehtyjä sopimuksia. Heidän kanssaan ei tule erilaisia näkemyksiä joulunajan vietosta, ja heidän kanssaan on helpompi tehdä yhteistyötä kuin somaliankielisten vanhempien kanssa. Keskustelujen toimimiseksi kulttuurista tulee huomioida vanhempien eri aikakäsitykset. Aikakäsitykset tulee huomioida keskustelujen aikatauluja säädettäessä ja tulkkia ja vanhempia kutsuttaessa keskusteluun.

Ja perheet sitoutuu kyllä yhdessä tehtäviin sopimukseen. Nimenomaan, jos ne on tehty yhdessä, ja siin on ollu tulkki, et perhe on ymmärtäny sen asian ni, todella hyvin. Et kyl on niiku sitouduttu niihin. Ne täytyy olla niiku yhdessä sovittu, (muut myötäilee) et ei niin, et me sanotaan, et meidän mielestä. (HG)

Päiväkotien työntekijät ja vanhemmat pääsevät yhteisymmärrykseen suurimmaksi osaksi eri näkemyksistä huolimatta. Yhteisymmärryksen saavuttamiseksi keskustellaan tarvittaessa useamman kerran. Lähes aina päästään sellaiseen ratkaisuun, jonka kanssa voidaan elää. Yhteisymmärrys vaikuttaa yhteistyön sujuvuuteen. Erimielisyyksiä ei loppujen lopuksi ole paljon ja yhteistyö toimii myös näkemyseroista huolimatta.

...Et emmä tiä mä nii ainakin tällä hetkellä näissä perheissä mis on, vaik nyt ehkä on tämmösii vaikeempiikin mut ei se niiku siihen päivittäisee yhteistyöhön vaikuta. (HB)

Kyl mä nyt ainakin ite pyrin siihen, et niin monta kertaa keskustellaan, et päästään yhteisymmärrykseen. (HF)

Vanhempien toimiva osallisuus

Tämä yläluokka muodostuu kahdesta alaluokasta: *Vanhemmat aktiivisia ja omatoimisia sekä vanhemmat osallistuvat joihinkin yhteistyömuotoihin.* Perheet tuovat aktiivisesti omaa kulttuuria päiväkotiin ja ovat omatoimisempia esittämään toiveita heille tärkeissä asioissa. Vanhemmat huolehtivat heistä riippuvista lapsen toimintaan osallistumiseen vaikuttavista velvollisuuksista. Näihin velvollisuuksiin kuuluu muun muassa retkimaksuista huolehtiminen.

Osallisuudest ehkä se, et myös nää perheet on tuonu kyllä meille tänne myös sitä omaa kulttuuria ja me ollaan siihen tutustuttu, ihan hirveen monista kulttuuriryhmistä, ihan aktiivisesti, ihan syötävästä lähtien, et onhan sekini.. (HG)

*Sit he on keskimäärästä omatoimisempii kyllä tämmösis asiois niiku- (HH)
-Nii semmosis niille tärkeissä asiois, tai heille, joo (muut myötäilee). (HJ)*

Vanhemmat ovat osallistuneet kasvatuskeskusteluihin yksittäisiä tapauksia lukuun ottamatta. Vanhemmat arvostavat yhteistyömuotoja, ja he osallistuvat joihinkin yhteistyömuotoihin suhteellisen hyvin. Maahanmuuttajaperheitä on osallistunut tilaisuuksiin yleisesti ottaen yhtä hyvin kuin suomalaisetkin perheet. Vanhemmat arvostavat yhteistyömuotoja niin paljon, että he ilmoittavat päiväkodin työntekijöille jos eivät pääse osallistumaan. Yhdessä vanhempainillassa on ollut enemmän maahanmuuttajavanhempia kuin suomalaisia. Lisäksi yksi pariskunta tuli vaikka ei ymmärtänyt kieltä. Osa somaliankielisistä vanhemmista on osallistunut myös äitien- ja isänpäivänä järjestettyyn kahvitilaisuuteen.

Ja sit jos aattelee, et jos ei pääse, ni mun mielestä hirveen moni ni tulee kuitenkin kertomaan että: Haluaisin tulla, mutta minulla on juuri nyt tällainen joku et.. tota.. on.. et tota kyl niit kuitenkin, sillei arvostetaan niit yhteistyömuotoja niin paljon, et ainakin mainitaan, et jos ei pääse osallistumaan (HF)

Onhan näitä vuosien varrella ollut maahanmuuttajaperheitä, jotka eivät oo osallistuneet mihinkään mutta, että niiku yleisesti ottaen kyllä yhtä hyvin, kun tavallaan suomalaisetkin perheet. (HF)

Vanhempien myönteinen asennoituminen lapsen kehittämiseen

Tämä yläluokka muodostuu kolmesta alaluokasta: *Vanhemmat arvostavat päiväkodin vaikutusta lapseen, venäjänkieliset kiinnostuneita ja haluavat kehittää lastaan sekä somaliankieliset kiinnostuneita ja arvostavat päiväkodin työpanosta.* Vanhemmat arvostavat päiväkodin vaikutusta lapseen. Tällöin lapsi oppii suomalaisesta kulttuurista päiväkodissa. Venäjänkieliset vanhemmat ovat kiinnostuneita lapsen asioista päiväkodissa, ja halukkaita lasta kehittävään toimintaan myös kotona. Venäjänkieliset haluavat myös työskennellä lapsen kehityksen eteen yli päiväkodin tavoitteiden.

Se ei oo ollu meiän tavote, et me ei haluta, et niit kotona prässätään, mut jos perhe haluaa, ni sit myös annetaan. (HG venäjänkielisistä)

Somaliankielisten vanhempien kerrotaan olevan kiinnostuneita lapsensa asioista päiväkodissa ja arvostavan sitä, että päiväkodissa pystytään työskentelemään paljon lapsen hyväksi. Somaliankielisillä vanhemmilla ei kuitenkaan ole saman lailla mahdollisuutta tehdä lapsen eteen paljon töitä, sillä heillä on usein paljon lapsia kotona. Tämä kerrottiin myös yhdeksi mahdolliseksi syyksi vanhempien yhteistyömuotoihin osallistumattomuuteen. Venäjänkielisissä perheissä taas on yksi tai kaksi lasta, jolloin heillä on eri tavalla mahdollisuus panostaa lapsen harrastuksiin.

Siis hekin ovat kiinnostuneita, mun mielestä se näkyy niin, että he toivoo, että me tehdään täällä paljon heidän lapsen eteen ja heillä ei varmaan oo samalla lailla mahdollisuutta tehdän, koska heillä on niin paljon lapsia kotona... (HA somaliankielisistä)

Päiväkotien työntekijöiden myönteinen asennoituminen kasvatuskumppanuuteen ja sen toimivuuteen

Tämä yläluokka muodostuu kahdesta seuraavista alaluokista: *Kasvatuskumppanuus pääosin toimivaa sekä päiväkotien työntekijöiden myönteinen asennoituminen vanhempiin.* Haastateltavat eivät erittele, mikä ei toimi kasvatuskumppanuudessa ja he kokevat työn myönteisenä.

No me ollaan varmaan lueteltu jo aika paljon, et mikä toimii, pitäis miettiä, et mikä ei toimi...(HG)

Päiväkotien työntekijät kertovat vanhempien arvostavan päiväkodin työtä ja kulttuuria. Vaikka aroista asioista keskustellaan, yhteistyön pohjalla on vanhempien arvostus ja kunnioitus. Tällöin päiväkotien työntekijät tekevät vanhempien mielestä hyvää työtä. Myös yhteistyöilmapiiri on hyvä. Ilmapiiriä kuvaillaan pääosin leppoisaksi, luottamukselliseksi, luottavaiseksi, avoimeksi ja rehelliseksi. Yhteistyön kerrotaan olevan oikein vahvalla perustalla. Ilmapiiri on yleensä hyvä kun luottamus on syntynyt, mutta yhteistyöstä on myös muutamia huonoja kokemuksia.

Päiväkotien työntekijät kannustavat vanhempia suomen kielen oppimisessa. Päiväkotien työntekijät huomioivat vanhempien edistymisen suomen kielen oppimisessa ja antavat siitä myönteistä palautetta. He myös jakavat esitteitä kielikursseista. Päiväkotien työntekijät tukevat kommunikaatiota konkreettisilla esimerkeillä, sillä monille vanhemmille on tärkeää pärjätä suomen kielellä. Päiväkotien työntekijät näkevät kaikki ihmiset erilaisina ja arvostettuina kulttuurista riippumatta.

No ehdottomasti tää, et jokainen lapsi on ja niiku perhe on arvostettu niiku omana itsenään, et se on ihan ensimmäinen.. ja tota. Se on se ihan perusta mulle (Naurahtaa). ...Et ei voi niiku luetella kristityt muslimit juutalaiset (nauraa) tai et suomenkieliset, ruotsinkieliset..(muut myötäilee) (HF)

...Mä nään jotenki sillein, että varsinki ku mä oon erityislasten kanssa, että kun kaikki lapset on erilaisia, et mä en ehkä osaa nähdä sitä sillei, et ne on maahanmuuttajalapsia. (HG)

7.3 Toimimattomat asiat kasvatuskumppanuudessa

Pääluokka toimimattomat asiat kasvatuskumppanuudessa muodostuu viidestä yläluokasta. Yläluokat ovat: Vanhempien osallistumattomuus, vanhempien ymmärtämättömyys, yhteistyön yksinkertaisuus, yhteistyö vaikeinta somaliankielisten kanssa sekä vanhempien sulkeutuneisuus ja epäluottamus.

Vanhempien osallistumattomuus

Tämä yläluokka muodostuu kahdesta alaluokasta: *Osallistumattomuus vanhempainiltoihin, keskusteluun ja juhliin sekä tutustumisjaksoon osallistumattomuus*. Vanhempien erikielisyys estää vanhempien osallistumista keskusteluun yhteistyötilaisuuksissa. Yhteisen kielen puuttuminen saattaa vaikuttaa myös yhteistyötilaisuuksiin osallistumattomuuteen ja kielitaidon puute siihen, hyötyvätkö vanhemmat vanhempainilloista.

...Kyllähän sen ymmärtää, jos kieltä ei oo, niin mitäpä siellä vanhempainillasta saat paljon sitte irti. Mut tosin kyllähän meillä, meillä on ainakin teillä ja meillä valokuvat siinä pohjana- (HB)

Vanhemmat ovat osallistuneet kevätjuhlaan yleensä enemmän, kun taas joulujuhlaan osallistujia ei ole juurikaan ollut. Tähän syynä voivat olla uskonnolliset tekijät. Lisäksi päiväkotien työntekijät kertovat, että monet somaliankieliset vanhemmat eivät aina osallistu vanhempainiltoihin. Vanhemmat eivät usein myöskään osallistu päiväkodin tutustumisjaksoon, eivätkä ne somaliankielisillä aina yhteistyön alkaessa toimi. Päiväkotien työntekijät kertovat, että osa suomalaisistakin vanhemmista vain vie lapset hoitoon, eikä itse jää päiväkotiin.

...Meillä pitäis alottaa uusi, ja sen piti viime viikolla olla harjottelemassa ja sovittiin kaikki, mut ei, ei koskaan ilmestyny ja yritettiin soittaakkin, mut ei saatu ketään kiinni. (HD)

Vanhempien ymmärtämättömyys

Tämä yläluokka muodostuu kahdesta alaluokasta: *Yhteisymmärrykseen pääseminen on haasteellista sekä vanhempien ymmärtäminen on kyseenalaista*. Vanhemmat eivät aina ymmärrä työntekijöiden näkemyksiä lapsen parhaaksi olevasta toiminnasta. Päiväkotien työntekijät saattavat nähdä lapsen tarvitsevan esimerkiksi toimintaterapiaa, mutta vanhemmista lapsen tulee saada kasvaa ja kehittyä rauhassa. Somaliankielisten kulttuurissa ajatellaan, että fyysiset ja psyykkiset eroavaisuudet tulevat esi-isien synneistä rangaistuksena. Tällöin vanhemmat eivät näe esimerkiksi terapiaa mahdollisena auttavana keinona ongelmiin.

Jotkut vanhemmat saattavat nähdä joulukoristeiden askartelun uskonnollisena eivätkä tahdo lastensa osallistuvan askarteluun. Tästä huolimatta he kuitenkin käyvät kauppakeskuksissa, jotka ovat ”joulu täynnä”. Päiväkotien työntekijät kertovat yrittäneensä selventää, että joulukoristeisiin ei tarvitse liittyä uskonnollisia asioita.

...Meillä ei kuitenkaan oo mitään uskonnollista, että ne on näitä joulukoristeita täällä, meillä askarrellaan tonttuja, se tuntuu välillä ristiriitaiselta, koska sitten ne käy tuolla isossa omenassa, joka on ihan samanlailla joulua täynnä. (HA)

Päiväkotien työntekijöillä ei aina ole varmuutta siitä ymmärtävätkö vanhemmat heitä. Vanhemmat eivät aina myöskään kerro, jos he eivät ole jotain asiaa ymmärtäneet tai etteivät he ole tyytyväisiä johonkin asiaan. Vanhemmat saattavat ilmaista eleillään ja sanoillaan, että ymmärtävät mitä päiväkodin työntekijä puhuu, mutta eivät todellisuudessa ymmärräkään. Päiväkotien työntekijät eivät pidä itsestään selvyytenä sitä, että vanhemmat ymmärtävät heitä ja he tekevät työtä ymmärtämisen varmistamiseksi.

Ovat ymmärtäny kenties väärin tai sit on helppo, kun et ymmärrä, niin helpompi vaan: Joo joo, jotta ei menetä kasvojaan tavallaan niinkun. (HE)

Yhteistyön yksinkertaisuus

Tämä yläluokka muodostuu alaluokasta *erikielisyys yksinkertaistaa yhteistyötä*. Yhteisen kielen puuttuessa viestintä on yksinkertaista ja ymmärtäminen on vaikeaa. Tästä syystä myös perheiden kanssa käytävien keskustelujen syvyys vaihtelee, ja perheet joutuvat eriarvoiseen asemaan.

...Osan kans sitä tulee pohdittua tai pääsee pohtimaan vähän enemmänkin niinkun, sitä että mitä se niiku tarkoittaa.. Siinä mieles mä oon aina huolissani siitä, että mun mielestä perheet joutuu eriarvoiseen asemaan, et jotkut pääsee enemmän keskustelemaan ja niiku sanomaan omaa mielipidettään kun toiset... se on se ja sama, se on hyvä kun sen pitää ite aina välillä mielessä... (HF)

Yhteistyö vaikeinta somaliankielisten kanssa

Tämä yläluokka muodostuu alaluokasta *yhteistyö vaikeinta somaliankielisten kanssa*. Somaliankielisillä on erilainen aikakäsitys ja heille täytyy usein selvittää, että on tärkeää saapua paikalle sovittuna kellonaikana. Päiväkotien työntekijät kertoivat, että juuri tämän kulttuurin vanhemmille täytyy selventää toiminnan tarkoitusta tarkkaan. Esimerkiksi lasten laulut eivät yleensä sisällä uskonnollista näkökulmaa, ja ne eivät ole keino ”tuputtaa” uskontoa.

Mut kyl tohon mun täytyy sanoa, et mitä mulla on kokemuksia somaliperheistä, niin heidän kanssaan yhteistyö on ollu kaikkein vaikeinta, sen kasvatuskumppanuuden pitäminen. Että on ollu siellä muutamia perheitä, että

näin niinkun melkein hyvin, mut sit on ollu ihan, et se on ollu äärimmäisen vaikeeta. (HE)

Vanhempien sulkeutuneisuus ja epäluottamus

Tämä yläluokka muodostuu kahdesta alaluokasta: *Sulkeutuneisuus perheiden puolelta* sekä *ennakkoluuloisuus puolin ja toisin*. Perheet eivät tuo riittävän selvästi julki näkemyserojaan ja omia toiveitaan. Perheet eivät myös kerro päiväkotien työntekijöille kotona tapahtuvasta päiväkodin toiminnasta poikkeavasta toiminnasta. Päiväkotien työntekijöillä ei välttämättä ole tiedossa miten perheet näkevät lapsensa ja millaiset tavat kotona on suhteessa lapsen kasvatukseen. Vanhemmat eivät aina kerro näitä asioita päiväkotien työntekijöille, joten näkemyserot eivät aina tule tietoisuuteen. Vanhemmat myös sanovat tulevansa vanhempainiltaan, mutta eivät saavukaan paikalle.

Me aina toivotaan niiku että vanhemmat uskaltaa tulla sanomaan, jos on eri mieltä ja niiku painotettu just sitä et mun kaa saa olla eri mieltä, että on tärkeetä että joku sanoo. (HF)

Päiväkotien työntekijöillä ja vanhemmilla on ennakkoluuloja suhteessa toisiinsa. Päiväkotien työntekijöillä on ollut ennakkoluuloja eri kulttuureja ja niiden toimintatapoja kohtaan. Ennakkoluulot ovat kuitenkin kokemuksen ja kulttuuritietoisuuden myötä työntekijöillä vähentyneet. Vanhemmilla on myös ennakkoluuloja viranomaisia kohtaan, esimerkiksi jos päiväkodin työntekijä kehottaa viemään lapsen lääkäriin. Jotkut vanhemmat uskovat, että lääkäriin vieminen tuo melkein kuolemantuomion. Joillakin vanhemmilla on vaikeuksia myös luottaa siihen, että heidän toivomuksiaan lapsen kohtelusta ja ruokavaliosta oikeasti noudatetaan.

Se on se et, ne ne on vaikee luottaa, et varmasti me ei anneta sitä sianlihaa esimerkiksi. (HI)

7.4 Kasvatuskumppanuuden toimivuuteen vaikuttavia asioita

Pääluokka kasvatuskumppanuuden toimivuuteen vaikuttavia asioita, muodostuu kahdesta yläluokasta, jotka ovat: Perhe ja sen kieli ja kulttuuri sekä päiväkodin resurssit ja ammattitaito.

Perhe ja sen kieli ja kulttuuri

Tämä yläluokka muodostuu neljästä alaluokasta: *Perheen pysyvyys Suomessa ja motivaatio suomalaistua, perheen kokemukset, näkemysten eroavaisuus sekä kieli- ja kulttuurierot.*

Perheen pysyvyys Suomessa ja halu suomalaistua vaikuttavat kasvatuskumppanuuteen.

Motivaatioon suomalaistua vaikuttaa olennaisesti se, onko perhe jäämässä suomeen tai kuinka pitkään perhe on ollut suomessa.

Aivan, on tietysti, et ku sil ei oo niin merkitystä jos ne on tääl vuoden tai kaks, et kuinka heille iskostuu suomalainen kasvatuskulttuuri (nauraa), et tota, se on sit vähän vähäpätösempi asia kun semmonen perhe, joka on jäämässä kuitenkin tänne. (HF)

Monikulttuurisen perheen ensimmäisen kontaktin alkaessa päivähoitoon yhteistyössä koetaan olevan enemmän tekemistä ja haasteita. Esimerkiksi hakuaikoja ja -menettelyjä tuli ensimmäisinä yhteistyövuosina selvittää enemmän kuin myöhemmin. Lisäksi vanhemmilla joilla on aikaisempaa kokemusta päiväkodista, on vähemmän kysyttävää kuin vanhemmilla joiden lapsi ei ole ikinä ollut päiväkodissa. Myös perheen tausta ja kokemus vaikuttavat kasvatuskumppanuuteen. Perheillä voi olla kriisejä ja traumoja, jotka vähentävät vanhempien jaksamista panostaa kasvatuskumppanuuteen. Mahdollinen syy osallistumattomuudelle on myös se, että perhe ei saa lasta muualle hoitoon yhteistyötilaisuuden ajaksi. Luottamuksen mainittiin paranevan mitä pidempään yhteistyötä tehdään.

Ja varmaan myöskin, että jos ei oo hirveen kaua viel ollu ja vakavia traumoja vanhemmilla ja kenties lapsillaki, mitä kaikkea, Ni tottakai kyllä se näkyy sit ku tulee tänne näin että...(HE)

Vanhemmilla on eri odotukset lapsen käytöksestä sekä näkemykset lapsen rajoittamisesta kuin päiväkotien työntekijöillä. Esimerkiksi joissain kulttuureissa ei keskustella lapsen kanssa asetettujen rajojen syistä. Joissakin kulttuureissa lasta ei myöskään varoteta ennen rankaisemista.

Joissain on.. joitain kulttuureja, missä niiku ei odoteta, et lapset tottelee tai noudattaa sääntöjä, vaan että niinku.. et se on aina sitte äiti tai isä vie sitte pois, mutta sit siit ei keskustella lapsen kanssa ”Miksi näin ei voi tehdä, tai miksi odotan että teet näin”, et nää on ehkä semmosia, mut sit niist on niiku keskusteltu et niiku.. (HF)

Kieli- ja kulttuurierot osoittautuivat haastatteluissamme päiväkotien työntekijöiden ja vanhempien vuorovaikutuksen haasteiksi. Kieliero hankaloittaa keskustelua, minkä takia kasvatuskumppanuus jää välillä heikoksi. Tässä yksi syy on se, ettei tulkki aina ole käytössä. Kieliero voi olla myös syy yhteistyömuotoihin osallistumattomuuteen, ja kielisyistä joudutaan tekemään enemmän töitä yhteistyön eteen. Esimerkiksi asioita täytyy kirjoittaa tarkemmin paperille, että muistaa niistä puhua. Keskusteluihin pitää myös hankkia tulkki, jolloin keskustelu etenee erilailla ja keskusteluihin on varattava enemmän aikaa.

...Puhuttiin tästä kasvatuskumppanuudesta ja just mamuperheiden kohdalla se välillä on vähän_hankalaa, hankalaa just tää, että kun ei oo tulkki aina käytössä näin... että se jää välillä aika, aika heikoksikin se perus kasvatuskumppanuus päivittäin tavallaan et. (HE)

Päiväkodin resurssit ja ammattitaito

Tämä yläluokka muodostuu alaluokasta *päiväkodin resurssit ja päiväkotien työntekijöiden ammattitaito*. Päiväkotien työntekijöiden kokemus ja tieto tukee kasvatuskumppanuuden toteuttamista ja määrärahojen suuruus vaikuttaa tulkin saantiin. Tulkki ei aina ole määrärahojen vuoksi ensimmäisellä kerralla mukana vanhempien tullessa päiväkotiin. Maahanmuuttajaperheet työllistävät huomattavasti enemmän kuin suomalaiset perheet. Päiväkotien työntekijät toivovat siksi enemmän resursseja maahanmuuttajaperheiden kanssa työskentelyyn. Työntekijöiden kulttuurinen tietämys kasvaa heidän kohdatessa monia erilaisia vanhempia. Kokemuksen myötä tulkkiin tottuu, työ helpottuu ja varmuus lisääntyy.

... Mä en oo aikasemmas päiväkodis tavannu yhtä ainuttakaan maahanmuuttajaperhett ..., et se ensi shokki, että mitä niitten kanssa pitää tehdä ... ni ... täs vuosien mittaan tullu: ”ahah nää on ihan tavallisia, samanlaisia lapsia kun kaikki muutkin” ja ihan samalla tavalla että okei jos mä joudun ton kanssa käyttää tulkkia, ja näin, mutta että niiku, et samat asiat, samat jutut siin on niiku tärkeenä, et se oma lapsi, oma perhe, se on se tärkeä ... et siitä niiku päässy et ne ei oo niiku mitään, mitään sen erityisempiä tai hankalempia tai muuta.. (HF)

7.5 Kehitysehdotukset kasvatuskumppanuuden kehittämiseksi

Pääluokka Kehitysehdotukset kasvatuskumppanuuden kehittämiseksi, muodostuu viidestä yläluokasta: Lisää kanssakäymistä vanhempien kanssa, perheiden osallistumisen lisääminen perehdytykseen, lisää tukea työskentelylle, kohtuullinen päiväkotien työntekijä-lapsi-suhde ryhmässä sekä lisää ammattiosaamista.

Lisää kanssakäymistä vanhempien kanssa

Tämä yläluokka muodostuu alaluokasta *lisää mahdollisuuksia kanssakäymiseen*. Päiväkotien työntekijät toivovat lisää mahdollisuuksia kanssakäymiseen perheiden kanssa.

Sitä kanssakäymistä vois olla niiku enemmän. Mut et tota mikä sit on niiku mahdollista. Omahaituudesta keskusteltiin tossa eilen juuri. (HH)

Perheiden osallistumisen lisääminen perehdytykseen

Tämä yläluokka muodostuu alaluokasta *perheet tulisi saada osallistumaan perehdytykseen*. Perehdytykseen osallistuminen on tärkeä asia yhteistyön sujuvuudelle.

Toi perehdytys on varmaan kaikkein tärkein juttu, et sais heidät ymmärtään sen tärkeyden, koska siinä ku ois kaks viikkoo täällä ni näkis mitä täällä oikeesti tapahtuu. (HA)

Lisää tukea työskentelylle

Tämä yläluokka muodostuu kahdesta alaluokasta: *Tukea tulee saada kielieroihin sekä riittämättömyys työssä*. Kielieroissa vieraankielen avustajista olisi apua ja tulkki tulisi saada heti yhteistyön alkuun mukaan.

Ei, tavallaan, et kahden viikon sisällä siitä kun perhe alottaa, eli meillä on vähän rajoitettu sitä tulkkien käyttöä. sitä tarvittas enemmän. (HA)

Päiväkotien työntekijät kertovat, että päiväkodissa olisi hyvä olla maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä. Tämä viestittäisi konkreettisesti perheille ja lapsille, että he ovat tasavertaisia päiväkodin työntekijöiden kanssa.

Päiväkotien työntekijät kertoivat kokevansa riittämättömyyttä työssään. Vaikka henkilökunnalla onkin taitoa ja tahtoa, he eivät silti pysty toteuttamaan kaikkea mitä

haluaisivat. Yhteisen kielen puuttuminen aiheuttaa välillä hankalia tilanteita. Esimerkiksi lapsen sairastuttua päiväkodissa voi olla hankalaa ilmoittaa asiasta pelkästään somalian kieltä puhuvalle vanhemmalle. Tällöin ainoa mahdollisuus voi olla hoitaa asia lapsen kautta.

Se on niiku ylipäättään tällä alalla niiku, että niiku henkilökunnalla on tahtoa ja taitoa, mutta et sit tunte itteensä niiku riittämättömäks, kun ei pysty toteuttaa sitä kaikkea mitä haluais. (HF)

Kohtuullinen työntekijä-lapsi-suhde ryhmässä

Tämä yläluokka muodostuu alaluokasta *päiväkotien työntekijöitä tarpeeksi lapsimäärään nähden*. Lapsiryhmien tulisi olla pieniä eikä liian maahanmuuttajavoittoisia. Yksi kolmasosa ryhmästä voi olla maahanmuuttajia. Tästä ylimenevä osa on kuitenkin liikaa. Tällöin toiminta muotoutuu maahanmuuttajaryhmän toiminnaksi. Tällöin työstä tulee myös niin työlästä, että siihen uupuu. Lisäksi toivotaan lisää henkilökuntaa.

...Mut et ei ainakaan niitä kokonaan ulkomaalaisii ei saa missään tapaukses olla yli kolmasosa. Sillon siitä tulee työlästä, siit tulee vähän semmosta niiku... Tulee niin työlästä, et siihen uupuu niiku jossain vaiheessa siihen työhön. (HH)

Lisää ammattiosaamista

Tämä yläluokka muodostuu alaluokasta *amatillisuuteen on hyvä panostaa*. Ymmärrystä lisäävää tietoa tulee saada enemmän, jotta vieraan kulttuurin ymmärrys paranisi. Päiväkotien työntekijöiden tulee myös pitää amatillisuuden rajat. Tämä on tärkeää, jotta suhteet vanhempiin eivät muodostu liian kaverillisiksi. Päiväkotien työntekijät kertovat yhteistyösuhteen vanhempien kanssa toimivan. Vanhemmat tuovat esimerkiksi tulevan koulun papereita täytettäväksi päiväkotiin ja pyytävät apua myös yksityiselämäänsä liittyvissä asioissa.

Ja sit semmonen tietämättömyys, et ei tiedetä tarpeeks toisen kulttuurista.

(HA)

8.1 Tulosten tarkastelu

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää päiväkodin työntekijöiden näkemyksiä siitä, miten kasvatuskumppanuus toimii somalian- ja venäjänkielisten perheiden kanssa.

Tarkoituksena oli myös selvittää miten vanhemmat otetaan mukaan päiväkodin toimintaan. Opinnäytetyömme haastatteluaineistot keräsimme kahden pääteeman avulla, jotka olivat kasvatuskumppanuuden osallisuus ja toimivuus. Lisäksi aiheeseen johdattelevana teemana haastatteluissa oli kasvatuskumppanuuden määrittely.

Työntekijät näkevät yhteistyön vanhempien kanssa myönteisenä, eivätkä erityisesti korosta yhteistyön ongelmia. Heillä on myös haasteiden taustalla olevien asioiden ymmärrystä. Päiväkotien työntekijöiden mukaan kasvatuskumppanuus toimii, joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Erityisesti yhteistyö venäjänkielisten vanhempien kanssa toimii. Myös vuorovaikutussuhde somaliankielisten vanhempien kanssa toimii. Vanhemmat myös osallistuvat useisiin yhteistyömuotoihin sekä ovat aktiivisia ja omatoimisia. Vanhemmat asennoituvat myönteisesti lapsen kehittämiseen päiväkodissa.

Poikkeuksina kasvatuskumppanuuden toimimiselle mainitaan osallistumattomuus joihinkin yhteistyömuotoihin. Näitä yhteistyömuotoja ovat vanhempainillat, keskustelut, juhlat ja tutustumisjaksot. Tutustumisjaksoihin osallistumattomuus on yksi tärkein, mutta toimimaton asia kasvatuskumppanuudessa. Syynä tähän on se, että tutustumisjaksoihin osallistumattomuus vaikuttaa haitallisesti kasvatuskumppanuuteen. Työntekijöillä on myös luottamusongelmia joidenkin perheiden kanssa. Lisäksi joillakin vanhemmilla on kielteinen kanta musiikin käyttöön ja askarteluun päiväkodissa. Haasteita kasvatuskumppanuuteen tuovat myös kulttuurien eroavat aikakäsitykset ja rajoitus- ja rangaistusmenetelmien käyttö.

Opinnäytetyömme haastatteluiden alussa työntekijät kertovat saavansa hyvin tukea tekemälleen työlle työyhteisöltä ja koulutuksista. Haastattelun edetessä he ilmaisevat kuitenkin tuntevansa riittämättömyyttä työssään. Päiväkotien työntekijät toivovat saavansa lisätukea ja resursseja työhönsä sekä korostavat ammatillisuuden merkitystä yhteistyössä. Kasvatuskumppanuuden kehittämiseksi he toivovat lisää kanssakäymistä vanhempien kanssa ja perheiden osallistumista perehdytykseen.

Päiväkotien työntekijät kertovat toimimattomia ja toimivuuteen vaikuttavia asioita, joiden olemassaoloa päiväkotien työntekijät eivät voi toiminnallaan kokonaan poistaa. Nämä kuitenkin vaikuttavat kumppanuuden toimivuuteen. Päivähoidon alkaessa kasvatuskumppanuus kerrottiin haasteelliseksi muun muassa kielierojen vuoksi, mikä on noussut jo aikaisemmissakin tutkimuksissa esille. (Tutkimuksia, joissa kielierot on mainittu yhteistyön haasteeksi, ovat muun muassa Sanna Ahosen (2004, 8) opinnäytetyö ”Katsaus päiväkodin arkeen merirastilassa -somalivanhempien näkökulma”, sekä Helsingin kaupungin

(2005, 2) Kallahden alueen päivähoitohanke. Mainintoja kielieroista yhteistyön haasteina on myös Kirsi Könösen (2007, 38) pro gradu-tutkielmassa ”Maahanmuuttajataustaisten vanhempien näkemyksistä kasvatuskumppanuudesta varhaiskasvatuksessa”, sekä Anna Leinon (2006, 37) pro gradu -tutkielmassa Kasvatuskumppanuus päiväkodissa -vanhempien ja lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsikohtaisista hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluista.)

Opinnäytetyössämme mukana olevissa päiväkodeissa ei käytetä tulkkia päivittäisissä kohtaamisissa vanhempien kanssa. Tämä työntekijöiden mukaan laittaa vieraskieliset perheet eriarvoiseen asemaan ja estää myönteisten asioiden jakamista. Kielierot estävät myös syvällistä keskustelua. Vuorovaikutuksen vaikeuksille ja niiden vaikutuksille yhteistyöhön löytyy vahvistusta myös aiemmin tehdyistä tutkimuksista ja kirjallisuudesta. Karilan ym. (2006, 101) mukaan vastavuoroisen luottamuksen rakentuminen vaatii vähintään riittävästi yhteisiä kohtaamisia. Könösen (2007, 82) mukaan vanhemmat eivät aina saa riittävästi tietoa lapsensa päivästä ja päivän kulusta. Tämä lisää väärinymmärryksiä vanhempien ja päivähoiton henkilökunnan välillä. Tämä toimii myös esteenä antoisalle yhteistyölle.

Kielieroista osittain johtuva päiväkotien työntekijöiden kokema riittämättömyys ja mahdolliset turhautumiset voivat mielestämme koetella työssä jaksamista ja motivaatiota. Työssä jaksaminen ja motivaatio voi olla koetuksella varsinkin jos työskennellään pitkään monikulttuuristen vanhempien kanssa ja koetaan riittämättömyyttä.

Päiväkotien työntekijöiden mukaan lapsiryhmät eivät saisi olla liian maahanmuuttajavoittoisia. Lisäksi maahanmuuttajavanhempien kanssa joudutaan tekemään enemmän töitä yhteistyön eteen. Nämä asiat voivat viitata siihen, että päiväkotien työntekijät kokevat yhteistyön maahanmuuttajien kanssa kuormittavammaksi kuin yhteistyön suomalaisten vanhempien kanssa. Työntekijöiden mainitsema riittämättömyyden tunne voi osittain johtua maahanmuuttajavanhempien sitoutumattomuudesta. Könösen (2007, 81) tutkimuksen mukaan maahanmuuttajavanhempien sitoutumisen avulla päiväkotien työntekijät saavat tukea työlleen.

Vieraan kielen osaaminen ei ole päiväkodin työntekijöiden virallinen pätevyysalue, joten he tarvitsevat tässä tukea muualta (Hujala ym. 2007, 97–99). Haastattelemiemme päiväkotien työntekijöiden näkemyksissä esiintyykin selvästi vieraan kielen avustajien tarve, jota opinnäytetyössämme mukana olevissa päiväkodeissa ei kohderyhmiemme kielille ollut tarjolla. Päiväkotien työntekijöiden kokema riittämättömyys voi osittain johtua kielierojen mukanaan tuomista haasteista.

Pohdimme sitä, olisivatko vieraan kielen avustajat ja tulkkien runsaampi käyttö vanhempien osallistumista yhteistyömuotoihin ja tutustumisjaksoon. Pohdimme myös sitä, edistäisivätkö

vieraan kielen avustajat vanhempien mukaan ottamista päiväkodin toimintaan. Jotkut haastattelemistamme päiväkotien työntekijöistä pohtivat vanhempien osallistumattomuuden syitä. Tällöin pohdittiin sitä, johtuuko vanhempien osallistumattomuus toiminnan tarkoituksen ymmärtämättömyydestä. Tällöin pohdittiin myös, jättävätkö vanhemmat tulematta esimerkiksi vanhempainiltaan koska eivät ilman tulkkia ymmärrä, mistä puhutaan. Forsanderin ym. (1994, 73) mukaan yhteisen kielen puuttuessa maahanmuuttajavanhempi voi helposti kokea itsensä muista poikkeavaksi. Tämä voi pahimmillaan johtaa eristäytymiseen suomalaisesta yhteiskunnasta.

Vieraan kielen avustajien tarve on todettu myös Espoon ja Helsingin kaupungin toteuttamissa tutkimuksissa. Espoon kaupungin monikulttuuriasian neuvottelukunnan maahanmuuttajapalvelujen ja monikulttuurisuustyön seurantaraportin (2005, 13) ja Helsingin kaupungin sosiaaliviraston eräässä päiväkodissa toteuttaman hankkeen mukaan kieliavustajilla on vaikutusta päiväkodin työntekijöiden ja vanhempien väliseen yhteistyöhön. Rouhion, Aallon, Ivakon, Tsempoin, Salahin, Huhtiniemi-Anttosen ja Gyekyen 2005 tekemän tutkimuksen (2005, 6–13) mukaan kieliavustajat ovat lapsen äidinkielen kehityksen kannalta hyväksi. Myös monikulttuurinen koulutettu kasvatus- ja hoitohenkilöstö on tarpeellinen apu päivähoidossa.

Kieliavustajat voivat vaikuttaa kasvatuskumppanuuden laatuun. Rouhion ym. (2005, 6–13) mukaan vanhemmat voidaan tällöin saada paremmin osallistumaan keskusteluihin päiväkodin työntekijöiden kanssa ja luottamus voi lisääntyä. Kielellisen tuen myötä vanhemmat ymmärtävät paremmin merkittävän roolinsa lapsensa äidinkielen kehittäjänä. Kieliavustajien myötä maahanmuuttajat kokevat tulevansa ymmärretyksi omalla äidinkielellään ja saavat tukea päivittäin. Kommunikointi koetaan myös luontevaksi. Lisäksi vieraskielisten työntekijöiden saastavillaolo on kustannuksia ajatellen kannattavaa, sillä ajankäyttö tehostuu eikä maksullisia tulkkipalveluita tarvita.

Haastattelemamme päiväkotien työntekijät näkevät vanhempien osallistumattomuuden toimimattomaksi asiaksi kasvatuskumppanuudessa. Opinnäytetyömme haastatteluista ilmeni kuitenkin, että päiväkotien työntekijät ovat tarjonneet ja kannustaneet vanhempia mukaan päiväkodin toimintaan. Tekeekö vanhempien tutustumisjaksoon ja virallisiin yhteistyömuotoihin osallistumattomuus kuitenkin kasvatuskumppanuutta toimimattomaksi tai huonolaatuiseksi?

Hujala ym. (2007, 117) toteavat, että kasvatuskumppanuuteen vaikuttaa perheiden elämänhallinnan realiteetit. Tällöin yhteistyön sisältö vaihtelee perheiden elämänhallinnan mukaan. Yhteistyössä joustetaan vanhempien osallistumisessa ja päiväkodin työntekijöiden neuvonnan sekä tuen määrässä. Suurin osa toteutettavasta kumppanuudesta sisältää kumpaakin elementtiä. Perheillä, joilla on heikko elämänhallinta, on heikot edellytykset

osallistua päiväkodin toimintaan. Tällöin perheet tarvitsevat enemmän neuvontaa ja tukea. Vaikka siis vanhempien osallistuminen olisikin vähäistä, yhteistyö voi silti olla kasvatuskumppanuutta. Tällöin kumppanuus ei kuitenkaan ole vahvaa. Mielestämme perheiden erilaiset taustat ja perhekoko vaikuttavat vanhempien osallisuuteen ja kasvatuskumppanuuden toimivuuteen. Päiväkotien työntekijöiden mukaan vanhempien osallistuminen ja kasvatuskumppanuuteen panostaminen vaihtelee. Tästä voimme päätellä, että vanhemmilla on erilaiset edellytykset yhteistyölle.

Vanhempien osallistumattomuus päiväkodin virallisiin toimintamuotoihin ei välttämättä ole merkki kasvatuskumppanuuden toimimattomuudesta. Osallistumattomuutta voi selittää se, etteivät vanhemmat koe osallistumistaan tarpeellisena. Tästä huolimatta he voivat kokea kasvatuskumppanuuden toimivana. Könönen (2007, 87, 81) toteaa tutkimuksessaan, että vanhemmilla voi olla niin syvä luottamus päivähoidon ammattilaisiin, että he kokevat yhteisen sitoutumisen olevan turhaa. Vanhemmat tyytyvät tällöin vallitsevaan tilanteeseen.

Päiväkotien työntekijät mainitsevat vanhempien vaikuttavan ja osallistuvan päiväkotien toimintaan kyselemällä muun muassa lapsen kehityksestä ja esittämällä toivomuksia heille tärkeissä asioissa. Tästä voimme päätellä, että vanhemmat vaikuttavat päiväkodin toimintaan epävirallisemmissa tilaisuuksissa ja itse kokiessaan toimintaan puuttumisen tarpeelliseksi.

Päiväkodeilla on joitakin yhteisiä toimintamalleja vanhempien mukaan ottamisessa päiväkodin toimintaan. Jokaisessa opinnäytetyössämme mukana olleissa päiväkodeissa on käytössä eri kielille käännettyjä ”papereita” ja kasvatuskeskustelurunkoja. Päiväkotien työntekijät näkevät ”paperit” tukena yhteistyössä, mutta eivät varsinaisesti sano niiden tukevan vanhempien osallisuutta ja mukaan ottamista päiväkodin toimintaan. Hujalan ym. (2007, 74–78) mukaan niissä kuitenkin käsitellään asioita, joiden kautta vanhemmat vaikuttavat lapsensa varhaiskasvatukseen ja laajemmin päivähoidon suunnitteluun. ”Paperit” tukevat myös asioiden käsittelyä lapsen näkökulmasta, mikä on tärkeää kasvatuskumppanuudessa. Lisäksi papereiden avulla päiväkotien työntekijät saavat selville toiveita lapsesta ja toiminnasta sekä saavat perhekohtaista tietoa.

Päiväkotien työntekijöiden kertomat asiat kasvatuskumppanuuden toteuttamisesta osoittavat, että heillä on jo keinoja toteuttaa yhteistyötä monikulttuuristen perheiden kanssa. Työntekijät kertovat tehneensä yhteistyön parantamiseksi ja tueksi erilaisia kokeiluja ja rajanvetoja. Päiväkotien työntekijöiden pohdinta ja kyseenalaistaminen osoittavat, että he eivät pidä monikulttuurista ammattiosaamistaan itsestään selvänä. Tällöin he kyseenalaistavat toimintaansa ja vanhempien toiminnan syytä. Päiväkotien työntekijät myös haluavat monikulttuurista osaamista lisäävää tietoa enemmän.

Haastatteluissa ilmeni, että päiväkotien työntekijät eivät aina erotelleet kasvatuskumppanuutta erikseen somalian- ja venäjänkielisten vanhempien kanssa. Päiväkotien työntekijät vastasivat joihinkin kysymyksiimme yleisesti monikulttuurisia vanhempia ja kaikkia vanhempia koskien. Päiväkotien työntekijät pitivät kaikkia lapsia yksilöinä. He eivät luokittele asennetasolla lapsia ja vanhempia tiettyihin kulttuureihin eivätkä muodostaneet stereotyyppioita. Ryhmittelevän asenteen voisi mielestämme ymmärtää pahimmassa tapauksessa rasismiksi. Toiminnan tasolla eri kulttuurien erityispiirteitä kuitenkin huomioidaan päiväkodin arjessa. Pidämme haastattelemiemme päiväkotien työntekijöiden ajattelu- ja toimintatapaa kunnioittavana ja tasavertaisena monikulttuurisia vanhempia ja lapsia kohtaan. Kaskelan ja Kekkonen (2006, 34) mukaan varhaiskasvatuksen ammattilaisten myönteinen suhtautuminen perheen ja lapsen erilaisuuteen voi vaikuttaa kasvatuskumppanuuden kehittymiseen myönteisesti.

Joissain kysymyksissä, esimerkiksi toimivissa ja toimimattomissa asioissa, päiväkotien työntekijät kertovat eroista somalian- ja venäjänkielisten vanhempien toiminnasta ja kulttuurissa. Päiväkotien työntekijät nostavat somaliankielisistä esiin länsimaisista kulttuureista poikkeavan aikakäsityksen. Aikakäsitys on yksi selittävä tekijä, miksi vanhemmat saattoivat tulla myöhässä sovittuihin tapaamisiin ja tilaisuuksiin. Lasta ajatellen hyvänä asiana venäjänkielisillä vanhemmilla nähdään kiinnostus lasta kehittävään toimintaan. Aktiivinen kulttuurieroista kertominen antaa ilmi sen, että haastattelemillamme päiväkotien työntekijöillä on kulttuurituntemusta.

Bronfenbrennerin (1973, 121–148) mukaan lapsi ja yhteistyö tulee nähdä osana laajempaa, monin tavoin toisiinsa vaikuttavien ympäristöjen, kokonaisuutta. Opinnäytetyömme haastatteluissa päiväkotien työntekijät pohtivat asioita konkreettisella tasolla, mutta myös kokonaisvaltaisemmin. He pyrkivät yhteistyössä tukemaan vanhempia muillakin elämänalueilla ja ymmärtämään vanhempien elämäntapaa. Päiväkotien työntekijät pyrkivät vaikuttamaan muihin lapsiin ja vanhempiin edistämällä suvaitsevaisuutta. Päiväkotien työntekijät tukevat myös perheen sopeutumista ja selviytymistä suomalaisessa yhteiskunnassa.

8.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Kuulan ja Grönforsin (Vilka 2006, 13; Grönfors 1985, 200; Kuula 2006, 206) mukaan tutkimustekstin eettisyydessä tulee pohtia mistä kirjoitetaan, miten kirjoitetaan ja missä muodossa tulokset julkistetaan. Opinnäytetyömme selvitti päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä kasvatuskumppanuuden toteutumisesta ja toteuttamisesta venäjän- ja somaliankielisten vanhempien kanssa. Suoritimme haastattelut kolmessa espoolaisessa

päiväkodissa ryhmähaastatteluina. Teoreettisen tiedon hankinnassa olemme alusta asti olleet tarkkoja siitä, että lähteemme ovat mahdollisimman tuoreita ja ajankohtaisia.

Otimme eettisiä periaatteita huomioon koko opinnäytetyöprosessimme ajan. Hirsjärven ym. (2004, 26) mukaan eettisesti tärkeää on se, miten tutkimuksen kohteena olevia henkilöitä kohdellaan. Olemme olleet useaan otteeseen yhteydessä opinnäytetyössämme mukana olleisiin tahoihin. Opinnäytetyösuunnitelman hyväksymisen jälkeen haimme tutkimuslupaa Espoon kaupungilta, johon selvensimme opinnäytetyömme tarkoituksen ja toteuttamisen. Opinnäytetyötä aloitettaessa tulee miettiä mitä se saattaa aiheuttaa haastateltaville (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20). Valmistauduimme haastatteluun pohtimalla etukäteen miten luomme tilanteesta mahdollisimman avoimen ja stressittömän haastateltaville.

Arvioimme opinnäytetyömme eettisyyttä luotettavuuden (reliabiliteetin) ja pätevyyden (validiteetin) pohjalta. Opinnäytetyön luotettavuus tarkoittaa tulosten tarkkuutta. Luotettava opinnäytetyö antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tällöin päädytään samaan tulokseen, jos haastattelut toteutettaisiin uudestaan samoille henkilölle. (Vilka 2005, 161.) Mielestämme opinnäytetyö on toistettavissa käyttämillämme menetelmillä, sillä olemme tehneet tarkan haastattelurungon. Haastattelurunkoa emme ole muuttaneet opinnäytetyötä tehdessämme. Olemme perustelleet kaikki tekemämme ratkaisut opinnäytetyön eri vaiheissa. Vältimme haastattelussa tarkentavien kysymysten esittämistä ja pysyttäydymme ennalta laadituissa tarkentavissa kysymyksiä. Lisäksi kysymyksemme olivat avoimia, jolloin emme ennalta vaikuttaneet haastateltavien vastauksiin.

Suoritimme haastattelut Moniku-hankkeessa mukana olleissa päiväkodeissa. Toistettaessa haastattelut hankkeessa mukana olleisiin päiväkoteihin, uskomme tulosten olevan samankaltaisia saamiemme tulosten kanssa. Luotettavuutta opinnäytetyössämme lisää myös se, että teimme kolme ryhmähaastattelua ja haastattelijoita oli jokaisessa haastattelussa kaksi. Opinnäytetyön luotettavuutta voidaan myös mitata sillä, että kaksi arvioijaa päätyy analyysissä samaan tulokseen (Hirsjärvi ym. 2004, 216).

Hirsjärven ym. (2005, 217) mukaan laadullisen opinnäytetyön luotettavuutta lisää opinnäytetyön tekijän tarkka selostus opinnäytetyön toteuttamisesta. Pidämme opinnäytetyössämme myös tätä yhtenä luotettavuuden kriteerinä. Kerromme tarkkaan opinnäytetyössämme sen eri vaiheista ja ratkaisuksista. Kerromme opinnäytetyömme etenemisestä tässä kappaleessa sekä aikaisemmin kappaleessa 6.

Luotettavuutta lisää myös se, että työtämme arvioitiin sitä mukaa kun se eteni. Opinnäytetyömme luotettavuutta ja eettisyyttä lisätäksemme haimme ohjausta opinnäytetyön eri vaiheissa ja opinnäytetyötä tehtäessä esiin nousseisiin kysymyksiin. Saimme ohjausta opinnäytetyön ohjaajilta ja opponenteilta sekä huomioimme saamamme ohjeet ja

ohjauksen työmme edetessä. Ohjauksen yhteydessä olemme aina saaneet suostumuksen jatkaa työskentelyämme eteenpäin. Se, että työskentelyämme oli ohjaamassa moni taho, lisää opinnäytetyömme luotettavuutta.

Pätevyys tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä opinnäytetyössä on tarkoituskin mitata. Tällöin opinnäytetyössä ei saisi olla systemaattisia virheitä. Virheenä voi olla esimerkiksi se, että haastateltavat ymmärtävät haastattelukysymykset toisella tavalla kuin haastattelija oletti. Tällöin opinnäytetyön tutkimustulokset vääristyvät. (Vilka 2005, 161.)

Opinnäytetyön pätevyyteen vaikuttaa jo opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa tarkka käsitteiden ja perusjoukon määrittely (Vilka 2005, 161). Näitä asioita olemme avanneet jo aiemmin opinnäytetyössämme (Ks. Lukua 6). Olemme huomioineet alusta saakka myös haastatteluaineistomme keräämisessä tärkeitä asioita. Tärkeisiin asioihin kuuluu muun muassa haastattelukysymystemme tarkka suunnittelu. Olemme varmistaneet, että kysymyksemme kattavat tutkimusongelman ja saamme varmasti niillä vastauksen tutkimusongelmaamme. (Vrt. Vilka 2005, 161.) Tekemällä hyvä haastattelurunko voidaan tavoitella opinnäytetyön laadukkuutta etukäteen (Hirsjärvi & Hurme 2000, 184).

Opinnäytetyösuunnitelmaa tehtäessä teimme tutkimuskysymykset teoreettisen viitekehiksemme ja Socca:n antamien suositusten pohjalta. Etukäteen on hyvä miettiä mahdollisten lisäkysymysten muotoja ja sitä, miten teemoja voidaan syventää. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 184.) Haastattelurungossamme oli kaksi pääteemaa, joihin sisältyy pääkysymykset ja näiden alla oli useita tarkentavia kysymyksiä.

Ennen opinnäytetyömme haastattelujen toteuttamista olimme useaan otteeseen yhteydessä opinnäytetyössämme mukana oleviin päiväkoteihin. Alussa selvitimme myös, että päiväkotien kehittämisen kohteena oli kasvatuskumppanuus, ja että päiväkodit olivat halukkaita osallistumaan opinnäytetyöhöemme.

Jotta opinnäytetyömme haastatteluissa käsitteisimme mahdollisimman osuvasti ja tehokkaasti tutkittavina olevia asioita, haastattelimme opinnäytetyössämme mukana olevien päiväkotien johtajia. Heiltä selvitimme etukäteen muun muassa päiväkodeissa käytettyjä yhteistyömuotoja, mitä kulttuuritaustoja päiväkodeissa esiintyy ja minkälaisia tukivälineitä vanhempien perehdyttämisessä päiväkotiin käytetään. Näin pyrimme rajaamaan opinnäytetyömme haastatteluista pois kysymyksiä, joista päiväkotien työntekijöillä ei voisi olla toisistaan poikkeavia näkemyksiä ja jotka ovat päiväkodeissa itsestään selvyyksiä.

Päiväkotien johtajien haastattelujen yhteydessä kerroimme opinnäytetyömme periaatteista, menetelmistä ja siitä kuinka aiomme toteuttaa opinnäytetyömme. Painotimme heille sitä,

etteivät haastateltavat eivätkä päiväkodit ole opinnäytetyössämme tunnistettavissa ja olemme vaitiolovelvollisia. Vain opinnäytetyössämme mukana olevilla henkilöillä on tarvittaessa mahdollisuus käsitellä saamiamme tietoja litteroiduista haastatteluista. Näin varmistamme, että päiväkotien työntekijät voivat haastatteluissa vapaasti kertoa näkemyksistään ja päiväkodin kasvatuskumppanuuden toimivuudesta. Kerroimme myös, että toteutamme teemahaastattelut ryhmähaastatteluina. Lisäksi kerroimme kuinka paljon aikaa haastatteluihin tulisi varata. Hankimme johtajilta myös suostumukset siihen, että haastattelut videoidaan ja nauhoitetaan ääninauhurille.

Johtajien haastattelujen yhteydessä selvensimme sen, että opinnäytetyömme keskittyy venäjän- ja somaliankielisten vanhempien kanssa tehtävään kasvatuskumppanuuteen. Selvensimme, että tarkoituksena on haastatella päiväkodin lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia, ja että heillä tulisi olla kokemusta kohderyhmiemme vanhempien kanssa tehtävästä kasvatuskumppanuudesta.

Kysyimme johtajilta erikseen, kuinka monella päiväkodin työntekijällä olisi kokemusta kohderyhmiemme vanhemmista. Näin varmistimme onko ryhmähaastattelun toteuttaminen mahdollista toivomallamme tavalla. Jätimme ryhmien koollekutsumiset päiväkotien johtajien vastuulle. Kuitenkin yhdessä suorittamassamme ryhmähaastattelussa ilmeni, että yhdellä opinnäytetyömme haastatteluun tulleella päiväkodin työntekijällä ei ollut lainkaan kokemusta kohderyhmiemme vanhemmista. Hänellä oli kuitenkin muuten paljon kokemusta monikulttuuristen vanhempien kanssa toteutettavasta kasvatuskumppanuudesta.

Haastattelemillamme päiväkotien työntekijöillä oli enemmän kokemusta somaliankielististä kuin venäjänkielististä perheistä. Tämä ei kuitenkaan tullut meille yllätyksenä: Tiesimme, että somaliankielisiä asukkaita on Espoossa enemmän kuin venäjänkielisiä asukkaita. Ennen opinnäytetyömme haastatteluja olimme myös selvittäneet, että päiväkodeissa oli ollut hoidossa enemmän somalian- kuin venäjänkielisiä lapsia.

Mielestämme opinnäytetyössämme saamamme tulokset eivät ole yleistettävissä kaikkiin päiväkoteihin. Opinnäytetyössämme mukana olevat päiväkodit ovat mukana Moniku-hankkeessa. Tämän vuoksi kasvatuskumppanuus voi näyttäytyä hankkeen ulkopuolella olevissa päiväkodeissa toisenlaisena. Opinnäytetyöstämme löytyy kuitenkin hyödyllistä tietoa kasvatuskumppanuuden toteuttamiseen monikulttuuristen perheiden kanssa. Opinnäytetyömme tulokset antavat suuntaa hankkeessa mukana olevien päiväkotien kasvatuskumppanuudesta ja sen toimivuudesta. Uskottavuutta opinnäytetyössämme lisää se, ettei tuloksemme pohjaudu yhteen haastatteluun. Lisäksi olemme suhteuttaneet saamiamme tuloksia aiemmin tehtyihin tutkimuksiin ja teoriaan aiheestamme. Opinnäytetyömme tuloksiin eivät vaikuttaneet omat tulkintamme, vaan rajasimme ne vain päätelmäosuuteen.

Pyrimme lisäämään opinnäytetyömme luotettavuutta ja pätevyyttä toteuttamalla koehaastattelun eräälle kokeneelle Espoon päiväkodin monikulttuurisessa lapsiryhmässä toimivalle lastentarhanopettajalle. Koehaastattelun tarkoituksena oli varmistaa, että saamme opinnäytetyömme haastattelukysymyksiimme asianmukaisia ja luotettavia tietoja. Tällöin kysymyksiä osoittautui olevan riittävästi, eikä tutkimuskysymyksiämme ajatellen olennaisia aiheita jäänyt käsittelemättä.

Opinnäytetyöllä hankitun aineiston laatua voi etukäteen parantaa lisäämällä kokeneisuutta haastattelujen toteuttamisesta (Hirsjärvi & Hurme 2000, 184). Videoimme ja nauhoitimme koehaastattelut sekä varsinaiset ryhmähaastattelut. Koehaastattelun avulla pystyimme harjoittelemaan ja valmistautumaan opinnäytetyömme tutkimusvälineiden käyttöön. Tällöin varmistuimme siitä, että tutkimusvälineiden käyttö on tulevaisuudessa tutkimustilanteissa sujuvaa ja onnistunutta.

Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 185) mukaan haastatteluaineiston luotettavuutta on se, millainen tallenteiden kuuluvuus on. Varmistimme tallenteiden kuuluvuuden ja suunnitelimme niiden sijoituksen haastattelutiloihin jo ennen haastatteluita. Olimme etukäteen myös huomioon, että haastattelutilat ovat rauhallisia ja ettei niissä ole häiriötekijöitä. Tämä takasi sen, että haastattelutilanteet sujuivat häiriöttömästi.

Haastatteluiden äänittäminen tuo luotettavuutta ja tulkinnanvaraisuus opinnäytetyön tekijöiden kautta vähenee. Nauhoittamalla ja videoimalla opinnäytetyömme haastattelut huolehdimme siitä, että saamamme tieto ei muutu omien tulkintojemme myötä. Tällöin haastattelutilanteissa syntyneet omat näkemyksemme eivät vääristäneet päiväkotien työntekijöiden antamia vastauksia, sillä pystyimme palaamaan haastatteluissa käsiteltyihin asioihin myöhemmin.

Litteroinnin yhteydessä tulee pohtia luottamuksellisuutta, eli miten kirjallinen litterointi noudattaa haastateltavien suullisia lausumia (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20). Opinnäytetyömme haastatteluiden jälkeen litteroimme aineistomme sana sanalta. Huomioimme litteroinnissa myös hiljaiset hetket ja tauot. Pidimme tärkeänä sitä, että huomioimme päiväkotien työntekijöiden ilmeitä eleitä ja myötäilyjä. Näin vältimme hankkimamme tiedon vääristymistä.

Sovimme haastateltavien ja johtajien kanssa, että toimitamme jokaiseen päiväkotiin siellä toteutetun haastattelun valmiin litteroinnin. Litteroinnit oli tarkoitettu luettavaksi niille päiväkotien työntekijöille, jotka osallistuivat ryhmähaastatteluihin. Tällä pyrimme lisäämään hankkimamme tiedon luotettavuutta. Tällöin työntekijöillä oli mahdollisuus kommentoida litteroimaamme aineistoa. Jätimme kuhunkin päiväkotiin yhteystietomme palauttaessamme litterointeja. Emme ole saaneet mitään kommentointeja tai muutosehdotuksia litteroinneista.

Haastatteluaineiston luotettavuuteen vaikuttaa se, noudattaako litterointi alussa ja lopussa samoja sääntöjä ja onko luokittelu tehty harkinnanvaraisesti (Hirsjärvi & Hurme 2000, 185). Litteroinneissa noudatimme samanlaisuutta kaikissa haastatteluaineistoissa. Litteroinnin luotettavuutta lisää se, että opinnäytetyöntekijöitä on ollut tässä opinnäytetyössä kaksi. Opinnäytetyömme haastatteluaineistoa luokitellessamme pääsimme kummatkin tahoillamme samaan lopputulokseen.

Pääperiaate analyysitavan valinnassa on se, että sillä saadaan parhaiten vastaus tutkimustehtävään (Hirsjärvi ym. 2004, 211). Aineistolähtöinen analyysitapa on mielestämme eettisesti sopiva, sillä sen avulla voimme laittaa päiväkotien työntekijöiden tuottaman tiedon analyysin pohjaksi. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole mielestämme järkevää jättää huomiotta haastateltavien nostamia heille merkityksellisiä asioita. Opinnäytetyömme tarkoituksenaan on selvittää heidän näkemyksiään. Jos olisimme valinneet teorialähtöisen analyysin, olisivat nämä merkitykset saattaneet jäädä vähälle huomiolle.

Harkitsimme tuloksia analysoitaessa, millä sävyllä kirjoitamme johtopäätöksiämme. Opinnäytetyömme on työelämälähtöinen ja pyrkii löytämään hyviä käytäntöjä kasvatuskumppanuuden toteuttamiseen. Tämän vuoksi emme ole keskittyneet käsittelemään tuloksia ongelmakeskeisesti tai arvostelevasti. Olemme opinnäytetyössämme selvittäneet toimivien ja toimimattomien asioiden lisäksi keinoja kasvatuskumppanuuden toimivuuden lisäämiseksi. Olemme myös selvittäneet kasvatuskumppanuuden toimivuuteen vaikuttavia asioita. Työmme on tukena Moniku-hankkeen loppuarvioinnissa ja tällöin ratkaisukeskeinen tarkastelutapa on myös hankkeen kannalta opinnäytetyössämme mielekäs.

Tutkijan eettinen velvollisuus on esittää mahdollisimman varmaa ja todennettua tietoa (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20). Opinnäytetyömme tutkimustuloksissa käsitelimme vain haastateltavilta saamiamme tietoja ja jätimme omat johtopäätökset aineistosta opinnäytetyömme loppupäätelmiin. Arvioimme haastattelijemme tuloksia käsiteltäessä, kuinka uskottavaa saamamme tieto on. Tällöin pohdimme sitä, onko haastateltavien näkemykset tunteista lähteviä tulkintoja, vai onko niillä yksilön ulkopuolelta tulevia perusteluita. Opinnäytetyömme analyysiä tehdessämme pyrimme löytämään samansuuntaisia näkemyksiä eri työntekijöiltä. Huomioimme myös voiko haastateltavien maininnat olla vain arvauksia, vai onko niille olemassa myös perusteluita ja syvällisempää ymmärrystä.

Mielestämme teorialähtöinen analyysi olisi voinut antaa väärän kuvan päiväkotien työntekijöiden osaamisesta kasvatuskumppanuudessa: Tällöin tuloksista olisi voinut jäädä työntekijöistä tärkeitä asioita mainitsematta tai vähälle käsittelylle. Päiväkotien työntekijöiden voi olla vaikeaa ilmaista joitain kasvatuskumppanuuden osaamisen alueita ja rutinoituneita toimintatapoja erikseen sanomalla. Haastattelutilanteessa huomasimme

huolitellusta haastattelurungostamme huolimatta haastateltavien olevan vaikea vastata joihinkin kysymyksiin. Jotkut kasvatuskumppanuuden kriteerit ja yleiset toimintatavat olivat niin itsestään selviä, etteivät ne synnyttäneet haastateltavien kesken juurikaan keskustelua. Itsestään selvinä asioina päiväkotien työntekijät pitivät perhekeskeisyyttä, lapsen etua yhteistyön pohjana ja ettei vanhempien kohtelu perustu pelkkään kulttuuritaustaan. Selvinä asioina pidettiin myös sitä, ettei ilman tulkkia pystytä keskustelemaan kunnolla vanhempien kanssa. Päävastuu vanhempien osallisuuden toimivuudesta on päiväkotien työntekijöillä.

Keskustelua oli opinnäytetyömme haastatteluissa runsaasti kasvatuskumppanuuden toteuttamisen ja toteutumisen konkreettisista asioista ja kokemuksista. Keskustelua oli esimerkiksi kommunikaation tukivälineistä, uskuntoon liittyvistä asioista ja eri kulttuurien huomioimisesta.

Olemme opinnäytetyöprosessin aikana pohtineet mahdollisia opinnäytetyöstä aiheutuvia seurauksia siinä mukana oleville tahoille. Opinnäytetyön eri vaiheissa tulisi miettiä sitä, miten kyseinen opinnäytetyö parantaa tutkittavana olevaa tilannetta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 20.) Haastattelussa esiin tulevat asiat lisäävät päiväkotien työntekijöiden tietoisuutta omasta toiminnastaan kasvatuskumppanuudessa. Haastattelutilanne saattoi herättää päiväkotien työntekijöissä herkkyyttä itsearviointiin sekä keskustelua. Koska haastattelemamme päiväkotien työntekijöiden kokeneisuus vaihteli melko paljon, he saattoivat antaa toinen toisilleen haastattelutilanteessa myös uusia näkökulmia.

Tämän opinnäytetyön tulokset ovat vaikuttamassa Moniku-hankkeen loppuarvioinnissa. Tuloksemme saattavat vaikuttaa hankkeesta jatkettavaan työhön, jatkohankkeen sisältöön ja kasvatuskumppanuutta toteuttavien päiväkotien työntekijöiden toimintaan. Tällöin tuottamamme tieto on hyödynnettävissä laajalla alueella osana Espoon varhaiskasvatuksen kehittämistä.

8.3 Jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiemme lisäksi ja niitä täydentämään mielestämme olisi hyvä hankkia tietoa muun muassa toteuttamalla yksilöhaastattelut tai toiminnallinen tutkimus. Yksilöhaastattelut mahdollistaisivat ryhmähaastattelua paremmin päiväkodin työntekijöiden yksilöllisten erojen selvittämistä kasvatuskumppanuuden toteuttamisessa. Tällöin he joutuisivat itse rakentamaan omat vastauksensa jokaiseen kysymykseen ilman muiden haastateltavien näkemysten tukea ja ohjausta.

Jotkut kasvatuskumppanuuden kriteerit ja yleiset toimintatavat olivat haastattelemillemme päiväkotien työntekijöille niin itsestään selviä, etteivät ne synnyttäneet opinnäytetyömme

haastateltavien kesken juurikaan keskustelua. Joitain asioita ei myöskään mainittu ilman erillistä selventävää kysymystä. Selventävänä kysymyksenä esitimme esimerkiksi sen, ymmärtävätkö vanhemmat aina päiväkotien työntekijöitä. Tämä johtui siitä, että toimintaansa perustellessa työntekijät kertoivat pyrkimyksensä saada vanhemmat ymmärtämään päiväkodin toiminnan tarkoituksenmukaisuuden. Niinpä tutkimusmenetelmänä havainnointia käyttävällä opinnäytetyöllä voisi saada helpommin esille tätä hiljaista tietoa, sen olemassaoloa ja määrää.

Purolan ja Karilan (2001, 218) mukaan kasvatuskumppanuus liittyy lapsen kehitykseen ja eri tahojen välisiin suhteisiin, ja siksi sen tarkastelu vaatii moniulotteista pitkittäistutkimusta. Tämä opinnäytetyömme tutkii vain pientä osaa tästä kokonaisuudesta, ja kattavampien tulosten saamiseksi aihetta tulisi tutkia suuremmassa mittakaavassa.

Esimerkkinä havainnointia käyttävässä opinnäytetyössä olisi mielestämme mielenkiintoista selvittää, tukevatko ja kehittävätkö päiväkodin työntekijät lapsen ja vanhemman välistä suhdetta. Tällöin olisi hyvä tutkia myös mitä keinoja tähän voi käyttää.

Kasvatuskumppanuudessa lapsen kannalta oleellisin ihmissuhde on vanhemman ja lapsen välillä. Tätä suhdetta tulisi päiväkodin työntekijöiden tukea. Lapsen ollessa keskiössä kasvatuskumppanuuden toimivuutta voisi myös havainnoida lapsen käytöksen tai näkemysten kautta.

Tulevaisuudessa voitaisiin mielestämme selvittää toimivia keinoja vanhempien mukaan saamiseksi perehdytykseen. Toteuttamiemme opinnäytetyömme haastattelujen pohjalta tämä kerrottiin kehitystä vaativaksi asiaksi, joka vaikuttaa kasvatuskumppanuuden toimivuuteen.

Tulevaisuudessa voitaisiin myös selvittää vaikuttaako perheen auttaminen vanhempien osallisuuteen ja kuinka suuri muutos vanhempien osallisuudessa on mahdollista saada. Tähän tutkimukseen olisi hyvä sisällyttää vanhempien osallistuminen tutustumisjaksoon sekä muihin yhteistyömuotoihin. Uskomme, että vanhempien kokemus autetuksi tulemisesta vaikuttaa heidän halukkuuteensa osallistua ja tulla mukaan päiväkodin toimintaan. Tämä aihe olisi mielenkiintoinen myös, sillä päiväkodin työntekijöiden lastensuojelullisen ennaltaehkäisijän rooli korostuu uuden lastensuojelulain myötä.

Moniku-hanketta ja sen vaikuttavuutta olisi mielenkiintoista selvittää vertailemalla hankkeessa mukana olleita päiväkoteja sen ulkopuolella toimiviin päiväkoteihin. Näin voitaisiin selvittää onko kasvatuskumppanuuden toimivuudessa tapahtunut enemmän kehitystä hankkeessa mukana olleissa päiväkodeissa.

Lähteet

- Ahonen, S. 2004. Katsaus päiväkodin arkeen merirastilassa. somalivanhempien näkökulma. Helsinki: Diakonia- ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 11.12.2007
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Helsinki2004/ahonen4004.pdf
- Alitolppa-Niitamo, A. 1994. Kun kulttuurit kohtaavat. SHKS, Sairaanhoidajien kuntoutussäätiö, Suomen mielenterveysseura. Helsinki
- Askola-Vehviläinen, S. 2007. Moniku-hankkeen päätösseminaari 23.11.2007. Vantaa: Heureka
- Brewis, K. et al. 2005. Kulttuurien välinen viestintä viranomaiskontakteissa. Teoksessa Pitkänen, P. (toim.) 2005. Kulttuurien välinen työ. Helsinki: Edita
- Bronfenbrenner, U. 1973. Kaksi lapsuuden maailmaa. Helsinki: Tammi.
- Espoon kaupunki 2005. Maahanmuuttajapalvelut ja monikulttuurisuus työ Espoossa 2003-2004. Seurantaraportti. Espoo: Espoon kaupungin monikulttuuriasiain neuvottelukunta. Luettu 1.11.2007
<http://www.espoo.fi/binary.asp?path=1;28;11884;11489;11503;11511;48265;48267;11527&fileId=FileAttachment>
- Espoon kaupunki, 2006. Maahanmuuttajat Espoossa. Luettu 21.10.2007
<http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11884;11489>
- Estola, E. 1997. Suurin tie ei aina ole lyhin. Varhaiskasvatuksessa oppimisen alku. Helsinki: Opetusalan ammattijärjestö OAJ.
- Laki lasten päivähoitosta. 1973. Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Luettu 18.7.2008.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036#a25.3.1983-304>
- Forsander, A. Ekholm, E. & Saleh, R. 1994. Monietninen työ haaste ammattitaidolle. Helsinki: Helsingin yliopisto
- Grönfors, M. 1985. Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät. 2. Painos. Helsinki: WSOY
- Haghsereht, A. Iranian Asylum Seeker Families in the Finnish Health Care System. 2003. Teoksessa Clarke, K. (toim.) 2003. Welfare Research into Marginal Communities in Finland. Insider perspectives on Health and Social Care. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2006. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino
- Hujala, E., Puroila, A.-M., Parrila, S. & Nivala, V. Päivähoitosta varhaiskasvatukseen. 2007. Vantaa: Edufin
- Hytönen, M.-L., Laurell, H., Mannila, K., Marttila, I. & Routio, M. 2006. Maahanmuuttajatyön käsikirja. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Luettu 8.10.2007.
http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/40a8b7804a176e1e9497fc3d8d1d4668/mamuyksip1_6low.pdf?MOD=AJPERES
- Hämeen-Anttila, K. & Katajavuori, N. 2007. Laadullinen tutkimus farmasiassa. Näkökulmia laadulliseen tutkimukseen ja aineiston analyysiin. Dosis 23, 275-291

Jaakkola, M. Kosonen, L. Liebkind, K. Matinheikki-Kokko, K. Liebkind, K. (toim.). 1994. Maahanmuuttajat. Kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Helsinki: Gaudeamus

Jauhola, H. Moniku-hankkeen päätösseminaari 23.11.2007. Vantaa: Heureka

Jauhola, H., Bisi, A., Järvi, I. & Rusama, P. 2007. Monikulttuurinen varhaiskasvatus. Toimintamalli ja työmenetelmiä. Helsinki: Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca. Moniku-hanke

Karila, K. Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.) 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Karila, K., Alasuurati, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta -Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.

Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.). 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino

Könönen, K. 2007. "Kumppanuus on tiiviimpää kuin yhteistyö". Maahanmuuttajataustaisten vanhempien näkemyksistä kasvatuskumppanuudesta varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Helsingin yliopisto. pro gradu-tutkielma Luettu 10.22.2007
<https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/29224/kumppanu.pdf?sequence=1>

Laki lasten päivähoitosta. 1973. Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Luettu 18.7.2008.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036#a25.3.1983-304>

Leino, A. 2006 Kasvatuskumppanuus päiväkodissa. Vanhempien ja lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsikohtaisista hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluista. Helsinki: Helsingin yliopisto. Pro gradu-tutkielma. Luettu 10.11.2007.
<http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kay/sovel/pg/leino/kasvatus.pdf>

Munge, M. 1994. Islamin lapset. Islamilaiset lapset suomalaisessa päivähoitossa. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. Pakolaistoimisto

Mäkelä, T. 1993. Pakolaisperheiden ja päivähoiton kohtaaminen. Helsinki: Helsingin yliopisto

Niikko, A. 2005. Suorittavasta hoidosta eettiseen huolenpitopedagogiikan toteuttamiseen. Joensuu: Joensuun yliopistopaino

Pitkänen, P. 2006. Etninen ja kulttuurinen monimuotoisuus viranomaistyössä. Helsinki: Edita

Powell, D. (1989) Families and Early Childhood Programs. NAYEC, Washington DC.

Purola, A.-M. & Karila, K. 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa Karila, K, Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.) 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Päiväkotien johtajat 2008, henkilökohtainen tiedonanto 17.1.2008, 14.1.2008 & 21.11.2007. Espoo

Ravinder, B. 2003. Foreword. Teoksessa Clarke, K. (toim.) 2003. Welfare Research into Marginal Communities in Finland. Insider perspectives on Health and Social Care. Tampere: Tampereen yliopisto.

Remso, N. 2005. Tuhat ja yksi kieltä pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksessa. Selvitys varhaiskasvatuksen monikulttuurisuus tilanteesta kunnan järjestämässä päivähoitossa pääkaupunkiseudulla helmikuussa 2005. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca. Luettu 17. 7. 2008. <http://www.socca.fi/aineistot/Moniku.pdf>

Rouhio, M. 2004. Kontulan varhaisen tuen hanke 2001-2004. Maahanmuuttajatyön kehittäminen päivähoitossa. Loppuraportti. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto

Rouhio, M., Aalto, H., Ivakko, T., Tsempoi, T., Salah, S., Huhtiniemi-Anttonen, M. & Gyekye, M. 2005. Maahanmuuttajatyön kehittäminen päivähoitossa. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammi

Sisäasiainministeriö 2008. Maahanmuutto. Kotouttaminen. Luettu 17.7.2008
<http://www.intermin.fi/intermin/home.nsf/Pages/F8F05FDA29646B8CC22573B000333A24>

Socca. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. 2007a. Moniku hankkeen tausta. Luettu 16. 6. 2008. <http://www.socca.fi/moniku/tausta.html>

Socca. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. 2007b. Hyvät työkäytännöt. Luettu 16. 6. 2008. <http://www.socca.fi/moniku/tyokaytanto.html>

Socca. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. 2007c. Kasvatuskumppanuus. Luettu 16. 6. 2008. <http://www.socca.fi/moniku/kumppanuus.html>

Socca. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. 2007d. Osaamisen vahvistaminen. Luettu 16. 6. 2008. <http://www.socca.fi/moniku/osaaminen.html>

Sosiaalihalitus 1988. Kulttuurien kohtaaminen päivähoitossa. Pakolaislasten päivähoitotyöryhmän raportti. Helsinki: Sosiaalihalitus

Sosiaalihalitus 1990. Pakolaislapsi suomalaisessa päivähoitossa. Helsinki: Sosiaalihalitus.

Stakes 2006. Varttua. Vasu-asiakirja. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Mitä varhaiskasvatus on. Luettu 17.7.2008
<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/julkaisut/paosisallys139.htm>

Suomen hallitus/Eduskunta 2007. Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Luettu 1.7.2008
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Söderling, I. 1999. Perheitä meiltä ja muualta. Suomalaisten näkemyksiä omista ja maahanmuuttajien perheistä. Väestöliiton tutkimuslaitos. Helsinki: Väestöliitto. Tilastokeskus 2007. Maahanmuuttajat espoossa. Helsinki: Tilastokeskus

Tittula, L., Monikulttuurisuus viestintä. Teoksessa Pitkänen, P. (toim.) 2005. Kulttuurien välinen työ. Helsinki: Edita

Tsempoi, T., Salah, S. & Huhtiniemi-Anttonen, M. 2005. Kallahden alueen päivähoitohanke 1.6.2001-31.12.2004. Teoksessa Rouhio, M., Aalto, H., Ivakko, T., Tsempoi, T., Salah, S., Huhtiniemi-Anttonen, M., Gyekye, M. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Selvityksiä 2005:9. Maahanmuuttajatyön kehittäminen päivähoitossa. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Luettu 10.11.2007
http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/22db52804a176e1e9483fc3d8d1d4668/9_maahanmuutt.pdf?MOD=AJPERES

Tuomi, J. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Tähtinen, E., Erkama, K. & Kankkonen, M. Vanhempain puhelin ja -netti raportti. Mannerheiminlastensuojeluliitto. Luettu: 15.6.2008
<http://www.mll.fi/@Bin/22123/vanhempain2004raportti.doc>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Oppaita 56. Helsinki: Stakes

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Teemahaastattelurunko

Toteutamme haastattelumme teemahaastatteluna, ja teemamme ovat määrittely, osallisuus ja toimivuus. Haastattelun alkaessa esittelemme haastateltaville lyhyesti itsemme ja haastattelun tarkoituksen. Kerromme, että haastattelussa tarkoituksenamme on selvittää päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta. Lisäksi painotamme, että haastattelumme keskittyy venäjän ja somalinkielisten vanhempien kanssa toteutettavaan kasvatuskumppanuuteen. Ilmoitamme myös, että aiomme nauhoittaa haastattelut ja videoimme ne, jotta saisimme ylös keräämämme tiedot mahdollisimman tarkasti ja oikein. Kerromme myös, että haastattelu on luottamuksellinen, ja että käsittelemme saamiamme tietoja niin, ettei haastateltavat ole niiden perusteella tunnistettavissa. Aloitamme haastattelun lämmittelykysymyksillä heidän taustatiedoistaan.

Taustatiedot

Taustatiedoilla tarkoitamme haastateltavien nykyisessä työpisteessä toimimisen kestoa, työkokemusta kohderyhmämme perheistä (somalian ja venäjänkieliset perheet) ja mahdollisen tuen saamista työyhteisöstä ja koulutuksista omalle työlleen.

Määrittely

1. Miten kasvatuskumppanuus on määritelty kyseisessä päiväkodissa.

2. Millaisia periaatteita ja tavoitteita kasvatuskumppanuuteen liittyy? (miten pyritte noudattamaan niitä?)

Osallisuus

1. Miten somalian- ja venäjänkieliset vanhemmat perehdytetään ja otetaan mukaan päiväkodin toimintaan?
(Miten nämä käytännöt eroavat erikielisten vanhempien kesken?)

A. Mistä asioista keskustellette somalinkielisten vanhempien kanssa?

Entä mistä asioista keskustellette venäjänkielisten vanhempien kanssa

B. Miten perheen mielipiteitä kuullaan? Mihin asioihin toiminnassa mielipiteet ovat vaikuttaneet?

C. Mitä nämä mielipiteet ovat?

D. Miten ne on saatu selville?

E. Missä asioissa vanhempien eri kulttuuritausta nousee yhteistyössä esiin?

F. Miten otatte kulttuuritaustan huomioon kannustaessanne vanhempia osallistumaan päiväkodin toimintaan?

G. miten olette kertoneet vanhemmille kasvatuskumppanuuden sisällöstä ja rooleista?

2A. Mitä mieltä olette venäjänkielisten vanhempien sitoutumisesta kasvatusyhteistyöhön ja miten sitoutuminen näkyy?

--	--	--	--

2B. Entä mitä mieltä olette somaliankielisten vanhempien sitoutumisesta kasvatusyhteistyöhön ja miten sitoutuminen näkyy?

--	--	--	--

C. Miten aktiivisesti venäjänkieliset vanhemmat osallistuvat tarjottuihin yhteistyötoimintamuotoihin?

--	--	--	--

(1. päiväkodissa kysyttiin yhteistyömuodoissa: tutustumisjakso yhdessä lapsen kanssa, kotoa tuodut vanhemmista muistuttavat asiat, vanhempainilta, viestivihko)

(2. päiväkodissa kysyttiin yhteistyömuodossa: kasvatuskeskustelut, tutustumisjakso yhdessä lapsen kanssa, päivittäiset kohtaamiset, vanhempaintoimikunta (varainkeruut), vanhempainillat, juhlat (sähköpostikyselyihin varhaiskasvatuksen sisällöstä), asiakaspalautekyselyt, kotoa tuodut vanhemmista muistuttavat asiat (valokuvat, yms.)

D. Entä miten aktiivisesti somaliankieliset vanhemmat osallistuvat tarjottuihin yhteistyötoimintamuotoihin?

--	--	--	--

3. Miten kannatte vastuuta vanhempien osallisuudesta?

--	--	--	--

4. Olisiko vielä jotain lisättävää osallisuus teemaan?

--	--	--	--

Toimivuus

1A. Mikä toimii ja mikä ei toimi kasvatuskumppanuudessa venäjänkielisten vanhempien kanssa? Miksi?

--	--	--	--

1B. Entä Mikä toimii ja mikä ei toimi kasvatuskumppanuudessa somaliankielisten vanhempien kanssa? Miksi?

--	--	--	--

3. Millainen ilmapiiri toteuttamissanne yhteistyötilanteissa vanhempien kanssa yleensä vallitsee?

--	--	--	--

4. Mitä asioita koette vuorovaikutuksen haasteiksi?

--	--	--	--

2. Missä asioissa näkemyksenne lapseen liittyen eroavat toisistaan venäjän/somaliankielisten vanhempien kanssa?

--	--	--	--

A. Miten niistä olette selvinneet?

--	--	--	--

B. Kuinka usein arvioitte pääsevänne yhteisymmärryksen neuvotteluilla?

--	--	--	--

5. Miten koette ”vieraasta” kulttuurista tulevien vanhempien kohtaamistilanteet?

--	--	--	--

6. Miten kasvatuskumppanuus näyttäytyy lapselle?

--	--	--	--

A. Miten lapsi on mukana kuultavana päivittäisissä kohtaamisissa

--	--	--	--

--	--	--	--

7. Miten kasvatuskumppanuuden toteuttamista voitaisiin mielestänne parantaa?

--	--	--	--

8. Olisiko vielä jotain lisättävää toimivuus teemaan?

--	--	--	--

Päiväkotien johtajien haastatteluiden kysymykset:

1. Millaista tietoa vanhemmat saavat päivähoidosta lapsen aloittaessa päivähoiton?
2. Mitä lasta päivähoidossa kannattelevia työmenetelmiä päiväkodissa käytetään?
Onko omahoitaja tms. käytäntöä?
Onko lapsilla kotoa tuotuja asioita helpottamassa ikävää vanhemmasta? esim. räsy, unilelu
3. Millaisia yhteistyömuotoja on käytössä?
4. Mistä asioista puhutte yhdessä päivittäisissä tapaamisissa, kasvatustilaisuuksissa, tutustumisvaiheessa ja aloituskeskustelussa, kasvatussuunnitelmapalavereissa, vanhempainilloissa ym.
5. Onko päiväkodissa mahdollisuuksia kasvatustilaisuuksiin myös koko henkilöstön kanssa tai pelkästään vanhempien kesken tapahtuvaa toimintaa?
6. Miten kulttuurierot huomioidaan yhteistyömuodoissa?

Luokittelut

Pääloukka	Yläluokka	Alaluokka	Pelkistetty ilmaus	
Monikulttuuristen vanhempien mukana otaminen päiväkodin toimintaan	Vanhemmat perehdytetään päiväkodin toimintaan	Vanhemmat perehdytetään päiväkodin toimintaan	Tutustumisjakso on käytössä päiväkodissa	
			Perheet perehdytetään päiväkotiin (tilat, hlökunta, arvot) ja sen toimintaan (toiminnot, toiminnan sisältö, käytäntö).	
			Vanhemmille perustellaan toiminnan tarkoitus ja hyöty.	
			Aina ei erityistä perehdytystä.	
	Päiväkotien työntekijät tukevat vanhempien osallisuutta	Yhteistyön tukena käytetään papereita	Yhteistyössä hyödynnetään päivähoitoon liittyviä erikielille käännettyjä papereita.	Perheen kanssa yhdessä käydään läpi asioita lapsen varhaiskasvatuksesta kasvatust keskustelu papereita apuna käyttäen.
				Päiväkotien työntekijät huomioivat erilaisuuden
		Perheen eri kulttuuri huomioidaan	Huomioidaan tarvitseeko lapsi normaalista toiminnasta poikkeavaa perheen kulttuuristaan nähdessä hyväksyttävämpää toimintaa.	Järjestetään tarvittaessa eriytetty toiminta suomalaiseen uskuntoon liittyviin juhliin osallistumisen sijaan.
				huomioidaan lapsen kulttuuriin kuuluva sallittu ruoka.
				Huomioidaan vanhempien toiveet ja arvot suomalaisen kulttuurin rajoissa.
				Käytetään yksinkertaista kieltä ymmärtämisen varmistamiseksi.
		Päiväkotien työntekijät huomioivat erikielisuuden	Kommunikoinnin tukivälineet.	Otetaan nopeasti tulkki avuksi jos yhteistyö olisi muuten hankalaa.
				Kaikissa päiväkodeissa tulkki ei ole käytettävissä ensimmäisillä päiväkotikäynneillä.
				Kolmatta osapuolta käytetään tukena ja vanhempaan vaikuttamisen keinona
Toimivat asiat kasvatuskumppanuudessa	Yhteistyö venäjänkielisten vanhempien kanssa toimii	Venäjänkielisten kanssa yhteistyö kielisistä helpompaa kuin somalinkielisten kanssa	Venäjänkieliset osaavat suomen kieltä somaliankielisiä paremmin	
			Venäjänkielisten vanhempien kanssa paperiasiat saadaan hoidettua helpommin	
	Vuorovaikutussuhde somaliankielisten vanhempien kanssa toimii	Hyvät vuorovaikutussuhteet somaliankielisten kanssa	Somaliankielisten vanhempien kanssa on päästy tuttavallisiin väleihin.	
			Somaliankieliset vanhemmat kokevat päiväkodin paikaksi, jossa he voivat harjoitella suomen kieltä.	
	Yleensä	Vanhem-	Perheet sitoutuvat tehtyihin sopimuksiin, kun ne on	

yhteistyö monikulttuuristen vanhempien kanssa toimii	mat sitoutuvat yhdessä tehtyihin sopimuksiin	tehty yhdessä ja mukana on ollut tulkki. Venäjänkieliset vanhemmat ovat sitoutuneet noudattamaan yhdessä tehtyjä sopimuksia.	
	Yhteisymmärryksen eteen tehdään töitä, eivätkä näkemyserot tuota ongelmia	Yhteisymmärrykseen päästään suurimmaksi osaksi eri näkemyksistä huolimatta.	
		Yhteisymmärryksen saavuttamiseksi keskustellaan useamman kerran tarvittaessa. Yhteistyö toimii näkemyseroista huolimatta.	
	Huomioimalla kulttuuri keskustelut toimivat	Tietyt asiat pitää tehdä ja huomioida kulttuurista, jotta keskustelut toimivat.	
Vanhempien toimiva osallisuus	Vanhemmat aktiivisia ja omatoimisia	Perheet tuovat aktiivisesti omaa kulttuuria päiväkotiin. Vanhemmat ovat omatoimisia esittämään toiveita heille tärkeissä asioissa.	
		Vanhemmat huolehtivat heistä riippuvista lapsen osallistumiseen vaikuttavista velvollisuuksista.	
	Vanhemmat osallistuvat joihinkin yhteistyömuotoihin	Kasvatuskeskusteluihin vanhemmat ovat osallistuneet. Vanhemmat arvostavat yhteistyömuotoja ja osallistuvat yhteistyömuotoihin suhteellisen hyvin.	
		Osa somali- ja venäjänkielisistä vanhemmista osallistui äitien- ja isänpäivänä järjestettyyn kahvitilaisuuteen.	
Vanhempien myönteinen asennoituminen lapsen kehittämiseen.	Vanhemmat arvostavat päiväkodin vaikutusta lapseen	Vanhemmat pitävät tärkeänä, että lapsi oppii suomalaisesta kulttuurista päiväkodissa.	
	Venäjänkieliset kiinnostuneita ja haluavat kehittää lastaan	Venäjänkieliset vanhemmat ovat kiinnostuneita lapsen asioista päiväkodissa, ja ovat halukkaita lasta kehittävään toimintaan myös kotona. Venäjänkieliset vanhemmat haluavat työskennellä lapsen kehityksen eteen yli päiväkodin tavoitteiden.	
		Somalinkielliset kiinnostuneita ja arvostavat päiväkodin työpanosta	Somalinkielliset vanhemmat ovat kiinnostuneita lastensa asioista päiväkodissa ja arvostavat sitä, että päiväkodissa pystytään työskentelemään paljon lapsen hyväksi.
Päiväkotien työntekijöiden myönteinen asennoituminen kasvatuskump-	Kasvatuskumppanuus pääosin toimivaa	Toimimattomia asioita ei ole paljon. Työ koetaan myönteisenä. Päiväkotien työntekijät kokevat vanhempien arvostavan heidän työtään ja kulttuuriaan. Päiväkotien työntekijät kokevat yhteistyöilmapiirin hyväksi.	
		Päiväkotien	Päiväkotien työntekijät kannustavat vanhempia suo-

	panuuteen ja sen toimivuuteen	työntekijöiden myönteinen asennoituminen vanhempiin	men kielen oppimisessa. Päiväkotien työntekijät näkevät kaikki ihmiset erilaisina ja arvostettuina kulttuurista riippumatta.	
Toimimat- tomat asiat kas- vatuskump- panuudes- sa	Vanhem- pien osal- listumat- tomuus	Osallistu- mattomuus vanhem- painiltoi- hin, keskuste- luun ja juhliin	Monet somaliankieliset vanhemmat eivät aina osallistu vanhempainiltoihin. Vanhempien erikielisyys estää vanhempien osallistumista keskusteluun yhteistyötilaisuuksissa. Vanhemmat eivät usein osallistu juhliin.	
		Tutustu- misjaksoon osallistu- mattomuus	Vanhemmat eivät usein osallistu päiväkodin tutustumisjaksoon. Somaliankielisillä harjoittelujaksot eivät aina toimi.	
		Yhteis- ymmärryk- seen pääsemi- nen on haasteellis- ta	Yhteisymmärrykseen pääsy on haasteellista. Vanhemmat eivät aina ymmärrä päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä toiminnasta, joka päiväkotien työntekijöistä olisi lapsen parhaaksi.	
			Vanhem- pien ymmärtämi- nen on ky- seenalaista	Päiväkotien työntekijöillä ei ole varmuutta siitä, ymmärtävätkö vanhemmat heitä. Päiväkotien työntekijät eivät pidä itsestään selvytenä, että vanhemmat ymmärtävät heitä, vaan he tekevät työtä ymmärryksen eteen. Vanhemmat eivät aina kerro, etteivät ymmärrä päiväkotien työntekijöitä tai etteivät ole tyytyväisiä.
	Yhteistyön yksinkertaisuus	Erikielisyys yksinkertaistaa yhteistyötä	Perheiden kanssa tehtävien keskustelujen syvyys vaihtelee. Erikielisyys vuoksi ymmärtäminen on vaikeaa ja viestintä on siksi yksinkertaista.	
	Yhteistyö vaikeinta somaliankielisten kanssa	Yhteistyö vaikeinta somaliankielisten kanssa	Yhteistyö monien somalinkielisten vanhempien kanssa on vaikeinta.	
	Vanhem- pien sul- keutuneis- uus ja epäluotta- mus	Sulkeutuneisuus perheiden puolelta	Perheet eivät tuo julki näkemuseroja ja kotioloissa päiväkodin toimintaan nähden poikkeavaa toimintaa. Perheet eivät tuo riittävästi julki omia toiveitaan. Vanhemmat sanovat tulevansa vanhempainiltaan, mutta eivät tulekaan.	
			Enakkoluuloisuus puolin ja toisin	Joillain perheillä on ongelmia luottaa päiväkotien työntekijöihin. Sekä vanhemmilla että päiväkotien työntekijöillä on ennakkoluuloja.
		Perhe ja sen eri kie- li ja kult- tuuri	Perheen pysyvyys suomessa ja motivaatio suomalaistua	Kasvatuskumppanuuteen vaikuttaa perheen jääminen suomeen suomessa oloaika ja motivaatio suomalaistua.
			perheen kokemus-	Monikulttuurisen perheen ensimmäisen kontaktin alkaessa päivähoitoon, yhteistyössä on enemmän teke-

		set	mistä ja haasteita. Perheen tausta ja kokeneisuus vaikuttavat kasvatuskumppanuuteen.
		Näkemyksen eroavuus	Vanhemmilla on eri odotukset lapsen käytöksestä ja näkemykset lapsen rajoittamisesta.
		Kieli- ja kulttuurierot	Vuorovaikutuksen haasteiksi koettiin kieli- ja kulttuurierot. Kieliero voi olla syynä yhteistyömuotoihin osallistumattomuuteen. Kielisyydestä joudutaan ehkä tekemään enemmän töitä yhteistyön eteen.
	Päiväkodin resurssit ja ammattitaito	Päiväkodin resurssit ja päiväkotien työntekijöiden ammattitaito	Päiväkotien työntekijöiden kokemus ja tieto tukee kasvatuskumppanuuden toteuttamista. Määrärahojen suuruus vaikuttaa tulkin saantiin.
Kehitysehdotukset kasvatuskumppanuuden kehittämiseksi	Lisää kanssakäymistä vanhempien kanssa	Lisää mahdollisuuksia kanssakäymiseen.	Toivotaan lisää mahdollisuuksia kanssakäymiseen.
	Perheiden osallistumisen lisääminen perehdytykseen	Perheet tulisi saada osallistumaan perehdytykseen.	Perheet tulisi saada osallistumaan perehdytykseen.
	Lisää tukea työskentelelylle	Tukea tulee saada kielieroihin	Vieraan kielen avustajista olisi apua. Tulkki tulisi saada heti alkuun mukaan.
		Riittämättömyys työssä	Päiväkotien työntekijät kokevat riittämättömyyttä työssä.
	Kohtuullinen työntekijä-lapsi-suhde ryhmässä	Päiväkotien työntekijöitä tarpeeksi lasten määrään nähden	Lisää henkilökuntaa toivotaan Lapsiryhmien tulisi olla pieniä, eikä liian maahanmuuttajajavoittoisia.
	Lisää ammattiosaamista	Ammatillisuuteen on hyvä panostaa	Päiväkotien työntekijöiden tulee pitää ammatillisuuden rajat. Ymmärrystä lisäävää tietoa pitää olla.